

Riksdagens protokoll 2002/03:33

Tisdagen den 10 december

Kl. 11.00 – 16.23
18.00 – 19.59

1 § Val till valprövningsnämnden

Förste vice talmannen meddelade att till kammaren hade inkommit protokoll från valberedningen avseende val av ordförande och ersättare för ordföranden i Valprövningsnämnden.

Vidare hade överlämnats gemensamma listor för val av sex ledamöter och sex suppleanter i Valprövningsnämnden. En promemoria med föreslagna namn hade delats ut till kammarens ledamöter.

Företogs val av ordförande och ersättare för ordföranden i Valprövningsnämnden.

Enligt ett enhälligt förslag av valberedningen valdes, för tiden till dess nytt val till nämnden skulle äga rum, till

ordförande i Valprövningsnämnden
justitierådet Staffan Magnusson

ersättare för ordföranden i Valprövningsnämnden
regeringsrådet Bengt-Åke Nilsson

Företogs val av sex ledamöter och sex suppleanter i Valprövningsnämnden.

Sedan den gemensamma listan godkänts av kammaren befanns följande personer, för tiden till dess nytt val till nämnden skulle äga rum, valda till

ledamöter i Valprövningsnämnden
Pär Axel Sahlberg (s)
Birgitta Lönegård, partikassör
Nils Fredrik Aurelius (m)
Gunnar Nordmark (fp)
Mats Berglind (s)
Kerstin Lundgren (c)

suppleanter i Valprövningsnämnden
Barbro Hietala Nordlund (s)
Ola Nilsson, organisationschef
Henrik S Järrel (m)
Mia Franzén (fp)
Billy Gustafsson (s)
Tore Claesson, före detta riksdagsledamot

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 4 december.

3 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämnds-sammanträde

Förste vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 22 november inkommit.

*Fråga om hänvisning
av motion*

4 § Fråga om hänvisning av motion

Föredrogs
Motion
Avskaffande av domstolsliknande nämnder av Bo Lundgren m.fl. (m)

Anf. 1 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Bo Lundgren och tio andra ledamöter från Moderata samlingspartiet har med åberopande av föreskriften i 3 kap. 15 § riksdagsordningen, om rätt att väcka motion med anledning av händelse av större vikt, lämnat en motion om avskaffande av domstolsliknande nämnder.

Talmannen anför följande:

I motionen föreslås att riksdagen begär att regeringen gör en översyn av ordningen med domstolsliknande nämnder, juridisk-politiska nämnder, som utövar rättsliga funktioner i enlighet med vad som anförs i motionen.

Som skäl för rätten att nu få väcka motion åberopas att det efter höstens riksdagsval framförts flera misstankar om att det förekommit valfusk, både i riksdagsvalet och i kommunalvalet i Stockholm. Några av dessa händelser har legat till grund för att valen överklagats. Nu gällande ordning innebär, framhålls det i motionen, att partier som anklagas för valfusk själva har att delta i prövningen av huruvida anklagelserna har grund.

Den motion som talmannen nu har redogjort för har föranlett följande bedömning från talmannens sida:

Rätten att väcka motion med anledning av händelse av större vikt infördes i samband med grundlagsreformen 1974. En sådan motion får väckas om händelsen ej har kunnat förutses eller beaktas under allmänna motionstiden eller kunnat föranleda motionsrätt på annat sätt. I grund-

lagspropositionen underströks att den föreslagna bestämmelsen var av undantagskaraktär. Riksdagen har också tillämpat föreskriften restriktivt.

Valprövningsnämnden inrättades genom grundlagsreformen 1974. Av förarbetena till reformen framgår att man då diskuterade de objektivitetsproblem som skulle kunna komma att uppstå till följd av att ledamöter i nämnden representerade politiska partier som var direkt berörda av de ärenden som nämnden hade att avgöra.

När det gäller de ärenden som berörs i motionen är det värt att notera att såväl riksdagsvalet som kommunalvalet i Stockholm överklagades den 4 oktober i år, det vill säga 19 dagar före den allmänna motionstidens utgång.

Mot bakgrund av vad som nu anförts anser talmannen inte att de i motionen återopade skälen är av sådan art att den bör få väckas med stöd av 3 kap. 15 § riksdagsordningen. Talmannen finner därför att hinder föreligger enligt 2 kap. 9 § riksdagsordningen för att ställa proposition och hänvisning av motionen till utskott.

Motionen lades till handlingarna.

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

2002/03:So10–So12 till socialutskottet

2002/03:So8 och So9 till socialutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkande 2002/03:KU1

Kulturutskottets betänkande 2002/03:KrU1

7 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 5 december

BoU3 Naturresursfrågor och vattenrätt

Punkt 1 (Älvskydd m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (fp)

3. res. 2 (v)

Förberedande votering:

44 för res. 1

25 för res. 2

241 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Prot. 2002/03:33

10 december

*Fråga om hänvisning
av motion*

Huvudvotering:
235 för utskottet
42 för res. 1
34 avstod
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 131 s, 38 m, 30 kd, 2 v, 20 c, 14 mp
För res. 1: 42 fp
Avstod: 1 s, 10 m, 22 v, 1 mp
Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 3 kd, 6 v, 2 c, 2 mp
Anna Lilliehöök (m) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 3 (Krav avseende vindkraftsutbyggnad)

1. utskottet
2. res. 4 (m)
Votering:
197 för utskottet
51 för res. 4
63 avstod
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 130 s, 6 fp, 2 kd, 25 v, 19 c, 15 mp
För res. 4: 48 m, 1 fp, 1 kd, 1 c
Avstod: 1 s, 35 fp, 27 kd
Frånvarande: 13 s, 7 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 2 c, 2 mp
Annelie Enochson (kd) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Punkt 4 (Tillståndsprövning avseende vindkraftsutbyggnad)

1. utskottet
2. res. 7 (c)
Votering:
290 för utskottet
20 för res. 7
2 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 132 s, 48 m, 40 fp, 30 kd, 25 v, 15 mp
För res. 7: 20 c
Avstod: 2 fp
Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Punkt 6 (Omprövning av vattendomar)

1. utskottet
2. res. 9 (v)

Votering:

287 för utskottet

25 för res. 9

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 48 m, 42 fp, 30 kd, 20 c, 15 mp

För res. 9: 25 v

Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Punkt 7 (Åtgärder till förmån för fisket m.m.)

1. utskottet
2. res. 10 (kd, m, fp, c)

Votering:

172 för utskottet

140 för res. 10

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 25 v, 15 mp

För res. 10: 48 m, 42 fp, 30 kd, 20 c

Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Punkt 9 (Kommunalt veto)

1. utskottet
2. res. 11 (c, mp)

Votering:

276 för utskottet

35 för res. 11

1 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 48 m, 42 fp, 30 kd, 24 v

För res. 11: 20 c, 15 mp

Avstod: 1 v

Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 9 december

FöU1 Försvar och beredskap mot sårbarhet – budget för år 2003

Punkt 1 (Utgifterna m.m. inom utgiftsområde 6 för budgetåret 2003)

1. utskottet

2. res. 1 (fp)

Votering:

193 för utskottet

42 för res. 1

77 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 1 m, 25 v, 20 c, 15 mp

För res. 1: 42 fp

Avstod: 47 m, 30 kd

Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Punkt 2 (Förändrad anslagsstruktur)

1. utskottet

2. res. 3 (m)

3. res. 5 (kd)

Förberedande votering:

49 för res. 3

30 för res. 5

232 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

196 för utskottet

48 för res. 3

67 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 4 fp, 25 v, 20 c, 15 mp

För res. 3: 48 m

Avstod: 37 fp, 30 kd

Frånvarande: 12 s, 7 m, 7 fp, 3 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Punkt 10 (Helikopterverksamheten på Säve)

1. utskottet

2. res. 9 (v)

Votering:

281 för utskottet

29 för res. 9

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 48 m, 40 fp, 28 kd, 20 c, 13 mp

För res. 9: 2 kd, 25 v, 2 mp

Frånvarande: 12 s, 7 m, 8 fp, 3 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Rosita Runegrund (kd) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Barbro Feltzing (mp) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 12 (Minröjning)

1. utskottet

2. res. 11 (v)

3. res. 12 (mp)

Förberedande votering:

27 för res. 11

16 för res. 12

268 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 11.

Huvudvotering:

231 för utskottet

25 för res. 11

55 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 47 m, 3 fp, 29 kd, 20 c

För res. 11: 25 v

Avstod: 1 m, 38 fp, 1 kd, 15 mp

Frånvarande: 12 s, 7 m, 7 fp, 3 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Punkt 13 (Inriktning för materiel, anläggningar samt forskning och utveckling)

1. utskottet

2. res. 13 (v, mp)

Votering:

271 för utskottet

40 för res. 13

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 48 m, 42 fp, 29 kd, 20 c

För res. 13: 25 v, 15 mp

Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 4 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU8 Det europeiska valutasamarbetet

Kammaren biföll utskottets förslag.

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2002/03:SfU2
Anslag inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar (prop. 2002/03:1 delvis).

Anf. 2 STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Den senaste tiden har präglats av en rad utspel, såsom flyttförbud för invandrare och bostadsplattformar för asylsökande. De har det gemensamt att de alla grundas i en misslyckad migrations- och integrationspolitik.

Ett sätt att slippa diskussioner om bostadsplattformar är att vidta åtgärder för att korta väntetiderna vid asylprövning. Det innebär att färre människor samtidigt kommer att finnas i systemet med behov av boende innan deras ansökan prövats.

Ingen ska normalt behöva vänta mer än sex månader på besked i första instans. Det förutsätter att den som söker asyl samverkar under utredningen genom riktiga uppgifter och dokument. Men år 2001 var det mer än hälften av ansökningarna som drog ut på tiden mer än detta halvår. Genomsnittstiden var 226 dagar.

En orsak till de ständiga problemen i Migrationsverkets mottagande är att regeringen har underskattat antalet asylsökande och därmed underbudgeterat anslaget. I stället har man flera gånger i efterhand fått tillskjuta nya medel. Det är svårt att få en långsiktig och välfungerande verksamhet under sådana omständigheter.

Till detta kan läggas att Migrationsverket inte får använda sina anslag på ett flexibelt sätt. En flexiblere anslagsanvändning skulle göra att insatser för att korta väntetider lönade sig genom att andra kostnader, såsom boende och sjukvård, kunde minskas.

Inför utskottet har också tjänstemän från Migrationsverket själva framhållit vikten av en flexiblere anslagsanvändning. Jag yrkar därför bifall till den moderata reservationen nr 5.

Herr talman! Segregationen i det svenska samhället har *inte* uppstått på grund av ett mottagningssystem med för stort mått av fritt val och drivkrafter för eget ansvarstagande utan på grund av dess motsats; den har uppstått genom en politik inriktad på omhändertagande och social ingenjörskonst.

Mottagningssystemet har till och med bidragit till att skapa den boendesegregation som alla nu reagerar mot, till exempel genom kommunplacering i årtal där det länge inte ansågs relevant om en människa hade egna tankar om var vederbörande ville bo. I stället placerades människor, med eller mot sin vilja, ut över landet.

I systemet för kommunplacering av flyktingar har kommunerna åtagit sig att ge både övergångsbostäder och senare fasta bostäder. Då har människor så klart placerats i områden där lägenheter stått tomma.

Det är föga förvånande att många lägenheter funnits i kommunernas minst attraktiva miljonprogramsområden. Där har många nyanlända invandrare redan funnits. Och vad värre är: I dessa områden har det funnits en överrepresentation av aldrig så inhemska sociala problem.

Det som i dag hyllas, att koppla utbildning och praktik till ersättning i stället för till socialbidrag, var i många år förbjudet. Kommuner som försökte pröva det stoppades!

Mona Sahlin har sagt i riksdagen: ”Det är inte så att integrationspolitiken är ny.” Hon hade fel. Att integrationspolitiken alls diskuteras är ganska nytt. Däremot är det så att frivilligorganisationer har jobbat med problemen i decennier och uppmärksammat till exempel de effekter som kommunplaceringen i alla fall tidigare gav.

Herr talman! Den ofrivilliga segregationen är en socialt och kunskapsmässigt betingad situation. Hela tanken att en särskild integrationspolitik kan bryta utanförståendet och maktlösheten eller öka tillgången till övriga samhället är fel. Det visar bara att de vanliga politiska systemen inte fungerar tillräckligt bra i Socialdemokraternas Sverige. Däremot behövs det en bättre generell politik för att bryta kunskapsbrist, fattigdom, arbetslöshet, maktlöshet och utanförskap.

En grund i den socialdemokratiska integrationspolitiken har varit att betrakta samhället ovanifrån såsom bestående av ett antal kollektiv i vilka människor haft gemensamma problem och behov. En annan grund har varit viljan att ta hand om människor, att styra deras liv och att lägga till rätta deras situation, vilket resulterat i att människor har förlorat makt och möjlighet att påverka sin situation.

Integrationsministern har nu medgett detta, också offentligt: ”Så många gånger förr – och jag delar gärna den kritiken – har debatten om integration utgått från ett ta-hand-om-perspektiv eller, som en del har nämnt här, ett tycka-synd-om-perspektiv. Man har klumpat ihop insatser i stället för att se varje individ som kommer, vars och ens bakgrund och förutsättningar.”

Ministern talar i dåtid, herr talman, men problemen gäller precis lika mycket i dag. Regeringens försök att lösa detta blir med särskilda myndigheter och särlösningar – trots påståenden om motsatsen – vilket jag menar är helt fel väg.

”Integrationspolitiken har inte misslyckats, men vi har inte nått målen. Det är en väldig skillnad”. Så sade statsrådet i riksdagen för ett par veckor sedan.

Herr talman! Det är inte en stor skillnad. Migrationspolitiken är misslyckad. Den som tvivlar kan läsa Riksrevisionsverkets rapport *Att etablera sig i Sverige*.

Riksrevisionsverket menar att utvecklingen varit positiv i kommuner ”där egen försörjning och tilltro till individernas egen förmåga står i fokus på ett självklart sätt”. Det handlar alltså om egen förmåga och tilltro, inte om omhändertagande.

Det vore en fördel, menar Riksrevisionsverket – jag delar deras uppfattning – om kommunerna skilde på socialbidrag och ersättning för deltagande i integrationsprogram och introduktionsprogram och flyttade hanteringen från socialtjänsten. Alla marginaleffekter som hindrar arbete måste bort.

Debatten har den senaste tiden fokuserats på kommunernas problem med mottagningen. Staten har lastats för dessa problem. Det är dock viktigt att konstatera att kommunerna bär ett mycket stort eget ansvar för introduktionsverksamheten.

Det enda krav staten ställer på kommunerna i dag för utbetalning av ersättning för flyktingmottagning är att individuella planer för introduktion görs. Det ställs dock inga som helst krav på vad planerna ska innehålla eller vad kommunerna ska uppnå. Riksrevisionsverket säger: "Det finns all anledning att misstänka att introduktionsplanerna i stor utsträckning har blivit ett slags alibi för kommunerna att få rätt till schablonersättning." Ett alibi för ersättning! Det är ord och inga visor, och det är ett direkt underkänt betyg för berörda kommuner.

Vi ser också hur människor har mycket små möjligheter att påverka sin egen introduktion och att omhändertagandeperspektivet verkligen fortfarande dominerar. Jag citerar än en gång Riksrevisionsverket: "Introduktionen präglas i många fall av brist på variation. Verksamheten förväntas med andra ord fortskrida på i stort sett identiska sätt för en stor del av individerna, oavsett deras olika förutsättningar och behov." Det här visar just det vi moderater i alla år har påstått, att det sker en kollektivisering, man ser människor ovanifrån som delar av grupper, inte som individer med egna behov och möjligheter.

Genom samverkan mellan små kommuner skulle bland annat svenskundervisningen enligt Riksrevisionsverkets bedömning kunna individualiseras ytterligare. Varför sker inte detta om problem är på väg att lösas, som regeringen påstår?

Riksrevisionsverket menar att samhällsorientering och dialog kring grundläggande värderingar inte kan "garanteras genomföras med god kvalitet i samtliga flyktingmottagande kommuner". Inte ens grunderna i introduktionsverksamheten fungerar, herr talman, varken svenskundervisning, dialog om de grundläggande värdena i samhället. Hur kan då någon förklara sig nöjd med introduktionen?

Det brister i alla den så kallade integrationskedjans länkar: Informationen från Migrationsverket till kommunerna om människors bakgrund och vad de lärt sig i den organiserade verksamheten brister. Det gäller inte minst vilka kunskaper i svenska människorna har med sig. Det är långtifrån alltid kommuner är så värst intresserade. I stället börjar de om med svenskundervisningen från början. Det borde naturligtvis vara samma kursplan för den organiserade verksamheten inom Migrationsverket och så att man kunde bygga vidare på sina kunskaper och gå framåt i livet.

Ett särskilt problem är att det är vanligt att ohälsa hindrar nyanlända från att delta i introduktionen. Upp till en fjärdedel av alla nyanlända hindras från att vara med på grund av ohälsa. Vi moderater menar att verksamheter som den på Röda korsets sjukhus för tortyrskadade flyktingar är oerhört viktiga för att dels konkret hjälpa tortyrskadade människor, dels bygga upp och sprida kunskap till hela landets sjukvård om hur detta på bästa sätt kan göras. Den som är märkt av tortyr har svårt att ta till sig något introduktionsprogram. Här kan, bör och måste regeringen göra mer!

Vi vill från moderat sida fortsätta att ge resurser till organisationer som arbetar för att hjälpa personer som hoppat av från nazistiska organisationer, som arbetar mot rasism samt att hjälpa utsatta kvinnor med invandrarbakgrund. Vi menar dock att dessa medel bör distribueras genom anslag till utgiftsområde 9, men därtill vill vi öka dem.

Vi ser det som ett problem att arbetsförmedlingen är alldeles för ointresserad av att ta sig an nyanlända, varför målet om egenförsörjning försvåras.

”Riksrevisionsverkets bedömning är dock att det finns utrymme för väsentliga förbättringar avseende introduktionsverksamhetens förmåga att ge flyktingar och deras anhöriga förutsättningar att snabbt och effektivt etablera sig i samhället när det gäller samverkan mellan olika inblandade aktörer i ’migrationskedjan’, individanpassning, incitament och motivation samt uppföljning.”

Herr talman! Det här skulle kunna vara en sammanfattning av moderat integrationspolitik, men det är alltså Riksrevisionsverket som i sin granskning av hur kommunerna arbetar lyfter fram de här sakerna. Det visar inte bara att det är lång väg att gå för att få en bra introduktionsverksamhet och en förbättrad integrationspolitik utan också att vägen knappt ens är anträd ännu.

Herr talman! Som varje hårt reglerat system brottas den svenska flyktingmottagningen med svåra problem. Nu består problemen i hård arbetsbelastning på grund av många nyanlända. Antalet platser i kommunerna är för litet. Men den som har lite historiskt perspektiv vet att så här har det inte varit i alla år. För bara några år sedan var antalet flyktingar mindre än det antal platser som Invandrarverket hade tecknat avtal med kommunerna om. Och då ställde kommunerna krav på ekonomisk kompensation för att för få flyktingar placerades ut.

Vi har ett systemfel i den svenska flyktingmottagningen som jag tror att det är värt att börja diskutera. I stället för att ta ansvar och bestämmanderätt från människor bör ansvarstagande och självtillit uppmuntras i systemen för flyktingmottagning. De offentliga insatserna borde kunna inriktas på att ge stöd för detta. Eget ansvar och valfrihet ger drivkraft för att snabbt lära känna en ny situation och ett nytt språk. Passivitet och bidragsberoende motverkas.

Avslutningsvis, herr talman! Jan O Karlsson gav i riksdagens särskilda asyldebatt sitt stöd till vårt moderata förslag om en översyn av hela utlänningslagen. Vi från moderat sida förutsätter att arbetet med att ta fram direktiv och tillsättande av en utredning skyndsamt genomförs.

Anf. 3 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservation 1 av Bo Könberg och Linnéa Darell samt till reservation 10 av Bo Könberg och Linnéa Darell.

”Men jag kan ju inte engelska.”

”Ja, det är väl inga problem, du är väl apotekare.”

Denna konversation utspelades när en man som fått sin utbildning i Sverige till apotekare hade flyttat till England och sökte arbete som chef för ett apotek. Han fick jobbet. Man sade: Du är väl apotekare, språket kommer senare.

Så där kan man önska sig att det var i Sverige, att man såg människor som kommit hit som möjligheter och inte som problem. För den migrations- och integrationspolitik som den här regeringen, den socialdemokratiska, bedriver är väldigt inriktad på problemen. I flyktingpolitiken har vi en minister som ägnar stora delen av sin tid åt att berätta att det kommer

så oerhört många asylsökande till Sverige, när det historiskt sett är ganska få som kommer jämfört med till exempel 90-talet.

Integrationspolitiken domineras av ett uppifrånperspektiv där politiken ska lägga livet till rätta. Man tilltror inte människor möjligheter.

Det finns ett antal saker som man tar upp i budgetdebatten på integrations- och migrationsområdet. Till att börja med skulle jag vilja ägna någon stund åt handläggningstiderna. Vi har handläggningstider i asylärenden i Sverige som gör att folk får vänta i månader eller år. Det finns undersökningar som till och med visar att den här väntan skapar större psykiska problem än vad man varit med om innan man kom till Sverige. Vi kan läsa om det i tidningar och se rapporter om barn som försöker begå självmord i sin desperation. Vi ser hur människor i denna väntan faktiskt ofta förvandlas till mänskliga vrak. Det är ett slöseri med mänskliga resurser att ha den längd på handläggningstiderna som vi har i Sverige. Det är inhumant, och det är också ett slöseri med ekonomiska resurser. Detta kostar pengar. Det kostar pengar dels i den ersättning som utgår medan man väntar på att få sin asylansökan behandlad, dels i form av att de människor som slits i systemen har betydligt svårare att komma in i samhället efteråt.

Folkpartiet föreslår därför – nu har ramarna fallit – att vi ska ha mer resurser till att behandla asylansökningarna för att kraftigt kunna korta handläggningstiderna.

Den andra frågan som är mycket aktuell är frågan om Utlänningsnämndens framtid. Om en person är misstänkt för snatteri i Sverige är det för oss alla fullständigt självklart att den som är misstänkt ska ha möjligheten att inför en domstol få föra sin talan. Men det är inte självklart för den som söker asyl i Sverige.

Det är inte självklart att de som ska fatta beslut ska träffa den personen och lyssna till vad hon eller han har att säga. Det är inte självklart att den personen ska få möjlighet att få insyn i processen.

Det är det som är kärnan i varför det är så oerhört viktigt att gå från den utlänningsnämnd som vi har i dag till en domstolsprocess.

Med detta sagt förnekar inte Folkpartiet de problem som kan finnas när man ska gå över från en utlänningsnämnd till ett domstolsförfarande. Det var några år sedan Instans- och processordningsutredningen kom med sitt förslag som sedan försinkades av regeringen för att man egentligen inte gillade att föra över dessa ärenden till ett domstolsförfarande.

Till slut presenterade regeringen en lagrådsremiss som vi som följt debatten vet har fått ganska mycket kritik. Det är egentligen ingen förvånande kritik. Det som Lagrådet säger i första hand är att vi har en utlänningslagstiftning som ofta leder till skönsmässighet i de enskilda fallen. Vi har en utlänningslagstiftning som lite grann riskerar att bli ett lotteri för den enskilde. Folkpartiet har under många år kritiserat att vi har en så pass dålig utlänningslagstiftning.

Sedan finns det ett antal andra juridiskt tekniska invändningar mot det förslag till ny domstolsreform som finns.

Folkpartiet vill att vi snabbt får till stånd de lagändringar som krävs när det gäller humanitära skäl och andra punkter i lagstiftningen för att kunna gå över till ett domstolsförfarande. Vi måste samtidigt göra något åt balanserna, det vill säga de som väntar på beslut i dagens system. Om vi har problem i dag är det klart att om vi sjesätter en reform med ett

domstolsförfarande och har väldigt långa väntetider kommer dessa problem att bli ännu värre i morgon. Man måste också i övrigt beakta Lagrådets kritik. När det är gjort vill vi så snabbt som möjligt se en proposition från regeringen om att föra över ärendena till ett domstolsförfarande. Den som söker asyl ska faktiskt ha rätt att föra sin talan inför dem som ska besluta.

En tredje fråga när det gäller migrationspolitiken som jag snabbt vill beröra är frågan om kvotflyktingarna. Kvotflyktingar är de människor som inte kan ta sig till Sverige eller till något annat land för att söka asyl, som sitter på flyktingförläggningar runtom i världen. Det kan vara i Pakistan, Iran eller någon annanstans. Dessa människor är de som kanske drabbas allra hårdast av konflikter, av förtryck och av naturkatastrofer. Dessa människor använder Sverige som en budgetregulator. Under 2001 hade riksdagen beslutat att vi skulle ta emot 1 840 kvotflyktingar. Vi klarade av att ta emot 1 279. Om världen var så bra att det bara fanns 1 279 kvotflyktingar att ta emot hade det väl varit utmärkt. Men vi vet ju alla att det inte är så. Vi vet alla att det fanns många fler som behövde skydd. Folkpartiet anser att Sverige ska höja ambitionsnivån kraftigt när det gäller att ta emot kvotflyktingar och verka på den internationella arenan för att andra länder ska följa vårt exempel.

På s. 10 i utskottets betänkande kan man läsa: ”Enligt regeringens bedömning finns det inga skäl till förändringar av den huvudsakliga inriktningen på integrationspolitiken.”

Efter drygt åtta år vid makten och en fullständigt misslyckad integrationspolitik finns det inga skäl till omprövningar.

Detta måste innebära att regeringen är nöjd, att regeringen och Socialdemokraterna tycker att vi lyckas i Sverige med integrationen, trots att det går sämre för Sverige än för de allra flesta jämförbara länder, trots att vi nu ser att när sysselsättningen går ned lite grann i Sverige och arbetslösheten har skjutit i höjden på bara några månader är det framför allt invandrargrupperna som får betala och trots att vi vet att massor av människor i Sverige som har kommit från andra länder är fast i utanförskapet.

Folkpartiet tror inte på det uppifrånperspektiv med integrationsverk och särskilda projekt som politiker beslutar ska lösa dessa problem. Vi tror att enskilda människor som har kommit till Sverige har oerhört goda möjligheter att komma in i det svenska samhället om de får möjlighet till jobb genom jobbggaranti och om de får möjligheter till kunskaper i svenska språket.

Anf. 4 SVEN BRUS (kd):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservationerna 11 och 12.

Det här utgiftsområdet är inte det största inom vårt utskottsområde vad gäller antalet kronor. Men det tar ett betydande utrymme i den politiska debatten. Frågorna väcker starka känslor hos många. Det gäller både migrationspolitiken och integrationspolitiken. Denna politiska debatt behöver föras med tydlighet och med öppenhet. Samtidigt tror jag att den grundläggande värdegemenskap som finns mellan riksdagens partier också bör leda till att vi söker breda lösningar på ofta svåra frågor. Det är en styrka när vi tillsammans ska möta de stämningar och krafter utanför detta parlament som står för andra värderingar.

Av och till är vi med om att enskilda händelser och företeelser sätter fokus på de former som flyktingpolitiken bedrivs inom. I dagarna matas vi återigen av sådana bilder i medierna från flyktingförläggningen i Säfte. Det är inte alltid som dessa konkreta exempel på enskilda och utsatta människors möte med svensk flyktingpolitik känns riktigt bra. Trots goda målsättningar om humanitet, rättssäkerhet och ett förhållningssätt som sätter den enskilda människan i centrum brister det ibland. Det kan handla om resursbrist, en pressad arbetssituation och den mänskliga faktorn. Men på detta område kan vi inte hålla oss med någon toleransnivå mot felhantering. Människoliv går inte i repris.

För några veckor sedan sade jag i denna talarstol att den svenska flyktingpolitiken behöver kvalitetssäkras. I det instämde den ansvarige ministern, och säkert gör vi alla det. I det arbetet behöver naturligtvis Migrationsverket känna ett särskilt ansvar men också alla andra aktörer i samhället, inte minst vi i denna kammare som har att sätta ramar och sätta verktyg i händerna på den personal som ska hantera dessa ofta svåra ärenden och svåra beslut.

Herr talman! Det finns två skäl att kritisera hanteringen av asylansökningar i dag. Bland annat tar hanteringen oacceptabelt långt tid. Under 2001 avgjordes bara hälften av ärendena inom det som var Migrationsverkets verksamhetsmål, nämligen sex månader. Detta är naturligtvis oacceptabelt, men det har varit en verklighet för asylsökande och för en hårt pressad personal på Migrationsverket. Med de tillskott som verket har fått och får måste ambitionsnivån enligt regleringsbrevet kunna följas. Men det finns skäl att påminna om att det finns en ärendebalans som måste arbetas ned innan man når ett normaltillstånd. Det finns också skäl att påminna om att prognosen för asylansökningar under detta år landar på 33 000 mot 24 000 år 2001. Även om regeringen nu skjuter till resurser för att arbeta ned ärendeberget är det en senkommen åtgärd.

Herr talman! Det som jag har sagt om långa handläggningstider gäller inte minst barnen, främst de barn som har kommit ensamma till Sverige. Det är svårt att föreställa sig det trauma som det innebär att barn under 18 år är på flykt utan sina föräldrar. Redan ett barn är ett för mycket, men nu ser vi att strömmen till Sverige av ensamkommande asylsökande barn har ökat från 90-talet och framåt. Vi måste självkritiskt konstatera att vi inte har klarat av att ta emot dessa barn på ett acceptabelt sätt.

Aktuell statistik visar att ensamkommande får vänta på beslut i närmare åtta månader. För ett år sedan var tiden sex månader, och utvecklingen går alltså åt fel håll. Vi borde gemensamt arbeta för att tidsfristen för beslut som gäller ensamkommande barn sätts till det som Rädda Barnen har föreslagit, nämligen tre månader. För att nå dit krävs förvisso resurser, men om några ska prioriteras så är det väl barnen.

Barnombudsmannen har föreslagit att ensamkommande asylsökande barn ska få en företrädare utsedd inom 24 timmar efter det att barnet har anlänt och att denna person ska få en form av vårdnadsansvar för barnet. Kanske kan vi gå ännu längre genom att snabbt familjehemsplacera i varje fall vissa av dessa barn. Ett familjehem skulle till exempel knappast dröja med att anmäla ett försvinnande.

När svenska barn far illa griper sociala myndigheter in omedelbart – samma dag om det behövs. När svenska barn försvinner spårlöst organi-

seras skallgångskedjor samma dag. Jag hoppas att vi tycker att alla barn i Sverige är lika skyddsvärda. Läget för flyktingbarnen är akut.

Den första kritiken gäller alltså den långa handläggningstiden för vuxna och inte minst för barnen. Den andra kritiken gäller processordningen. Den så kallade NIPU-kommittén lämnade sitt betänkande redan 1999, alltså för tre år sedan. Någon proposition har inte kommit från regeringen, men förra året fattade riksdagen ändå beslut om att lägga ned Utlänningsnämnden och att enskilda ärenden ska prövas av förvaltningsdomstolar.

Regeringens lagrådsremiss har i princip sågats av Lagrådet, och därefter har det inträtt ett slags dödläge. Nu ser det ändå ut som att det ansvariga statsrådet har lagt i en högre växel och är beredd att hitta en bred politisk lösning. Jag hoppas att de samtal vi nu har fört från partiernas sida med det ansvariga statsrådet snabbt ska leda vidare. Vi har inte råd med långbänk i den här frågan. Jag hoppas att det finns en ambition om snabba och gärna breda lösningar. Vi kristdemokrater intar en konstruktiv hållning på den punkten. Med all respekt för Lagrådet gäller det nu att hitta en lösning som inte bara tillgodoser hållbara juridiska krav utan främst skapar rättstrygghet och anständiga handläggningstider för utsatta människor.

Vi kristdemokrater vill, som riksdagen för övrigt beslutat, lägga ned Utlänningsnämnden och ha en ordning där Migrationsverket gör en grundlig utredning och fattar ett första beslut. I den mån beslutet är negativt för den sökande ska ärendet gå vidare till en av de länsrätter som har getts en förstärkt kompetens för utlänningsärenden. Därefter ska beslut kunna överklagas till Kammarrätten.

Det finns naturligtvis risk för att en ny ordning, i varje fall inledningsvis, förlänger handläggningstiderna. Därför är det extra angeläget att vi så snart som möjligt, och när vi går in i en ny ordning, också når ned till en anständig balansnivå när det gäller ärenden. Det kommer bara att lyckas till priset av en medveten satsning på att minska ärendeberget hos Migrationsverket.

Herr talman! Varje år beslutar regeringen om en flyktingkvot. Kvoten är till för personer som befinner sig i en särskilt svår situation och som bäst kan lösas genom överföring till tredje land. De här flyktingarna har ett permanent skyddsbehov. Uttagningen och resan till Sverige organiseras av Migrationsverket i samarbete med UNHCR.

År 2001 togs 1 279 flyktingar emot för vidarebosättning i Sverige inom ramen för flyktingkvoten. Samtidigt har riksdagen bestämt att Sverige kan ta emot 1 840 kvotflyktingar årligen. Så många kvotflyktingar har dock inte tagits emot under något av de senaste sex åren. År 1999 fick regeringen kritik för att det användes medel till att ta emot massflyktingar i stället för redan avsedda kvotflyktingar.

Kristdemokraterna anser att det i framtiden bör finnas resurser inom ramen för budgeten som medger mottagande av akuta flyktingströmmar utan att flyktingkvoten blir lidande. Samtidigt är det viktigt att Sverige tar emot det antal kvotflyktingar som man åtagit sig och som riksdagen beslutat om. Eventuella hinder som gör att platserna inte utnyttjas måste undanröjas.

Herr talman! Avslutningsvis står jag självfallet bakom alla våra reservationer i betänkandet, men som jag sade inledningsvis yrkar jag här bifall endast till reservationerna 11 och 12.

Anf. 5 ULLA HOFFMANN (v):

Herr talman! Majoriteten av världens flyktingar har flytt från våld, krig och politiskt förtryck. Den direkta orsaken till att nio av tio fördrivna människor lämnat sina hem är politiskt förtryck och väpnade konflikter. Dessa konflikter utkämpas till största delen med vapen som tillverkats i den rika västvärlden. Sverige bidrar aktivt till att människor tvingas fly genom att exportera vapen till länder som kränker grundläggande mänskliga rättigheter.

Jordens råvaror är en annan orsak till att människor flyr sina hemländer. Maktkorrumperade regimer krigar sinsemellan om bland annat olja. Denna jakt på råvaror bidrar till att förlänga och förvärra krig och till folkfördrivning. Det är viktigt att ha dessa fakta i minnet när vi i Sverige pratar om vikten av att förebygga uppkomsten av så kallade flyktingströmmar.

En annan vanlig orsak till att människor flyr är konflikter mellan folkgrupper och förföljelse av folkgrupper. Ett rent inhemskt förtryck där grundläggande mänskliga rättigheter sätts ur spel, ofta med politiska strider och inbördeskrig som följd, tvingar människor på flykt.

De allra flesta människor som flyr sina hemländer flyr till ett närliggande land. Sålunda tar Sverige endast emot en bråkdel av alla människor som är på flykt världen över. Det är något som kan tyckas märkligt med tanke på att vi exporterar vapen till krigförande länder, är med i jakten på mineraler och lämnar folkgrupper som förföljs utan stöd.

Herr talman! Den senaste tiden har vi mött alltfler protester runtom i Sverige – protester mot en alltmer hårdnande praxis som tillämpas av svenska migrationsmyndigheter som innebär att vi utvisar barn som farit illa innan de kom till Sverige, barn som farit illa i den svenska asylprocessen och barn som skickas tillbaka till sina hemländer där de inte kan få den hjälp eller det stöd som de behöver.

Vi drar oss inte längre för att skicka en nioårig romsk flicka tillsammans med sin mamma till Norge med stöd av Dublinkonventionen. Och vad skulle sägas om att för en gångs skull göra något med stöd av Barnkonventionen? Svetlanas pappa dog i Tyskland, dit familjen flytt och där de fick nej på sin asylansökan. De skickades tillbaka till Kroatien där polisen tog deras pass och hotade dem. Mor och dotter flydde över gränsen till Serbien, där de fick hjälp av en präst i åtta månader innan de kunde ta sig till Norge.

Svetlana har varit på flykt i nästan hela sitt nioåriga liv. Utlänningsnämnden hävdar att de i sitt beslut vad gäller henne och hennes mamma har beaktat principen om barnets bästa så som det står i portalparagrafen. När migrationsmyndigheterna hade beaktat Svetlanas bästa, beslutade man att hon skulle avvisas till Norge enligt Dublinkonventionen, trots att Sverige har möjlighet att själva pröva ärendet. Svetlana är apatisk, deprimerad och vägrar att prata. Hon har varit på flykt i sju av sina nio levnadsår. Hennes bästa är enligt Utlänningsnämnden att skickas ut på flykt igen, först till Norge, sedan till Kroatien. Vem i Kroatien kommer att bry sig om en romsk nioårig flicka som är djupt deprimerad och som

vägrar att prata? Vem tar ansvar för denna lilla världsmedborgare? Vem säger att nu får det vara slut, nu ska barnens bästa innebära barnens bästa? Vem ska säga att principen om reglerad invandring är just bara en princip och underordnad principen om barnens bästa? Kommer migrationsminister Jan O Karlsson att säga det, eller möjligtvis barnminister Andnor? Vem tar ansvaret för barn på flykt och ser deras små och korta liv i en helhet?

Våra förläggningar är fulla med deprimerade barn, barn som inte får behandling för de trauman som de varit utsatta för, barn som inte blir tillfrågade om hur de mår och vad de har upplevt. Jag mötte ett sådant barn. Han kom från Gambia. Han hade sett hur militären drog ut hans far- och morföräldrar ur hyddan och dödade dem mitt framför hans ögon och hur militären sedan gick vidare från hydda till hydda, drog ut släkt och vänner och slaktade dem. Det var först under ett raseriutbrott i hans klass som någon frågade honom vad han hade varit med om och satte hans tidigare upplevelser i samband med hans raseriutbrott. Varför frågade inte någon på förläggningsen där han hade befunnit sig? Varför överlät man åt hans föräldrar, som hade precis lika traumatiska upplevelser – det var ju faktiskt deras föräldrar som dödades framför sonens ögon – att lösa situationen? Vem tar ansvaret för barn på flyktingförläggningarna, ser till att de får hjälp att bearbeta sina trauman och ger dem möjligheter att få vara barn? Är det migrationsministern eller barnministern?

Herr talman! Den senaste tiden har det också framförts kritik mot Migrationsverket och den organiserade verksamheten på förläggningarna. Ett av syftena med den är att förbereda den asylsökande för ett liv i Sverige, det vill säga att förbereda integrationen när uppehållstillståndet väl beviljats. Riksrevisionsverket har gjort en granskning och funnit mycket som brister i den organiserade verksamheten. Regeringen har nu tillsatt en utredning som ska se över mottagningssystemet, och det är bra.

Låt mig ta tillfället i akt att säga att Vänsterpartiet tar avstånd från de förslag till organiserad verksamhet för asylsökande från Migrationsverket i Västra Götaland, där man föreslagit att flyktingarna skulle utföra det arbete i kommunerna som inte annars blev utförda. Vad Migrationsverket avser är sopsortering och städning i kommunen. Det hade varit bättre om Migrationsverket hade föreslagit demokratiutbildning, språkundervisning och andra förberedelser för att kunna leva i Sverige.

Jag hoppas också att utredningen ser över boende- och dagarsättningen. 1994 sänktes dagarsättningen och frikopplades från Socialstyrelsens norm med motiveringen ”att asylsökande mer sällan är bundna av ekonomiska åtaganden på längre sikt och som regel inte har så stora ekonomiska förpliktelser jämfört med dem som bor här stadigvarande”.

Med tanke på de långa väntetiderna innebär det att den asylsökande nu faktiskt har ekonomiska förpliktelser. I dessa ca 50 kr per dag ligger också kostnaderna för medicin, där den asylsökande betalar 50 kr per recept. Detta innebär att man inte har råd att köpa medicin som inte skrivs ut på recept. På en förläggning som jag besökte hade barnen fått skabb. Eftersom en behandling med Tenutex, som vi behandlar svensk-svenska barn med när de får skabb, kostar ett par hundra kronor leder detta till att föräldrarna i stället behandlar barnen med en i detta fall värdelös cortisonsalva som de får på recept.

Herr talman! Jag har gått från orsaker till flykt till kostnaden för behandling mot skabb. Men det är dessa storheter vi faktiskt rör oss med när vi talar om migrationspolitiken. Tyvärr räcker inte en behandling med Tenutex mot förtryckarregimer. Det krävs solidaritet mellan världens folk. Det krävs att vi ser sambanden mellan vapenexport och orsaker till krig. Det krävs att vi ser sambanden mellan handelsavtal och förtryck. Det krävs att vi ser människors lika värde. Det krävs framför allt att vi ser barnen.

Herr talman! Jag står självklart bakom Vänsterpartiets reservationer men yrkar för tids vinnande endast bifall till reservation 3 under punkt 4 och reservation 7 under punkt 9.

Anf. 6 STEN TOLGFORS (m) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att säga att jag gläder mig över det humanitära engagemang som Ulla Hoffmann ger uttryck för. Men låt mig också säga att jag tycker att trovärdigheten i Vänsterpartiets politik bleknar något eftersom man är så ensidigt fixerad vad gäller flyktingpolitiken. Man ser bara den ena sidan av politiken. Man är väldigt kritisk till de insatser som de europeiska länderna gemensamt kan göra för att avvärja och hindra situationer som driver människor på flykt. Det är det första vi måste göra, se till att det inte längre är acceptabelt till exempel att Europa är en flyktingproducerande kontinent.

Då är det sådana faktorer som den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken som spelar in. Där kan Europas demokratier verka tillsammans för att stabilisera närområdet – inte minst – men också andra delar av världen. Det handlar om diplomati. Det handlar om tydliga krav på demokrati och mänskliga rättigheter. Det handlar om handel för att utvidga marknadsekonomi och tillväxt och ta bort grunden för social oro. Det handlar om utvidgningen av gemenskapen. Det handlar om gemensamma biståndsinsatser.

Men det handlar också om mycket konkreta, och i det här fallet oerhört relevanta, gemensamma fredsbevarande insatser, och till och med om fredsskapande insatser när konflikter går över styr. Det handlar om att skapa *safe havens* i närområdet för att skydda människor i samband med krisers omedelbara utveckling. Det handlar också om att bygga ett gemensamt system för asylmottagande inom EU, där Sverige bör driva på för högre miniminormer.

Allt detta är Vänstern kritisk till. Allt detta förnekar Vänstern effekterna av. Det är därför det engagemang som jag vet att Ulla Hoffmann har för humanitära frågor inte blir fullt ut trovärdigt i den praktiska politiken. Vänstern motsätter sig allt det som kan vara med och undanröja grunden för att människor drivs från sina hem och in i armod och problem. Det behövs en dubbelriktad flyktingpolitik, Ulla Hoffmann, som både ser till att undanröja problemen gemensamt och också är humanitär i mottagningen här i Sverige.

Anf. 7 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Ja, det är väl glädjande, tycker jag, att Sten Tolgfors tycker likadant som Vänsterpartiet, att det är många saker som måste göras samtidigt, bland annat se till att skapa fred på jorden. Det kanske är så att vi har olika vägar dit och olika syn på hur det ska göras.

Jag håller med när det gäller det här med handelsavtalen, som jag tog upp. Men då ska man se till att vi inte till exempel har ett handelsavtal med Peru som innebär att vi inte godkänner att det finns en politisk förföljelse i Peru och ställa de villkoren. Vi kan inte ha handelsavtal som innebär att det byggs stora dammar där man utplånar folkgrupper och så vidare.

Vänsterpartiet är ju för utvidgningen av Europa. Där finns också flyktingskapande länder, det vet vi. Vi hoppas att moderaterna också inser det och därför ser till att inte stödja detta att en människa som söker asyl i Sverige från ett av ansökarländerna inte skulle kunna få asyl eftersom man säger att deras ansökan skulle vara uppenbart ogrundad.

Vad gäller den gemensamma flyktingpolitiken i EU säger jag bara: transportörsansvaret! Visa på en enda punkt där Sverige har lyckats höja nivån på flyktingpolitiken inom EU! Det har så här långt bara handlat om repression, om att vi ska bestraffa och om att vi ska bygga en mur runt EU.

Anf. 8 STEN TOLGFORS (m) replik:

Herr talman! Bortsett från att det kan förefalla närmast parodiskt att Ulla Hoffmann pratar om en mur kring EU samtidigt som EU genomgår den största utvidgningsprocessen i modern tid finns det också en rad andra motsägelser i hennes argumentation som är värda att lyfta fram. Hon säger att det är bra att andra också vill flera saker samtidigt. Men det är ju precis det Vänsterpartiet *inte* vill. Man är ju emot hela EU-projektet. Man är emot den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Man är emot fredsbevarande, fredsskapande, gemensamma insatser. Man motverkar och kritiserar det ständigt.

Det är det som är problemet. Ska vi kunna hindra att människor drivs från sina hem, ska vi kunna stoppa det faktum att Europa fortfarande är en flyktingproducerande kontinent, då krävs det mer av detta samarbete, inte mindre. Det hjälper inte att Vänsterpartiet sitter på sin kulle i Sverige och pekar finger ut över världen. Det handlar om att också agera gemensamt.

Problemet är att Vänsterpartiet inte förmår att driva flera saker samtidigt. Man är isolationister i utrikespolitiken men man är för rörlighet och internationalism när det gäller flyktingpolitiken. Jag är generellt för internationalism och generellt för rörlighet.

Sedan är det väl ändå så att vi måste föra en djup diskussion om den gemensamma politiken inom EU. Jag talade tydligt om att vi ska försöka arbeta för höjda miniminivåer inom EU. Jag talar också gärna om delat ansvar och inte om delad börda, som en del politiker, de flesta, föredrar att uttrycka det när man diskuterar den här saken. Men det är klart att kan vi få ett gemensamt ansvarstagande från alla EU:s medlemmar blir det en helt annan situation för asylnpolitiken, asylrätten, sett över kontinenten, inte minst från flyktingarnas utgångspunkt.

De mänskliga rättigheterna är universella, Ulla Hoffmann, och jag är faktiskt ganska glad att jag tillhör ett parti som inte har en historia där man ha kompromissat i synen på de mänskliga rättigheterna i relationerna till – säg – närstående partier runtomkring i världen. Men nu handlade det om det gemensamma agerandet inom EU. De mänskliga rättigheterna är universella och kompromisslösa, och det bör den gemensamma utri-

kes- och säkerhetspolitiken fokusera på. Vänsterpartiet är välkomna där om man vill ha en mer helhetspräglad syn på flyktingar, immigration och asylfrågor.

Anf. 9 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Den sista kommentaren, om mänskliga rättigheter, tänker jag över huvud taget inte bemöta.

Låt mig återigen säga att jag tycker att det är glädjande att Moderaterna anser att vi ska arbeta för att höja nivån inom flyktingpolitiken, den gemensamma flyktingpolitiken inom EU. Vi gör vad vi kan för att påverka för att se till att den nivån ska höjas. Men säg mig ett enda fall där Moderaterna har gått emot alla de sänkningar och alla de repressionsförslag som finns. Det gäller till exempel det som ska diskuteras i kammaren efter det här, massflyktssituationen. Var har Moderaterna sina reservationer där?

Vad jag vet har inte Moderaterna i EU-nämnden, och inte heller i socialförsäkringsutskottet för den delen, gått emot ett enda förslag som har inneburit repression. Ni stöder i stället detta.

Vi är emot vapenexport. Vad säger Sten Tolgfors om det? Vi tycker inte att Sverige ska exportera till exempel kikarsikten till Turkiet – som sedan kan gå över gränsen och skjuta ihjäl kurder inne i irakiska Kurdistan. Vad gäller handeln tycker vi inte heller att Sverige ska bidra till exempel på det sätt som vi gjorde med Lundin Oil för att kunna utvinna olja. Det ledde faktiskt till en folkfördrivning som berörde många människor.

Vi har en helt annan syn på det här. Jag skulle tycka att det var bra om Sten Tolgfors kunde ställa sig upp och svara på detta. Nu har Sten Tolgfors tyvärr ingen replik kvar, men vi kan diskutera det här senare. Hur ser ni egentligen på vapenexporten? Tycker ni att det är riktigt att man ska kunna exportera vapen till krigförande länder eller till länder som kontinuerligt kränker de mänskliga rättigheterna?

Anf. 10 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Jag börjar mitt anförande med att yrka bifall till reservation 9.

När vi debatterar ett av riksdagens mindre utgiftsområden, Utgiftsområde 8, Invandrare och flyktingar, är det frågor som intresserar väldigt många. Att migrations- och integrationsfrågor är frågor som berör eller upprör många människor bevisar alla de mejl, brev eller telefonsamtal som kommer oss till del som jobbar med de här frågorna i riksdagen.

I förra veckan ringde en lärare från en kommun i södra Sverige. Han hade tillsammans med sin klass, som bestod av asylsökande personer, hört debatten om asyl- och flyktingpolitiken. Läraren berättade att hela den klass han har på ca 30 elever består av välutbildade personer som deltar i undervisning under tre timmar per dag. Nu är de snart klara med sin utbildning och redo för den svenska arbetsmarknaden. Men det råder total avsaknad av initiativ från samhällets sida för att ta till vara denna arbetskraft! Några i klassen har själva ordnat arbete, men läraren menade att vi måste samarbeta mycket bättre med arbetsförmedlingarna för att få ut dessa personer i arbete. De flesta är högtbildade, och skulle vara en stor resurs om vi bara tog vara på dem.

Varför ska det vara så trögt och svårt att komma med förslag från regeringen som ställer större krav på samordning mellan just Migrationsverket och Arbetsmarknadsverket?

Samma vecka ringde en person från en kommun i norra Sverige. Personen i fråga var mycket besviken över hur vi hanterar asylsökande personer. Det gällde en familj som hade bott i hans kommun i flera år. Familjen hade barn som gick i skolan, och det gick bra för dem där. Pappan i familjen hade arbete i ett företag, och han var kunnig och skicklig och hade etablerat sig väl på arbetsplatsen. Företaget hade fått en order, som man tack vare denna nya arbetskraft hade tackat ja till. Men nu hade mannen i fråga fått avslag på sin asylansökan, och då fick han inte fortsätta att arbeta utan bara passivt vänta på besked om när han skulle utvisas. På arbetsplatsen behövdes han. Nu var det tveksamt om det lilla företaget skulle klara av den order som det fått. I kommunen, som hade ett vikande befolkningsunderlag, ville man gärna behålla den här barnfamiljen. Varför tas det så liten hänsyn till de faktiska omständigheterna? Familjen vill stanna, kommuninvånarna vill ha familjen kvar och företaget är i behov av arbetskraften. Ingen, utom möjligtvis Migrationsverket och Utlänningsnämnden, vill bli av med de här personerna.

Herr talman! För knappt två veckor sedan förde vi två särskilda debatter här i kammaren – först en om asyl- och flyktingpolitiken och sedan en om integrationspolitiken. Dessa debatter är resultat av att vi är många som inte är nöjda med regeringens politik inom det här området. Vid dessa tillfällen och i många debatter tidigare har vi i Centerpartiet påtalat vikten av att vi i Sverige har en human och generös asyl- och flyktingpolitik.

Att personer från olika länder söker sig till vårt land är ingen ny företeelse. Historiskt sett har vi under många århundraden haft en invandring till Sverige. Jag tror att det är bra att vi påminner varandra om vad den invandring som vi under tidigare århundraden eller årtionden har haft har betytt för vårt lands utveckling. Det är alltifrån tyska och engelska munkar på 1100 och 1200-talet till 1800-talets invandring med många oerhört skickliga hantverkare. På senare tid, under 1960- och 1970-talet hade vi en stor arbetskraftsinvandring. Behovet av arbetskraft var så stort att vi i många kommuner inte hade haft den goda utveckling som vi har haft om inte möjligheten till arbetskraftsinvandring hade funnits. Många av de personer som har kommit hit har så småningom kommit att bli delar av det svenska samhället, och de ses som en stor tillgång genom den insats som de har gjort i samhällsbygget Sverige. Dessutom är det intressant och lärorikt med ett mångkulturellt samhälle.

Herr talman! Under de senaste årtiondena har situationen successivt helt förändrats. Nu har vi ett ganska stort antal personer som av olika anledningar söker sig till vårt land och söker en fristad här. Men från att ha varit ett land som hälsar dem välkomna som vill komma hit har Sverige blivit ett land som starkt ifrågasätter och på olika sätt försvårar möjligheterna för dem som kommer hit att få stanna här.

Alldeles för många invandrare och flyktingar som vistas här behandlas på ett sätt som inte är värdigt ett land som Sverige. Att omhändertags och vistas i olika flyktingförläggningar under lång tid – ibland flera år, som många gör i dag – skapar ingen bra grund att stå på inför framtiden. Det gör det inte heller att passivt vänta, vänta och åter vänta på att få

besked om man får uppehållstillstånd eller om man ska få avslag på sin ansökan för att utvisas och åka tillbaka till det land som man lämnat därför att man inte kan eller vill bo där.

Herr talman! De asylsökande personer som kommer till vårt land har många gånger lämnat sitt land på grund av krig, förföljelser eller andra försvårande levnadsförhållanden. Många är i behov av hälso- och sjukvård när de kommer hit. För att de snabbt ska få rätt hjälp är det viktigt att en hälsoundersökning sker direkt vid ansökan om uppehållstillstånd i Sverige. Det är av yttersta vikt att asylsökande som har haft traumatiska upplevelser erhåller den behandling som de behöver. Det är orimligt att personer som söker asyl blir utsatta för ytterligare påfrestningar genom att förvägras psykisk vård. Tidiga psykiska insatser ökar möjligheterna till ett aktivt deltagande i det svenska samhället. Man tillgodogör sig svenskundervisningen och är bättre rustad för det kommande arbetet eller ett eventuellt avslag på sin asylansökan.

Att kunna försörja sig själv och att ta ansvar för sig själv och för sin familj är något som de allra flesta personer drömmer om när de kommer hit. Men efter dessa långa vistelser i förläggningar utan meningsfullt arbete eller sysselsättning är det många som har svårt att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden.

Många invandrare är skickliga i olika hantverk och skulle om möjligheten fanns starta egna företag. Men svårigheten att erhålla F-skattsedel har satt många käppar i hjulet för invandrare. Regeringen måste komma med förslag som underlättar för dem som vill starta egna företag. Det är viktigt med minskad byråkrati och enklare regler för dem som vill driva egna företag – detta oberoende av var man har sitt ursprung.

Herr talman! Centerpartiets förslag är att personer som kommer hit snabbt ska ut i reguljära boenden, och samtidigt som man börjar med svenskundervisning ska man erbjudas arbetspraktik. Här skulle den offentliga sektorn – både kommuner, landsting och stat – kunna ha ett mycket större ansvar. Vi i Centerpartiet anser att man i varje kommun ska inrätta så kallade jobbpooler där den offentliga, privata och ideella sektorn kan hjälpas åt redan när människor kommer hit som flyktingar. Det finns massor av uppgifter som vi behöver få utförda i Sverige i dag. Många som kommer hit skulle vara glada över att kunna hjälpa till med det.

Det här är en möjlighet, men det måste också vara ett krav. Vi erbjuder möjligheten till jobb men vi förväntar oss också att människor ska ta den möjligheten oavsett om de råkar vara födda i Sverige eller i något annat land.

Herr talman! Sammanfattningsvis vill vi i Centerpartiet att de personer som söker sig till vårt land i så stor utsträckning som möjligt ska placeras ute i kommunerna i reguljära boenden. Direkt när de kommer hit ska de genomgå hälsoundersökning och samtidigt som de börjar sin utbildning i bland annat det svenska språket ska de ha möjlighet till arbetspraktik. Vi är övertygade om att det skulle innebära att man skulle kunna göra avsevärda besparingar på detta utgiftsområde genom att betydligt fler människor skulle komma ut på arbetsmarknaden och genom det klara sitt eget uppehälle.

Anf. 11 MONA JÖNSSON (mp):

Herr talman! I dag är det den 10 december. Det är den dag som FN har proklamerat som mänskliga rättigheters dag. Ingen dag kan vara lämpligare för att debattera de ärenden som står på dagordningen.

För några veckor sedan hade riksdagen öppet hus. Då pratade jag med en man som hade sitt ursprung i Irak. Han hade varit här i Sverige i 14 år. Jag frågade hur han trivdes här. Hans svar var: I Sverige är det lugnt – det pågår ju inga krig. Ett sådant svar borde få oss alla att tänka till.

Vi lever i ett land som är förskonat från krig, torka och svält. Det är vanliga katastrofer som vi dagligen ser på TV och läser om i tidningar. Vi som bor i Sverige riskerar inte heller att bli fängslade och torterade om vi ger uttryck för personliga åsikter. Många människor som kommer hit har varit med om mycket svåra händelser i sitt liv. De har varit med om trauman som vi inte ens kan förstå vidden av. Tillit till andra människor finns inte längre, och kanske får man aldrig tillbaka den. Människor som varit med om sådant behöver hjälp och stöd innan de över huvud taget kan börja ta till sig undervisning och annan information om det svenska samhället.

Riksrevisorerna har i sin rapport RRV 2002:19 tittat på hur asylsökande tas emot när de kommer till Sverige. Det sägs bland annat att Migrationsverket påpekat att Dublinkonventionen leder till förlängda handläggningstider på flera månader. Dessutom sägs att dessa tider är svåra att påverka. Man hänvisar till att det bland annat beror på handläggningstider i andra länder.

Handläggningstiderna är långa, och många asylsökande åker, eller rättare sagt skickas, från land till land under många år. Nu är det så att det inte finns något laga hinder här i landet för att pröva ärenden som är berörda av Dublinkonventionen, men det görs inte i tillräcklig utsträckning. Vi måste uppnå målet att behandla asylprövningar inom sex månader. Miljöpartiet lämnar tillsammans med Vänsterpartiet och Socialdemokraterna ytterligare resurser till Migrationsverket för att korta väntetiderna, men det räcker inte. Under veckan har vi hört hur de asylsökande på förläggningen i Säffle har blivit behandlade. Där är det inte bara pengar som hjälper, utan det handlar om synen på människor över huvud taget.

Miljöpartiet anser vidare att Utlänningsnämnden snarast ska läggas ned och ersättas med en tvåpartsprocess i en civil domstol. Vi ser därför fram emot de förhandlingar och utredningar i ärendet som har startats och som alla partier deltar i.

I punkt 6 om barnens rättigheter i FN-konventionen om mänskliga rättigheter står det att regeringar som har ratificerat konventionen erkänner att de till det yttersta av sina resurser ska stödja barnets rättigheter som bland annat omfattar barnets rätt till liv, barnets rätt till att utveckla sina anlag genom bland annat utbildning och barnets rätt att skyddas mot våld och missbruk.

Vi politiker måste se till att våra utfästelser om att barn ska stå i centrum för våra beslut verkligen gäller alla barn. Vi måste självfallet även ge de asylsökande barnen rätt till en trygg barndom. Man kan fråga sig hur vi i dagens Sverige kan låta ensamma asylsökande barn försvinna utan att veta vart de tar vägen. Nyheterna meddelade i helgen att en asyl-

sökande 11-åring som försvunnit i Sverige blivit tvingad till prostitution. Hur kan detta hända i Sverige år 2002?

Vi har också via TV sett hur barn blivit psykiskt sjuka och helt apatiska på grund av långa handläggningstider och därmed press på hela familjer.

I punkt 1 i FN:s konvention om mänskliga rättigheter, konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, står det bland annat att regeringar som ratificerat konventionen erkänner sitt ansvar för att förbättra samhällets hälsovård, att förhindra uppkomsten av epidemier, folk- och yrkessjukdomar samt andra sjukdomar.

Riksrevisionsverket har sett brister i hälsoundersökningar för asylsökande. I Stockholm hade endast 9 % fått en sådan undersökning. Vi måste bli bättre på att ge adekvat vård, exempelvis genom möjligheter till bearbetande samtal för att underlätta den kommande introduktionen i det svenska samhället.

Miljöpartiet anser att personer som söker asyl ska ges adekvat hälso- och sjukvård även om de inte är folkbokförda. Hälso- och sjukvården har problem med att definiera vad som ska klassas som akut sjukvård. Det bör därför tydligt anges under vilka förutsättningar vård ska ges till asylsökande. Under tiden man söker asyl bör även vård eller rehabilitering som kan anstå ges till funktionshindrade, personer med svåra traumatiska upplevelser eller personer som utsatts för andra former av psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld.

Miljöpartiet anser att rörelsehindrade barn som lever på flyktingförläggningar har svårt att få tillgång till den habilitering och rehabilitering som de behöver. Vi anser att regeringen snarast bör återkomma med hur detta ska uppnås.

I en annan av punkterna i FN:s konvention om mänskliga rättigheter beskrivs rätten för var och en att ha en tillfredsställande levnadsstandard, det vill säga tillräckligt med mat och kläder och en lämplig bostad.

Miljöpartiet och Vänsterpartiet har i dagens betänkande reserverat sig när det gäller beslut om bidragsnivåerna för asylsökande. Nuvarande regler antogs 1994 och har inte förändrats sedan dess. Vi anser att nivåerna på bostadsersättning och dag ersättning bör ses över.

Asylsökande som inte deltar i Migrationsverkets organiserade verksamhet utan giltiga skäl riskerar att få en reducerad dag ersättning. Tolkeningen av giltiga skäl är problematisk då reduktionen ibland sker vid sjukdom eller vård av sjukt barn.

Ett annat problem jag mött är att verksamheten inte upplevts som meningsfull. Verksamheten bör i högre grad fokusera på förberedelser för att leva i det svenska samhället, på språkundervisning och på demokratiskolning. Miljöpartiet anser att innehållet i den organiserade verksamheten och hanteringen av dag ersättningen bör ses över.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att begreppet tolerans tas bort för att tydligare markera att olikheter ska respekteras på lika villkor. Miljöpartiet anser att antidiskrimineringsbyråer ska inrättas i hela landet under mandatperioden. Nu finns lokala och regionala diskrimineringsombud endast på försök. Vi hoppas att vi ska få fler antidiskrimineringsbyråer under mandatperioden.

I punkt 1 i konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter sägs också att regeringar som ratificerat konventionen erkänner rätten för var och en att förtjäna sitt uppehälle genom arbete.

Riksrevisorerna har i sin rapport även påpekat brister när det gäller samarbete mellan Migrationsverket, kommuner, länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar. Om detta samarbete förbättras kan även möjligheterna att infria konventionen förbättras.

Därmed yrkar jag bifall till reservation 7 och 8.

Anf. 12 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Jag och Folkpartiet delar mycket av den syn på flyktingpolitiken som Miljöpartiet har. Jag tänkte ställa en konkret fråga. Den gäller frågan om arbetskraftsinvandring.

För en månad sedan träffade jag en syrisk läkare som skulle kastas ut ur Sverige trots att han har jobb här. Han ansågs inte ha tillräckliga skäl för att få sin asylansökan prövad. Mamman till Rebeca i Hagfors, som har varit väldigt omskriven i tidningarna, arbetar som lärare i Sverige. Det finns en rad exempel på människor som har ett jobb i Sverige, som väntar på att få sin asylansökan prövad och som skulle kunna få stanna i vårt land om vi öppnade Sverige för arbetskraftsinvandring. I stället kastas de ut ur Sverige.

Min konkreta fråga till Miljöpartiet är om man är beredd att söka en lösning över blockgränserna för att öppna Sverige för arbetskraftsinvandring.

Problematiken är ju tyvärr sådan att Socialdemokraterna och den regering som Miljöpartiet nu samarbetar med gick till storms mot Folkpartiets förslag om arbetskraftsinvandring under valrörelsen, och det låste frågan. Men det finns ju möjligheter här i kammaren om Miljöpartiet är berett att öppna för arbetskraftsinvandring till Sverige.

Anf. 13 MONA JÖNSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag anser att det ger fel signaler om man bara pratar om arbetskraftsinvandring och att ta in dem som är högutbildade. Vi måste se till så att alla har möjlighet att komma hit, och inte bara de som vi behöver här i Sverige.

Anf. 14 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Detta är precis den argumentation som fördes i valrörelsen och som var så tråkig. Den konkreta frågan handlar om att om vi öppnade Sverige för arbetskraftsinvandring skulle den här syriske läkaren som ska kastas ut från Sverige få stanna. Jag tycker att det vore rätt att han fick stanna när han har ett jobb i Sverige. Den konkreta frågan handlar om de sjuksköterskor som jobbar runt om i Sverige och som nu ska kastas ut, trots att de kan bygga en framtid här och skapa välfärd. Tycker du att de ska få stanna eller inte?

Anf. 15 MONA JÖNSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag anser att alla som har behov ska få stanna här i Sverige. Jag kan inte diskutera konkreta fall här och nu. I princip tycker jag

att människor som vi har användning för här och som har skäl att stanna här ska få göra det.

Anf. 16 ANITA JÖNSSON (s):

Herr talman! Socialförsäkringsutskottets betänkande Sfu2 behandlar utgiftsområde 8 i budgeten, som omfattar integrationspolitik, storstadspolitik, migrationspolitik och minoritetspolitik. Det är frågor som ständigt är under debatt i media och här i kammaren, frågor som vi ständigt måste förhålla oss till eftersom människor ständigt kommer att söka sig mellan olika länder. Motiven kan skifta, och tyvärr lämnar många inte sina hemländer frivilligt utan är på flykt. Hur ska vi då här i Sverige, med en human och rättssäker migrationspolitik och en träffsäker integrationspolitik, kunna möta människors drömmar om ett bättre liv?

Vi är överens i den här kammaren om att vi ska ha en reglerad invandring, där Migrationsverket och Utlänningsnämnden är de myndigheter som prövar och beslutar om uppehållstillstånd. Vi är också överens om att detta under de kommande åren ska förändras. Men det är naturligtvis omöjligt att veta hur världen kommer att utveckla sig och hur flyktingströmmarna kommer att gå. Det har de senaste årens utveckling visat. För några år sedan kom det ca 12 000 asylsökande medan det nu kommer ca 30 000 på ett år. Det ställer mycket stora krav på mottagningssystemet att kunna anpassa sig till dessa stora förändringar, och i årets budget möts detta av att ytterligare resurser tillförs Migrationsverket och Utlänningsnämnden.

Utskottet utgår vid sin bedömning av ramen från 27 000 asylsökande 2003, men förutsätter att medel anvisas på tilläggsbudgeten redan våren 2003 om dessa antaganden inte håller.

Det är intressant och ger lite olika dimensioner att titta bakåt i tiden för att se och förstå hur Sverige har utvecklats i samverkan med övriga världen. Vi har haft folkräkning en längre tid i Sverige, och i SCB:s volym för folkräkningen den 31 december 1910 heter det att Sverige fortfarande är ett av de länder i Europa ”där främlingarnas antal är lägst, vilket väl delvis är att tillskriva vårt lands avlägsna läge”. Men i och med andra världskriget övergick Sverige från att vara utvandrarsland till att bli ett invandrarsland. Sedan 1930 har Sverige, förutom ett par år på 70-talet, alltid haft större årlig invandring än utvandring. I slutet av 2001 bodde det människor här från 203 nationer.

Det pågår ett stort arbete för att utveckla migrationspolitiken. Det har varit särskilda debatter i flera omgångar här i kammaren, och under året får vi om några veckor en skrivelse om migrationspolitiken som vi kommer att debattera här i kammaren. Jag kommer därför i huvudsak nu att kommentera integrationspolitiken.

Integrationspolitiken är tvärsektoriell, och åtgärder som sker inom andra politikområden är avgörande för att de integrationspolitiska målen ska uppnås.

Efter den integrationspolitiska debatten som var här för några veckor sedan kunde jag konstatera att det råder stor samstämmighet mellan de olika partierna. Alla partier talar om vikten för den invandrade av att komma in i arbetslivet, vikten av att ta vara på varje enskild persons kunskaper och erfarenheter, vikten av att ha respekt för individens förutsättningar, alla människors lika värde och att motverka alla former av

diskriminering. Detta är förutsättningar som är grundläggande för att de som invandrar till Sverige ska få en bra start i sitt nya hemland. Denna samstämmighet är mycket glädjande och bäddar för en konstruktiv politik.

Vad som däremot inte är konstruktivt är när de borgerliga partierna staplar sina politiska klyschor på varandra om misslyckad eller lyckad integrationspolitik, eller om hur socialdemokratisk politik skapar bidragsberoende. Den typen av uttalanden leder ingenstans och riskerar bara att späda på politikerföraktet. Tyvärr har debatten alltför ofta handlat om att invandrare inte arbetar, inte kan försörja sig och inte kan svenska, men det är en lika felaktig som farlig bild. Sanningen är att de flesta invandrare arbetar och kan prata bra svenska.

I dag ser vi främlingsfientliga krafter som spelar på människors rädsla för det man tycker är främmande eller annorlunda. Kampen mot kränkningar av människovärdet måste vi föra tillsammans här i kammaren, på alla andra fronter och på alla nivåer i samhället.

Världen förändras. Så sent som 1997 bytte vi perspektiv: Invandringsspolitiken blev integrationspolitik, en politik som är generell och som ska genomsyra alla samhällsområden och alltså gäller oss alla. Integrationspolitiken ställer höga krav på var och en av oss att vara förändringsbenägen och nyfiken på det som är nytt omkring oss, oavsett om ens släkt har bott i Sverige i generationer eller om man kom i går. Det är inte bara de nya svenskarnas ansvar att integrera sig med sitt nya samhälle. Det är i lika hög grad infödda svenskars ansvar att visa respekt för dem som kommer hit.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag att begreppet tolerans tas bort för att tydligare markera att olikheter måste respekteras på lika villkor. En utgångspunkt måste självfallet vara att samhällets grundläggande värderingar ska gälla alla och att den yttersta gränsen sätts av våra lagar.

Många invandrare möts i dag av den strukturella diskrimineringen. Alla som är demokratiskt sinnade tycker att integration är något positivt och något som man bör jobba med. Men det kräver att var och en måste arbeta för att få bort sina egna förutfattade meningar och dela med sig av sitt eget liv och sin egen tid. Det är i de lägena som problemen börjar synas på allvar. Det är då arbetsgivare tvekar att anställa någon som bryter på spanska eller som bär huvuddok. Det är då fastighetsägare inte vill låta någon hyra en bostad av honom för att personen har ett utländskt namn. Jag blir både upprörd och ledsen när jag läser reportage i tidningen om människor som delar med sig av sina erfarenheter av hur arbetslivet stänger ute. Senast i söndags läste jag i tidningen om en kvinna som varit i Sverige i tolv år, läst företagsekonomi och sökt mängder av jobb, men aldrig ens har blivit kallad till en anställningsintervju. Hennes alternativ för att kunna försörja sig blev att öppna en restaurang.

De högt satta målen med integrationspolitiken är alltså inte uppnådda. Alla människor i vårt land har samma rättigheter och skyldigheter, men inte samma möjligheter. Diskrimineringen är tyvärr vardag för många. Men även om vi nu alla är otåliga över att integrationen går för långsamt görs det en hel del som kommer att leda till förbättringar på sikt. Vi ser nu över alla diskrimineringslagstiftningar för att de ska bli ännu vassare. Anslaget till Ombudsmannen mot etnisk diskriminering tillförs 2 miljo-

ner kronor under 2003. Antidiskrimineringsbyråer kommer att stödjas med 4 miljoner kronor.

Arbete och möjlighet till egen försörjning står i blickpunkten genom storstadssatsningen, arbetsmarknadspolitiken och utbildningspolitiken. Arbetslösheten bland medborgare med utomnordiskt ursprung har sjunkit stadigt under de senaste åren. Sedan 1997 har arbetslösheten i denna grupp minskat från 32 % till 12 %, och sysselsättningen har ökat i samma grad. Skillnaderna i sysselsättning mellan svenskfödda och utrikesfödda är dock fortfarande stora. Arbetsförmedlingarna får därför mer pengar till personalförstärkningar så att de kan ge varje arbetssökande individuella handlingsplaner och jobba mer flexibelt.

Satsningar på validering av utländska utbildningar och arbetslivserfarenheter från andra länder kommer att öka i omfattning. Vi förnyar sfi-undervisningen och förbättrar asylprocessen. 2003 kommer ett brett åtgärdsprogram om 100 miljoner kronor för att bland annat satsa på utbildning inom bristyrken för personer med utländsk högskoleexamen och för att öka samverkan mellan kommuner, AMS, näringsliv och Migrationsverket så att introduktionen för nyanlända ska bli bättre och för att invandrades kompetens ska tas till vara på ett bättre sätt. Alla de här åtgärderna är bättre än att luckra upp arbetsrätten, sänka skatten eller införa sfi-checkar, som de borgerliga partierna förespråkar.

”Kampen för demokratin och människovärdet och mot rasism och annan intolerans måste ständigt pågå – i vardagen, i diskussion och reflexion.” Så står det i regeringsförklaringen. Därför kommer insatserna mot rasism och främlingsfientlighet att stärkas. Forum för levande historia kommer att fortsätta sitt viktiga arbete och får myndighetsstatus från och med nästa år. Under 2003 anslås 2 ½ miljoner för att etablera ett fristående centrum mot rasism och andra former av intolerans.

Respekten för mäns och kvinnors lika rättigheter är viktig i integrationsarbetet. Jämställdhetsperspektivet ska därför förstärkas bland annat när det gäller introduktion av nyanlända invandrare. Unga flickor som lever under hot eller tvång måste få ett snabbt och kunnigt bemötande av skola, polis och socialtjänst – och skyddat boende om de behöver det. Vi ska stödja opinionsbildning och utbildning.

Naturligtvis finns många fler exempel, inte minst lokalt, som visar hur man blir alltmer medveten och kunnig i att arbeta för en bättre integration. Flera av reservationerna till betänkandet tillgodoses med de åtgärder som redan vidtagits eller som kommer att vidtas under de närmaste åren. Det finns dock några som jag skulle vilja kommentera lite närmare.

Vänsterpartiets reservation om att det i dag finns stora skillnader mellan kommunernas benägenhet att ta emot flyktingar berör viktiga frågor som kräver en lösning. Det är inte acceptabelt att segregationen ökar som den gör, när vissa kommuner tar emot många flyktingar och andra inga alls. Utskottet är väl medvetet om problematiken, men det pågår en utredning om översyn av mottagande av och introduktion för flyktingar där bland annat denna fråga berörs. Ett förslag ska lämnas under våren.

Folkpartiet har en reservation om att andelen kvotflyktingar bör öka kraftigt för att vi ska möta behoven något mera. Sverige omvärderar regelbundet hur många kvotflyktingar vi kan ta emot och har ett nära och bra samarbete med UNHCR. Det antal som beräknas i budgeten, drygt

1 800, utgår från vad som är rimligt i dag och kan naturligtvis omprövas om förutsättningarna förändras.

En ständigt återkommande fråga är Integrationsverkets vara eller inte vara. Vi anser att Integrationsverket har en viktig roll i att mobilisera alla de aktörer som har möjlighet att förändra och bidra till mångfald och integration. Integrationsverkets uppgift är bland annat att vara både en kunskaps- och en påverkansmyndighet.

Herr talman! Socialförsäkringsutskottet skriver i betänkandet att integrationspolitiken är ett långsiktigt arbete som kräver att de olika åtgärderna och insatserna prövas och utvärderas efterhand. Ja, integration är en långsam process och den ska pågå samtidigt som omvärlden snabbt förändras.

Den segregation och det utanförskap som vi ser i dag kan inte bara beskrivas i etniska termer utan är också en klassfråga. Det handlar om verkliga möjligheter till deltagande och delaktighet i alla delar och på alla nivåer i samhället. Integration är i högsta grad en fråga om makt och inflytande. Lyckas vi med integrationen ligger vi långt framme i den gränsöverskridande värld vi lever i.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 17 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Mot slutet var Anita Jönsson inne på att integration är en långsam process. Det är alldeles sant i socialdemokratins Sverige.

Jag blir inte klok på vare sig Anita Jönsson eller Mona Sahlin när de pratar integrationspolitik. Å ena sidan säger man att allt är frid och fröjd men att vi inte riktigt har nått målen. Å andra sidan blir man upprörd över att oppositionen pekar på de mål som inte har nåtts.

Om det nu är så att allt går bra med integrationspolitiken, har då Ilmar Reepalu i Malmö fel när han säger att den socialdemokratiska regeringen har misslyckats med integrationspolitiken? Har då Anita Jönssons partikamrat Göran Johansson i Göteborg fel när han säger att integrationspolitiken har gått åt helt fel håll? De hundratals människor som har skaffat en utbildning i Sverige och blivit tandläkare eller apotekare och som säger att de inte kan få jobb i Sverige och därför flyttar till Storbritannien och får jobb där, har de fel när de röstar med fötterna och säger att integrationspolitiken har misslyckats? De flyttar till ett annat land och bidrar till välfärden där.

Det finns en annan sak som är mycket problematisk med socialdemokratin för närvarande. Jag var inne på det i mitt anförande. Man fokuserar hela tiden problemen med invandringen och migrationspolitiken. Anita Jönsson påpekar att 30 000 människor har kommit till Sverige som asylsökande i år och målar upp det som en enorm siffra. I början på 90-talet när det var en liberal migrationsminister i landet kom det 80 000 från Bosnien under ett år.

Tror inte du, Anita Jönsson, att det finns ett problem när du står i riksdagens talarstol och säger att det kommer en massa asylsökande till Sverige? Tror du inte att medborgarna i Sverige då uppfattar att det är ett problem som man vill göra något åt? Har du inte en uppgift att stå upp för att Sverige faktiskt inte tar emot speciellt många jämfört med andra länder i världen?

Anf. 18 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Herr talman! Det är viktigt att man håller en ton i det politiska samtalet som gör att man är tydlig och inte använder en massa retoriska ordval i de här frågorna. Jag förutsätter att alla vi som sitter i den här kammaren har ett starkt samhällsengagemang. Vi tror på demokratins möjligheter att förändra samhället. Vi vet också klart och tydligt att ett samhälle aldrig blir färdigt. Integrationspolitik är precis som skolpolitik, arbetsmarknadspolitik och ekonomisk politik – det blir aldrig färdigt. Vi kommer hela tiden att arbeta för att det ska bli bättre. Ett samhälle blir aldrig färdigt. Vi kommer aldrig att veta vilken framtid vi kommer att möta.

Vad jag tycker är viktigt att säga är följande. Vi ser i dag tydliga tecken på att fler människor som kommer från ett annat land har arbete. Jag tror att det beror på den ekonomiska politik som Socialdemokraterna har arbetat för, för att få ned arbetslösheten. Jag tror också att det beror på de satsningar vi har gjort i speciella storstäder. Jag tror på politikens förmåga att minska segregationen, men vi kommer alltid att ha den här debatten i kammaren.

Erik Ullenhag tar upp antalet asylsökande. Jag nämnde siffran men inte för att jag tycker att den är för hög eller för låg. Jag hade inget sådant perspektiv. Mitt perspektiv är att det för några år sedan var 12 000 som kom. I dag är det 30 000 som kommer. Jag sade att det ställer stora krav på oss här i kammaren och på de myndigheter som har att hantera de snabba förändringarna.

Anf. 19 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Till att börja med vill jag instämma i att det är viktigt vilken ton man för det politiska samtalet i. Därför har jag vid ett par tillfällen här i kammaren blivit ganska upprörd när statsministern i Sverige har sagt att Folkpartiet blinkade med högerögat i den senaste valrörelsen. Samtidigt säger Anita Jönsson att det finns en stor samstämmighet om integrationspolitiken. Man vill sitta på två stolar samtidigt. Å ena sidan utmålar man en politisk fiende som ett eländes elände. Å andra sidan låtsas man som om det råder en samstämmighet.

Det här med siffror är viktigt. Det är också viktigt att se bakåt. När Anita Jönsson från socialdemokratins sida säger att det tas emot ungefär 30 000 asylsökande i år och att det för några år sedan bara var 12 000 sänder det naturligtvis en signal. Hon hade kunnat välja en annan siffra. Hon hade kunnat säga att vi i början på 90-talet tog emot 80 000 på ett år och att det i dag bara är 30 000. Men hon väljer den lägre siffran. Det sänder en signal om att det skulle välla in asylsökande i Sverige, och det är inte sant. Det är inte sant att det kommer så oerhört många asylsökande till Sverige.

Jag vill ställa en fråga, om vi nu ska tala om retorisk ton i den politiska debatten. Folkpartiet gick ut i valrörelsen och öppnade för arbeidskraftsinvandring. Vi har under ett antal år slagits för en mer generös flyktingpolitik. Tillhör du, Anita Jönsson, den grupp av socialdemokrater som på allvar håller med statsministern och partiledaren i ditt parti om att Folkpartiet bedrev en valrörelse där man blinkade med högerögat?

Anf. 20 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Herr talman! Jag blir väldigt fundersam över den här diskussionen om siffror. 30 000 är väl de som kommer i dag. Av Erik Ullenhags replik kan man få uppfattningen att jag har tagit siffran någon annanstans. Men det är så att det kommer 30 000 i dag. Jag har inte i mitt anförande gett några signaler eller värderat det, om det är för lite eller för mycket. Det är viktigt att vi har öppna gränser så att människor kan söka sig till Sverige för att ansöka om uppehållstillstånd.

Trots allt tal om att det skulle vara ganska besvärligt i det här landet för dem som invandrar så är Sverige, om vi ser det i ett europeiskt perspektiv, i dag det land som i princip tar emot flest invandrare. Om man är på flykt från sitt eget land ser man alltså Sverige som ett bra land att komma till och skapa en ny tillvaro i.

Anf. 21 STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Jag vill börja med att fråga Anita Jönsson om en skrivning i betänkandet. Det står där att "storstadspolitiken är en viktig del i arbetet att bryta segregationen". På vilka grunder påstår majoriteten detta?

I betänkandet redovisas också att till exempel Integrationsverket menar att det är alldeles för tidigt att se några effekter av storstadspolitiken. Den politiska majoriteten påstår dock annorlunda, och jag vill därför fråga Anita Jönsson: På vilka grunder påstår man detta?

För det andra skulle jag vilja veta hur Socialdemokraterna egentligen förhåller sig till särlösningar i integrationspolitiken. Om jag har tolkat Mona Sahlin rätt flaggar hon för att det, precis som borgarna säger, handlar om generella lösningar. Hon är tveksam till särlösningar, eftersom alla ska behandlas lika.

Samtidigt ser vi i det aktuella betänkandet en lång rad särlösningar, som majoriteten är ytterst positiv till. Jag nämnde storstadspengarna, vi har Integrationsverket och dess verksamhet, man flirtar med positiv särbehandling inte minst från regeringens sida. Det är renodlade säråtgärder. Hur ser Socialdemokraterna egentligen på avvägningen mellan det generella, som vi borgare talar för, och det särbehandlande?

Anita Jönsson sade att borgarna för med klyschor vad gäller ifall politiken är misslyckad eller inte. Men smaka på den här: Integrationspolitiken har inte misslyckats, men vi har inte nått målen. Det var Mona Sahlins sammanfattning. I stället för att erkänna att man inte har kontroll över situationen och problemen har det handlat om att man inte har nått målen.

Låt mig ge några exempel. 90 % av svenskfödda har arbete, och snittinkomsten för män är 200 000 kr. 75 % av utlandsfödda har arbete, och snittinkomsten är 135 000 kr. Är det inte ett misslyckande att det skiljer så mycket? Fyra av tio barn med utländsk bakgrund går ut skolan utan fullständiga betyg jämfört med 25 % totalt. Är inte det ett misslyckande? Hälften av de barn som kommer till Sverige efter tio års ålder går ut skolan utan fullständiga betyg. Är inte det ett misslyckande, Anita Jönsson?

Anf. 22 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Herr talman! När det gäller storstadspolitiken har Moderaterna och Socialdemokraterna ända från början haft helt olika ståndpunkter. Vi tyckte att det var viktigt att satsa på områden där vi direkt kunde se att det fanns stora problem. Med det som utgångspunkt har vi skrivit avtal med sju kommuner.

Man ska se till att de åtgärder och insatser som görs växer fram bland de människor som bor i områdena. Vi tycker att just det är det viktiga, alltså underifrånperspektivet. Detta har nu pågått i tre år, det ska utvärderas, och så småningom kommer en proposition om hur vi ska gå vidare.

Det är för tidigt att dra alltför långtgående slutsatser, vilket betänkan- det ger uttryck för. Vi kan dock se skillnader i till exempel andelen män- niskor som har arbete i de områden som har fått ta del av storstadssats- ningen i förhållande till dem som icke har fått ta del av den.

När det gäller frågan om särlösningar kan jag ibland tycka att deba- ten blir lite fel. Vi socialdemokrater tycker nämligen att det är viktigt att de insatser som görs för barn och ungdomar, eller för människor som står utanför arbetsmarknaden, ska göras där behoven är störst. Alltså säger vi till exempel att vi ska tillsätta extra resurser i de skolor med en stor andel barn med invandrabakgrund som har svårt att nå upp till de mål som vi har satt upp för skolan. För mig är detta ingen särlösning, utan det är en politik som handlar om att jämna ut mellan människor med olika behov.

Anf. 23 STEN TOLGFORS (m) replik:

Herr talman! Svaret är alltså att majoriteten saknar grund för sitt på- stående att storstadspolitiken är en viktig del i att bryta segregationen. Det finns helt enkelt ingen utvärdering man kan stödja sig på. Det blir alldeles uppenbart, bakom ridåerna, att det är på det sättet.

Man kan fundera vidare på detta att jobba med områden i sju kom- muner – områden alltså. I samma inlägg använder Anita Jönsson ordet underifrånperspektiv. Det här är ju motsatsen. Det är ett ovanifrånper- spektiv på tillvaron.

Man kan ställa sig följande fråga: Är det bara i dessa områden, i dessa sju kommuner, som problemen finns, och har alla i dessa områden samma problem? Det är klart att de inte har. De här problemen finns över hela landet, inte bara i några områden, och alla människor i dessa områ- den har verkligen inte samma problem.

Integrations- och segregationsfrågorna handlar om en social situation, inte ett etniskt ursprung. Därför måste vi göra insatser på individnivå. Det är inte skolor som inte kan läsa och skriva, utan det är barn. Vi måste därför se till individens kunskaper och språkutveckling, individens möj- ligheter till arbete och kontakter. Då kan man inte klumpa ihop männi- skor i grupper, med det ovanifrånperspektiv som ni har misslyckats med i alla år, och tro att man har samma behov och samma problem. Det är alldeles fel.

Jag fick inget svar av Anita Jönsson huruvida man ska kunna erkänna att man har misslyckats. Till och med regeringens företrädare Mona Sahlin har kommit längre än riksdagsledamöterna i den insiktsfullheten.

Vi har alltså en situation där hälften av alla barn som kommer hit i ti- oårsåldern inte lär sig läsa och skriva ordentligt. Det är klart att det är ett fundamentalt misslyckande för deras nya land. Då krävs insatser, till

exempel i form av en skolpeng, som ger varje barn de resurser barnet behöver för att kunna få tillräckligt med stöd så att just det barnet kan utvecklas. Det hjälper inte att ge resurser till områden; det är barnet som ska ha dem. Detta är bara ett exempel.

Vad gäller siffrorna om arbete säger Socialdemokraterna hela tiden att utvecklingen vänt och att allt är på väg att bli bra. Men vi ser att siffrorna den senaste tiden vänt nedåt igen. Arbetslösheten ökar och det blir svårast för dem som kommer in sist på arbetsmarknaden, det vill säga de nyanlända – invandrarna. Låtsas alltså inte som om det regnar. Alla i kammaren vet att problemen ökar igen, och därför måste vi ta tag i dem.

Red ut detta med särlösningar, och red ut detta med misslyckandena, Anita Jönsson!

Anf. 24 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Herr talman! Storstadssatsningarna utgår från att det är människorna som bor i de olika områdena som ska vara med i de insatser som behöver göras. Det handlar om skolan, om föreningsliv, om inflytande över boendet och så vidare. Sedan skriver kommunen avtal med staten och bidrar med en lika stor del som staten.

Jag har dels läst en hel del om det som görs i de olika områdena, dels träffat människor som fått ta del av dessa resurser. De kan verkligen vidimera att satsningen i dessa områden gett dem möjlighet att växa.

Jag har sett exempel på hur man har kunnat utveckla sf:n. Dessa pengar har gett den möjligheten. Sedan försöker kommunen att få in detta i sin vanliga verksamhet. Meningen med storstadssatsningen är ju att det inte ska vara fråga om projekt som blommar upp och därefter försvinner, utan en naturlig del i att utveckla de olika stadsdelarna. Jag tycker att det här är en bra satsning i områden som behöver lite extra resurser.

När det gäller skolan blir jag väldigt konfunderad över Sten Tolgfors sätt att dra slutsatser när han pratar om att resurserna ska satsas på individnivå. Självklart! Vi satsar pengarna på skolan för att de ska komma eleverna till del. Sten Tolgfors recept på en bättre skola är att sänka skatterna och ha någon form av skolpeng. Vi socialdemokrater tror att det krävs mer resurser.

Anf. 25 SVEN BRUS (kd):

Herr talman! Anita Jönsson sade i sitt anförande att vi är överens om reglerad invandring och att vi är överens om att Migrationsverket och Utlänningsnämnden är de instanser som hanterar ärendena. Vi är också överens om att införa en ny ordning. Frågan blir då vilken denna nya ordning är.

Nu har ministern haft samtal med partierna. Den här frågan kanske skulle ställas till det ansvariga statsrådet, men jag ställer den till majoritetsföreträdaren Anita Jönsson. Vad händer nu? Håller vi på att tappa tempo i den här frågan? Är socialdemokraterna i utskottet beredda att höja ambitionsnivån så att vi kommer vidare?

Nu har riksdagen redan beslutat att Utlänningsnämnden ska läggas ned. Vi befinner oss i något slags politiskt vakuum i den här frågan, och en stor osäkerhet råder om vad som kommer närmast framför oss. Vill Anita Jönsson här uttrycka någon ambitionsnivå när det gäller hur vi

snabbt kommer vidare och var vi kommer att landa i frågan om en ny processordning?

Anf. 26 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Herr talman! Jag förutsätter att det arbete som nu pågår och som Jan O Karlsson har tagit initiativ till sker i ett tempo som vi känner ändå ger möjlighet att bereda frågorna på ett ordentligt sätt. Min personliga uppfattning är att det är viktigare att vi får ett bra färdigt förslag på en ny process- och instansordning än att ge något besked om att det ska komma i december eller i februari.

Det sätt som man hitintills har arbetat med frågan på ger oss möjlighet att vara med i processen. Dessutom har vi fått besked om att lagstiftningen ska ses över. Det måste naturligtvis också ta den tid som behövs för att det ska bli så bra som möjligt. Det är det svar jag kan ge just nu.

Anf. 27 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Jag tackar för det svaret som kanske ändå inte var något svar vad gäller ambitionsnivån från socialdemokraterna i utskottet.

Man kan ha olika uppfattning om vad som är rimlig och lämplig tid. Jag vill bara påminna om att det är tre år sedan NIPU lade fram sitt betänkande. Behandlingen av den här frågan har knappast gått i någon speciellt hög takt.

Jag skulle lite grann vilja fråga Anita Jönsson om ambitionsnivån när det gäller barnens situation. De ensamkommande flyktingbarnen har hamnat i fokus i debatten, och det med all rätt. Det är väldigt viktigt att vi fokuserar deras situation.

Nu har Rädda Barnen föreslagit att man i utlänningslagen borde reglera att barn ska tillförsäkras beslut om sina personliga ärenden inom tre månader. Jag som kristdemokrat är beredd att ställa mig bakom Rädda Barnens krav.

Jag vill ställa frågan till Anita Jönsson vilken ambitionsnivå hon och socialdemokraterna i utskottet har när det gäller barnens situation.

Anf. 28 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Herr talman! Det är självklart viktigt att vi sätter barnen i centrum. Vi har många gånger här i kammaren haft diskussioner om FN:s barnkonvention. Vi tycker över alla partigränser att den ska genomsyra de beslut som fattas inom migrationsområdet och integrationsområdet.

När vi nu ser över den nya instans- och processordningen är ambitionsnivån naturligtvis att få ett rättssäkert och bra system så att de som kommer till Sverige och vars fall blir prövade enligt lagstiftningen känner att de har blivit behandlade på ett respektfullt och rättssäkert sätt. Däremot kanske inte tiden har lika stor betydelse som just vad slutprodukten blir.

Det är viktigt att man hittar bra lösningar när det gäller framför allt de ensamkommande barnen. Det finns nu ett förslag hur man ska kunna göra i förhållandet mellan Migrationsverket och Kommunförbundet. I det ligger också att man eventuellt behöver fler anslag. Förslaget ligger nu för beredning. Jag förutsätter att vi alla ska bli nöjda när det färdiga resultatet kommer.

Anf. 29 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Att Anita Jönsson rosar regeringens politik är inte förvånande. Men att påstå att anledningen till ökat politikerförakt skulle vara att de borgerliga partierna kritiserar politiken inom detta område tycker jag är lite väl magstarkt.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Anita Jönsson. Kan man anse att det är tillfredsställande när det bara är 1 ½ % av alla asylsökande i Sverige som arbetar? I Norge är siffran ändå 10 %. Det är 1 ½ % av alla asylsökande i Sverige som arbetar enligt den rapport som vi fick för några veckor sedan från Riksrevisionsverket. Det är inte de borgerliga partierna som har tagit fram de siffrorna. Det är inte vi som har framfört den kritiken, utan det är andra som gör det.

Det är viktigt att man kan vara självkritisk i frågor som denna. Personer ute i samhället genomskådar och ser mycket mer än vad vi många gånger tror. Om vi försöker att skyla över och låtsas som att det är mycket bättre än vad det är menar jag att det är en mycket större risk att det ger ett politikerförakt.

Anf. 30 ANITA JÖNSSON (s):

Herr talman! Jag tycker att socialdemokraterna alltid vågar se problemen genom att ständigt vara i samhällsdebatten. En av våra viktigaste frågor är att se till att människor har ett arbete. Det är genom arbete som vi skapar utrymme för att göra olika val beroende på vilken ålder, vilka förutsättningar och vilka möjligheter vi har. Naturligtvis kan man inte vara nöjd om inte alla människor som vill ha ett arbete har ett arbete. Det är vad politiken syftar till.

När det gäller frågan om politikerförakt är det viktigt att vi beskriver de problem som finns. Det är också viktigt att vi visar att det inte finns några enkla lösningar. Jag kan instämma med Mona Sahlin som i slutet av förra veckan gav uttryck för att det är bra att vi i den här kammaren har en nivå på debatten som gör att vi kan hålla de främlingsfientliga strömningarna borta från kammaren.

Anf. 31 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Den uppfattningen delar jag helt. Så länge vi slipper de främlingsfientliga åsikterna här i kammaren kan vi känna oss glada och lyckliga över det.

Man kan uppleva det som byråkratiskt och mycket krångligt. Jag beskrev tidigare familjen från Norrland. Det är en familj som har varit i Sverige i mer än två år med flera barn. Barnen går i svensk skola och har anpassat sig till detta. De bor i ett samhälle i Norrland som ligger i avfolkingsbygder.

Pappan i familjen har ett arbete och fungerar bra på arbetsplatsen och vill inget hellre än att fortsätta att arbeta. Men han får avslag på sin ansökan. Genom det får han inte arbeta. Arbetsplatsen behöver hans arbetsinsats, och han vill arbeta. Men därför att han har fått avslag på sin ansökan får han inte arbeta.

Är det rimligt att vi har ett så stelbent och byråkratiskt system att man inte kan anpassa sig bättre till den verklighet som den här familjen befinner sig i? Vi Centerpartiet tycker att det borde vara en självklarhet att en

familj som har vistats i Sverige och etablerat sig på det sättet och bor ute i landet med automatik skulle få stanna.

Sådant kan vara mycket upprörande. Det gäller även alla de personer som jag nämnde i skolklassen nere i Småland i södra Sverige. Där fanns också många familjeförsörjare. Man arbetade inte på något sätt för att få ut dem i arbete. De var tre timmar om dagen i arbete. Många av dem hade varit 15–24 månader i Sverige. Det tycker jag inte är rimligt.

Det finns mycket att göra för att få ut människor i arbete. Det har vi i Centerpartiet verkligen pekat på. Människor ska ut i reguljära boenden och få arbetspraktik parallellt med svenskundervisningen. Det är jätteviktigt om vi ska komma till rätta med dessa problem.

Anf. 32 ANITA JÖNSSON (s):

Herr talman! Jag är alldeles överens med Birgitta Carlsson om att de långa handläggningstiderna är ett stort problem. I de långa handläggningstiderna ligger också möjligheten att låta ompröva sitt beslut flera gånger. Människor som kommer hit har ju en innersta längtan. De ser att deras värld kanske skulle bli bättre i det svenska samhället. Samtidigt har vi en reglerad lagstiftning som gör att deras fall måste prövas för att se om de verkligen har rätt att stanna i Sverige. De som får ett avslag blir naturligtvis besvikna. Men under den tid som de väntar på besked om uppehållstillstånd ska de ha möjlighet att gå i skola och att arbeta. När de fått denna möjlighet och sett att det gått bra i det svenska samhället får de beskedet om att inte få stanna. Vi får tyvärr leva med denna svårighet så länge vi har en reglerad utlänningslagstiftning.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 december.)

10 § Upphållstillstånd med tillfälligt skydd vid massflykt

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2002/03:SfU4
Upphållstillstånd med tillfälligt skydd vid massflykt (prop.
2001/02:185).

Anf. 33 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Det betänkande som nu ska behandlas rör ett förslag som följer av ett direktiv från den europeiska gemenskapen.

För Folkpartiet är det centralt att vi kommer framåt med den gemensamma asyl- och migrationspolitiken i Europa. Om vi inte försöker tackla dessa frågor gemensamt är risken stor att länder börjar tävla om vem som har hårdast mottagningsvillkor och svårast asyllagstiftning för att försöka driva flyktingströmmar någon annanstans. Mot den bakgrunden behövs det en gemensam reglering i händelse av en massflyktsituation. Det finns dock på ett antal punkter kritik att rikta mot det förslag som nu ligger på bordet.

Man kan säga två saker om den gemensamma flykting-, asyl- och migrationspolitiken. Det ena är att arbetet går mycket trögt. Det tar tid att

komma fram i det europeiska samarbetet på detta område. Det andra är att de flesta beslut som man har landat i hittills har varit av restriktiv karaktär. Humaniteten har inte signerat de förslag som man har kommit fram till.

Innan jag går in på kritik vill jag för en gångs skull från Folkpartiets sida säga någonting snällt om den närvarande migrationsministern Jan O Karlsson. Sverige har under ett antal år varit alltför passivt, menar Folkpartiet, och inte satt klackarna i backen när den gemensamma asylpolitiken gått åt fel håll. Mot den bakgrunden såg jag med glädje hur migrationsministern för ett par veckor sedan reserverade sig till förmån för bättre mottagningsvillkor och för att även sexuell läggning ska omfattas av det nya flyktingdirektivet. Ett fortsatt sådant arbete efterlyser vi från Folkpartiets sida. Sverige ska vara den kraft som står emot en mer restriktiv politik i Europa.

När det konkret gäller förslaget om uppehållstillstånd med tillfälligt skydd vid massflykt är det stora problemet att definiera vad en massflyktssituation är. Vid vilken situation menar man att detta ska tillämpas? När detta förslag tillämpas får de som söker skydd i Sverige eller i ett annat land en sämre situation än vad de får i andra fall. Vid en större flyktingkatastrof är det dock självklart att man måste kunna ha speciella lösningar.

Regeringen har en gång tidigare, våren 2000, försökt komma fram med en proposition om tillfälligt skydd vid massflykt. Den gången fick man kraftig kritik från UNHCR och från riksdagens samtliga övriga partier. Regeringen blev tvungen att dra tillbaka propositionen. Bakgrunden till detta var att man från övriga partier och från UNHCR:s sida inte ansåg att regeringen hade tänkt färdigt vad gäller den massflyktssituation som skulle regleras.

När man funderar över vad en massflyktssituation är kan det vara ganska bra att ta ett konkret exempel som Kosovo. Kosovo blev oroligt efter 1989, då Milošević upphävde provinsens autonoma ställning. Under 1999 drabbades Kosovo av ett 80 dagar långt krig, och under denna period flydde en halv miljon människor. De flydde till Albanien och Makedonien som var de närmaste länderna att ta sig till.

Dessa två länder fick under ett par veckors tid ta emot ett antal människor som motsvarade 15–20 % av deras befolkning. Det är lika mycket som om Sverige hade tagit emot en och en halv miljon asylsökande på ett par veckor eller om Tyskland hade tagit emot 12 miljoner asylsökande. Detta är ganska viktigt att komma ihåg. Man säger att det är många asylsökande i Sverige i dag när det har kommit 30 000 i år.

Vad gjorde Sverige? Sverige sade att det var en massflyktssituation. Med tanke på Sveriges höga svansföring när det gäller internationell solidaritet hade man kunnat hoppas att Sverige skulle ha tagit ett gediget ansvar i situationen. Medan en halv miljon människor hade flytt till Albanien och Makedonien sade Sverige att vi klarade att ta emot 5 000 personer. Göran Persson sade ungefär så här: Vi tog emot så många förra gången det var kris på Balkan. Den här gången klarar vi inte mer än 5 000 personer. Vi har nog med problem hemma. Till slut blev det 3 500 personer som kom.

Var detta en massflyktssituation? Det är klart att det var en massflyktssituation i Albanien och Makedonien dit människorna kom. Men

*Upphållstillstånd
med tillfälligt skydd
vid massflykt*

var det en massflyktssituation för Sverige? Det är den frågan som ska ställas. Om det utbryter ett större inbördeskrig någonstans i Afrika och ett par miljoner människor flyr, till exempel till Sudan, är det en massflyktssituation. Men om hundra av dem kommer till Sverige är det då en massflyktssituation för oss?

År 1999 sade man också att de kosovoalbaner som redan befann sig i Sverige skulle omfattas av massflyktsregleringen och få ett sämre skydd än övriga asylsökande. Det var egentligen väldigt märkligt. De hade dykt upp i Sverige innan den större flyktingkatastrofen inträffade.

Folkpartiet har reservationer på ett antal punkter i detta betänkande. För det första gäller det situationen när ministerrådet ska fatta beslut om huruvida det föreligger en massflyktssituation eller inte. Vi menar att UNHCR:s synpunkter ska tas in. Om UNHCR riktar kritik ska man rätta sig efter den. För det andra ska regeringen inte kunna låta fler omfattas av regleringen om massflykt än dem som rådet fattar beslut om. För det tredje är det viktigt att slå fast att varje asylsökande alltid har rätt till en individuell prövning. Vi håller med om att man i en massflyktssituation ska kunna skjuta upp en individuell prövning av asylansökan, men då ska det råda synnerliga skäl i stället för särskilda skäl, som regeringen föreslår. För det fjärde ska man utöver den prövning av flyktingstatus enligt Genèvekonventionen som föreslås i betänkandet kunna pröva även övriga skyddsgrunder om någon är förföljd i en massflyktssituation. Denna möjlighet finns inte nu.

Vi är kritiska mot att regeringen vill undanta folkbokföring för dem som befinner sig här för tillfälligt skydd. Det är vi eftersom det kommer att försvåra integrationen för de människor som har tillfälligt skydd om de inte kan få tillgång till sjukvård för att de inte kan folkbokföras i Sverige. Om det ändå är så att man landar på att de inte ska folkbokföras här är det oerhört viktigt att garantera sjukvård för de människor som befinner sig här, i synnerhet barn.

Det behövs en reglering av vad man gör i en massflyktssituation. Regeringen har valt att göra detta mer omfattande än vad som behövs enligt EG-direktivet. Det tycker vi är fel.

Jag står självklart bakom Folkpartiets samtliga reservationer men yrkar i detta sammanhang bifall till reservation nr 1 och reservation nr 13.

Anf. 34 SVEN BRUS (kd):

Herr talman! Bakgrunden till det här betänkandet är som sagt ett EU-direktiv från juli 2001 som handlar om uppehållstillstånd med tillfälligt skydd vid massflykt.

Det handlar om att sätta miniminormer för att ge tillfälligt skydd åt fördrivna människor vid en massflyktssituation, vidare om att skapa en bättre balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa flyktingar. Det sista är inte minst viktigt. Harmoniseringen av EU-ländernas flyktingpolitik måste utvecklas på alla områden, och detta är ett av dem.

Sverige måste som medlemsstat ha en lagstiftning som uppfyller minimikraven i direktivet från juli 2001. I svensk rätt ska detta vara genomfört senast den 31 december i år.

I sin proposition föreslår regeringen en rad förändringar i utlänningslagen. På några punkter finns det anledning att instämma, men i några avseenden har vi reserverat oss mot regeringens förslag.

Propositionen föreslår att fördrivna personer i en massflyktssituation ska kunna beviljas uppehållstillstånd med tillfälligt skydd i maximalt tre år. Det är vår uppfattning att denna tid bör begränsas till två år. Tre år utan de förmåner i samhället som följer med en fast bosättning är alldeles för lång tid. Inte minst med tanke på barnens situation är det angeläget att den tillfälliga skyddstiden inte blir för lång. På den här punkten bör regeringen återkomma med ett förslag om att uppehållstillstånd med tillfälligt skydd ska gälla högst två år.

När det gäller frågan om att pröva också andra skyddsskäl än just massflyktssituationen vill inte regeringen göra den breddningen. Skälet anges vara att dessa flyktingar regelmässigt skulle vara beredda att återvända till hemlandet när situationen har normaliserats. Här menar vi kristdemokrater att regeringen anlägger ett grupperspektiv. Vi menar att man alltid måste se att också den stora gruppen skyddsbehövande består av enskilda individer med enskilda öden och med enskilda behov att bli bedömda som individer. I bedömningen måste som sagt individens totala situation och återopade skäl vägas in och väga tungt.

Att som regeringen gör i propositionen hänvisa till myndigheternas arbetsbelastning är fel perspektiv och avviker starkt från kravet på individuella bedömningar i alla lägen och av alla människor. Också övriga skyddsgrunder måste prövas. Även här bör regeringen enligt vårt förmenande återkomma med ett bättre förslag.

Vi vill understryka värdet av en seriös och tidig information om möjligheterna till frivillig återvandring när och om det blir möjligt. Studier och praktik ska inriktas så att de underlättar återkomsten till hemlandet. Fokus ska ligga på sådana kunskaper som kommer väl till pass vid återuppbyggnad och utveckling av hemlandet. Återvändandeprogrammet bör formaliseras och förbättras just med dessa utgångspunkter.

Regeringen vill sträcka ut tiden för uppehållstillstånd med tillfälligt skydd så att man som regel inte kan bli folkbokförd förrän efter tre år. Detta anser vi vara för lång tid, och vi vill begränsa tiden till två år. Undantagssituationen innebär en svagare ställning i samhället i flera avseenden. Det gäller sjukvård, socialförsäkringsförmåner och över huvud taget möjligheterna och förutsättningarna att integreras i samhället utan den grund som folkbokföringen innebär.

Inte minst sjukvården är ett centralt behov i detta sammanhang. De människor som kommer hit på grund av tillfälligt, eller för den delen permanent, behov av skydd har också ofta ett mycket stort behov av hälso- och sjukvård. Det kan handla om somatisk vård men inte minst psykiatrisk. Sjukvården har av och till problem med att bestämma vad som ska klassas som akut sjukvård. Därför måste det göras mycket tydligt vilka förutsättningar som gäller för asylsökande och personer med tillfälligt skydd.

Barn som kommer till Sverige i en massflyktssituation ska ovillkorligen ha rätt till hälso- och sjukvård. Barn med tillfälliga uppehållstillstånd måste också kunna ges terapeutisk vård oavsett om de sedan får stanna i landet eller inte.

Detta är några av de punkter där vi kritiserar den här propositionen. För övrigt finns det som sagt även en hel del positiva inslag i den.

Jag står självfallet bakom de kristdemokratiska reservationerna men yrkar här bifall bara till reservationerna 3 och 4.

Anf. 35 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Låt mig inledningsvis instämma i de ord Erik Ullenhag riktade till statsrådet. Det är utmärkt att man nu har visat att även Sverige som ensamt land kan använda sin vetorätt och sätta ned foten, som det uttrycktes, när det gäller dels alternativa skyddsgrunder, dels de rimliga miniminivåer som England tidigare föreslog men sedan drog tillbaka och som vi fortsatte att driva. Jag tycker att detta är ett bra sätt att agera för att på något sätt försöka använda EU-medlemskapet inte bara till att ständigt försämra villkoren utan ibland också till att försöka pressa upp de miniminivåer som finns.

Det förslag om uppehållstillstånd med tillfälligt skydd vid massflykt som vi i dag diskuterar är dock ett exempel på motsatsen. Vi välkomnar visserligen att man vid ett tidigare tillfälle drog tillbaka förslaget om massflykt, som var klart undermåligt. Det här förslaget har klara förbättringar. Men att vi inte helt vill avslå detta lagförslag betyder inte på något vis att vi anser att tidsbegränsat skydd får bli något som ersätter tillämpningen av flyktingkonventionen och huvudprincipen om permanenta uppehållstillstånd. Tidsbegränsat skydd ska bara få användas vid genuina massflyktssituationer när det är nödvändigt för att situationen över huvud taget ska kunna hanteras av de mottagande staterna.

Vi är också mycket kritiska på ett antal punkter när det gäller hur direktivet nu föreslås genomföras. Jag ska utveckla våra synpunkter på några punkter.

Herr talman! För det första gäller det regeringens rätt att meddela föreskrifter om att ytterligare kategorier av fördrivna personer utöver dem som omfattas av Europeiska unionens råds beslut får ges uppehållstillstånd med tillfälligt skydd. Det gäller om dessa personer har fördrivits av samma skäl och från samma ursprungsland eller ursprungsregion. Det här känner vi igen. En motsvarande föreskriftsrätt för regeringen i utlänningslagen tillämpades på ett sådant sätt i samband med massfördrivningen från Kosovo 1999 att tidsbegränsat skydd gavs åt ytterligare 2 500 kosovoalbaner som kommit till Sverige före massflykten, i många fall flera år tidigare. Det innebar att människor tvingades leva under osäkra förhållanden i Sverige under en tid som med åtskilliga år översteg den i lagen angivna maximitiden.

Från Vänsterpartiets sida menar vi att detta är helt oacceptabelt. Jag yrkar därför bifall till reservation 2.

Herr talman! För det andra föreslås att prövningen av en asylansökan får skjutas upp om det finns särskilda skäl när tillfälligt skydd har beviljats. Vi anser att ett beslut om uppskjutande kan uppfattas som en suspension under viss tid av Genèvekonventionen – ett oerhört allvarligt ingrepp. Ett uppskjutande kan både innebära rättssäkerhetsrisker, då väsentlig bevisning kan gå förlorad, och få mycket svåra konsekvenser för den enskilde.

Att en uppskjuten prövning inte bör tillåtas innebär givetvis inte alls att en utredning och prövning måste ske genast, men den ska ske i samma takt som är brukligt. Jag yrkar därför bifall också till reservation 7.

Herr talman! För det tredje handlar det om rätten till offentligt biträde. I dag har man sådan rätt när avlägsnandefrågan uppkommit. Den som beviljas tillfälligt skydd ges inte rätt till offentligt biträde under

utredningen. Det kan på goda grunder antas att frågan om utvisning tas upp i kanske flertalet fall när utlännningen har vistats i Sverige i många år. Vi menar tvärtom att en utredning om skyddsbehov måste inledas så snart det är möjligt. Det är väsentligt både för effektiviteten och främst naturligtvis för rättssäkerheten. Man bör också ha rätt till offentligt biträde.

Herr talman! För det fjärde måste man ställa frågan: Hur länge ska man kunna leva i Sverige med tillfälligt skydd? I betänkandet anges att uppehållstillstånd med tillfälligt skydd ska kunna förlängas med ytterligare två år om återvändandeprogram har inletts. Detta skulle innebära att den sammanlagda tiden för uppehållstillstånd med tillfälligt skydd blir upp till fem år. Vi anser att tiden bör få förlängas med högst ett år vid återvändandeprogram. Längre än så ska ingen, allra minst barn, behöva vänta på att få ett klart besked.

Herr talman! Avslutningsvis, och för det femte, vill jag säga några ord om folkbokföring.

I betänkandet anges att den som beviljas uppehållstillstånd med tillfälligt skydd och kan antas komma att vistas i landet kortare tid än tre år inte ska folkbokföras. Motivet till förslaget i denna del är att man vill beröva dessa synnerligen utsatta och i många fall svårt traumatiserade människor rätt till sjukvård på lika villkor som för dem som är folkbokförda här. Personer över 18 år har rätt till endast akut vård och vård som inte kan anstå. Vidare utgörs den rättsliga grunden för den vård som avses inte av offentligt rättslig reglering utan av ett avtal mellan staten och landstinget. Ett sådant avtal utgör enligt vår mening inte en tillräcklig garanti för att personer som har utsatts för tortyr, våldtäkt och andra former av fysiskt, psykiskt och sexuellt våld ska tillhandahållas nödvändig läkarvård eller annan hjälp.

Herr talman! Bland de personer vi här talar om finns åtskilliga som tillfogats allvarliga trauman före fördrivningen från hemlandet och som utsatts för allvarliga påfrestningar därefter. Det vet vi av erfarenhet. Det rör sig om människor som har utsatts för tortyr och annan omänsklig och förnedrande behandling, om människor som har traumatiserats vid krigshändelser och under plötslig separering från nära anhöriga. Sådana människor har utan folkbokföring inte rätt till den vård och rehabilitering som de behöver. Förslaget om ändring av folkbokföringslagen kan mot denna bakgrund inte beskrivas på annat sätt än som djupt stötande.

Herr talman! Jag yrkar slutligen bifall också till reservation nr 15.

Anf. 36 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! I mångt och mycket delar Vänsterpartiet och Folkpartiet samma syn och instämmer i samma kritik vad gäller regeringens flyktingpolitik och också vad gäller det förslag som ligger på bordet. Den stora skillnad som finns mellan Vänsterpartiet och Folkpartiet är att vi tror att vi behöver gemensamma minimiregler på europeisk nivå. Att Vänsterpartiet vill att Sverige ska lämna EU är väl ingen hemlighet, men tidigare har jag också förstått att man har motsatt sig den gemensamma asyl- och migrationspolitiken på EU-nivå. Jag skulle välkomna om Vänsterpartiet också öppnade dörren för gemensamma minimiregler för att kunna ta ansvar i hela Europa och inte bara i Sverige eftersom vår kritik skulle då få större gemensam bäring.

Min replik är föranledd av att det inte yrkas avslag på denna proposition. Innebär det att Kalle Larsson och Vänsterpartiet nu öppnar dörren för mer av europeiskt samarbete på asyl- och migrationsområdet?

Anf. 37 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Man skulle säkert välkomna förändringar i många parti-ers ställningstaganden. Jag skulle välkomna många förändringar i Folkpartiets.

Det här handlar om att vi gör det vi alltid har gjort. Vi motsätter oss ett svenskt medlemskap i EU, men efter folkomröstningen har det bestämts att Sverige ska vara medlem, och då gör vi konstruktivt vad vi kan för att försöka förbättra också inom ramen för EU-samarbetet. Allt annat vore att ställa sig vid sidan om, det vill säga det vi ibland blir anklagade för att göra men faktiskt aldrig har gjort. Vi försöker konstruktivt och kreativt att påverka hur politiken inom EU förs men med den grundläggande insikten att om länder som de rika länderna i Västeuropa – möjligen med några kvalificerade länder från Östeuropa som nya medlemmar, så fort de har blivit tillräckligt rika – är basen för vad som ska gälla i flyktingpolitiskt hänseende, kommer det inte att vara tillräckligt.

Vad är det vi ser i praktiken? Jo, det är exakt det som Erik Ullenhag så många gånger själv från talarstolen har kritiserat, nämligen repression, kontroll, svårare och svårare för människor att ta sig till Europa och till EU. Kan Erik Ullenhag ge mig ett enda gott exempel på där Sverige hittills har lyckats att lyfta minimistandarden? Det vore ett gott argument att vilja ha fler sådana exempel och tro att det är möjligt. Det ska bli spännande att se om statsrådet fullföljer det veto vi har inlämnat. Var finns de goda förslagen och exemplen på förbättringar som Sverige har bidragit med?

Anf. 38 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Precis som Kalle Larsson säger är Vänsterpartiet och Kalle Larsson medvetna om den kritik som Folkpartiet riktar mot den gemensamma asyl- och migrationspolitiken.

Men nu hör detta inte hemma i den här debatten. Jag blir lite bekymrad när Kalle Larsson lite raljant talar om östutvidgningen – som i mina ögon är en av de viktigaste frågorna för den här kontinenten – i form av att när de östeuropeiska länderna har blivit tillräckligt rika får de komma med i klubben. Jag tror att det är centralt på migrations- och asylområdet och en mängd andra områden att utvidga Europeiska unionen.

Det jag har funderat på och har lite svårt att begripa är om man både sitter och inte sitter på stolen. I någon mening säger Kalle Larsson att man vill lämna EU men man vill ändå jobba för att det är bra, man gillar inte den gemensamma asylpolitiken men man röstar inte mot proposition. Det är klart att om man börjar jobba med en gemensam asyl- och migrationspolitik genom att inte yrka avslag på hela propositionen, måste man i högre grad ta ansvar för helheten. Då är min fråga till Kalle Larsson: Är Vänsterpartiet emot ett gemensamt asyl- och migrationsarbete inom EU eller är man numera i alla fall lite för?

Anf. 39 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Det är alltid enklare om var och en framlägger sina egna argument och sitt eget sätt att tala och inte återberättar någon annans.

Låt mig för vår del ännu en gång säga: Vi gör det vi hela tiden har gjort. Vi är motståndare till att Sverige blev medlem i EU. Vi är motståndare till den ekonomiska och monetära unionen. Vi kommer att vinna den folkomröstningen. Det viktiga är att efter det att vi har blivit medlemmar, efter en demokratisk process, gör vi också vad vi kan för att förbättra. Det finns mängder av sammanhang där Sverige är medlem där kanske inte var och en av oss i kammaren tyckte att Sverige borde vara medlem. Men innebär det att man ställer sig utanför och säger: ”Nej, jag fick inte som jag ville, och därför tänker jag ingenting göra”? Nej, så agerar i alla fall inte Vänsterpartiet. Vi försöker i stället att förbättra på alla områden där det går.

Vi har – och det ska Erik Ullenhag trots allt uppfatta – en oerhört kritisk inställning till det som är överstatligt. Inte minst gäller det den gemensamma asylpolitiken inom EU. Erik Ullenhag, Folkpartiet och inget annat parti i kammaren har kunnat presentera ett enda exempel på att den asyllagstiftning vi ser växa fram inom EU har förbättrats genom svenskt deltagande. Vi ser i stället det som vi båda många gånger har kritiserat, nämligen att reglerna blir sämre, att miniminivåerna är så låga och att vi faktiskt inte ser förbättringar för de hundratusentals människor som behöver stöd när de flyr undan förföljelse på grund av krig, tortyr eller annan förnedrande behandling.

Anf. 40 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Förslaget i betänkande SfU4, *Uppehållstillstånd med tillfälligt skydd vid massflykt*, är ett förslag som man kan ha drömmar och förhoppningar om aldrig ska behöva användas. Människor ska slippa behöva utsättas för krig eller andra katastrofer som driver dem på flykt från sina hem, byar eller länder. Att hamna i denna situation är något som ligger väldigt långt borta från oss här i Sverige, och risken att vi ska drabbas av detta i närtid är ganska otrolig.

Från Centerpartiet har vi tidigare framfört att Sverige ska ha en generös och human flyktingpolitik. Detta behöver upprepas med jämna mellanrum. Vi har också vid många tillfällen påtalat vikten av att vi har en i stora drag gemensam asyl- och flyktingpolitik i EU. Vi anser att Sverige ska vara pådrivande i denna debatt när den förs inom EU. Vi ska motverka tendensen mot ett mer stängt Europa. Det är viktigt att hela Europa ställer upp i situationer där stora massor är på flykt.

Herr talman! Att det ska vara särskilda bestämmelser vid en massflyktsituation anser vi vara rimligt. Men vi anser att tre år utan bosättningsbaserade förmåner är en alltför lång tid. Särskilt ur ett barnperspektiv är det också viktigt att tiden med tillfälligt skydd inte är för lång. Två år är en lång tid för barn som vistas här i Sverige. Under den tiden hinner de etablera sig och utveckla ett socialt nätverk som det kan vara smärtsamt att bryta upp från. Dessutom har de förhoppningsvis lärt sig vårt språk. Barnfamiljer som har getts tillfälligt skydd bör därför av humanitära skäl ges permanent uppehållstillstånd efter två år. Vår förhoppning är att regeringen återkommer med förslag om detta.

*Uppehållstillstånd
med tillfälligt skydd
vid massflykt*

Vid massflyktssituationer lever de människor som drabbas under mycket stark psykisk press. Ganska ofta är de både psykiskt och fysiskt skadade. Det innebär att de kan ha stort behov av vård – ibland under längre perioder. När de inte är folkbokförda här innebär det att de under sin vistelse i Sverige har rätt till endast akut sjukvård. Det är många gånger svårt och förenat med stora problem att definiera vad som ska klassas som akut sjukvård. Psykiska besvär räknas till exempel inte som akut sjukvård. Genom att inte ge dessa människor fysisk och psykisk vård riskerar idén om ett deltagande i ett återvändandeprogram att misslyckas.

Även barnen kommer att påverkas indirekt genom att de vuxna utsluts från dessa sjukvårdsinsatser. Föräldrarnas psykiska och fysiska hälsa påverka barnen. Det är mycket angeläget att man sätter in snabba, effektiva åtgärder för att underlätta vistelsetiden i Sverige och för att underlätta ett eventuellt återvändande. Den tid som människor vistas i Sverige med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd får aldrig komma att bli en passiv avvaktan på ett beslut. Vistelsetiden i Sverige måste präglas av ett aktivt deltagande, där vårt samhälle ger verktyg för fortsatt utveckling.

Herr talman! Barn som i en massflyktssituation kommer till vårt land ska ha en ovillkorlig rätt till hälso- och sjukvård. Exempelvis kan ett handikappat barn utan personnummer ha svårt att få tillgång till specialistvård. Barn med tillfälliga uppehållstillstånd måste också kunna få terapeutisk vård oavsett om de får stanna eller ej.

Till sist, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 4.

Anf. 41 MONA JÖNSSON (mp):

Herr talman! I den tidigare debatten uppmärksammade jag att det i dag är FN-dagen för mänskliga rättigheter. Detta betänkande handlar i högsta grad om mänskliga rättigheter. Det handlar om att införa Europeiska unionens råds direktiv av den 20 juli 2001. Enligt direktivet ska rådet under vissa förutsättningar kunna besluta att en massflyktssituation föreligger och att medlemsstaterna därmed kan ge tillfälligt skydd åt dessa personer.

I stället för att gå i spetsen för en humanare och mänskligare migrations- och flyktingpolitik är det stor risk att Sverige ger avkall på sin nationella politik till förmån för mer restriktiv EU-politik som försvårar för hjälpsökande människor att få det skydd de behöver.

Att lämna sitt land är oftast ett stort steg. Trots politisk förföljelse, etnisk rensning, krig eller andra katastrofer väljer många människor att in i det sista stanna kvar i sitt land. Många fler än man kan tro vill också återvända till sitt land så snart minsta indikation finns på att det börjar bli möjligt att göra det. Under tiden här bör de få bästa möjliga skydd och stöd.

En ny bestämmelse som införs i förslaget i dag innebär att det tillfälliga skyddet kan komma att uppgå till maximalt tre år. Miljöpartiet anser att en sammanlagd tid om tre år är en alltför lång tid, särskilt ur ett barnperspektiv. En maxtid bör sättas på två år. Sedan ska det vara möjligt – om personen så önskar och om inte ett återvändandeprogram inletts – att bli folkbokförd.

För att inte skapa en orimlig situation för de personer som vistas här i landet med tillfälligt skydd med anledning av en massflyktssituation måste det finnas en rättighet att också få sitt asylfall prövat under skyddsperioden. Det finns en tendens här i landet att se alla asylsökande från samma land genom samma glasögon – det vill säga att man klumpar ihop folk från samma länder. Man klumpar ihop ryssar, kurder från Irak, statslösa palestinier från Gaza och Västbanken samt statslösa palestinier från arabiska stater som Saudiarabien och Abu Dhabi.

Den hopklumpning som pågår strider mot utlänningslagen och dess intentioner. Samma regler ska gälla för alla oavsett varifrån de kommer. Alla asylsökande ska ha ovillkorlig rätt till individuell prövning av sina asylskäl. En medlemsstat kan omgående pröva asylansökningar från personer med tillfälligt skydd utan hinder av EG-direktivet, och en ansökan bör kunna skjutas upp endast om det föreligger synnerliga skäl. Vi anser att det måste tas särskild hänsyn, speciellt om barn är berörda. Dessutom anser Miljöpartiet att den som har tillfälligt skydd bör kunna ansöka om uppehållstillstånd av humanitära skäl.

Personer som fått tillfälligt skydd bör ges adekvat hälso- och sjukvård även om de inte är folkbokförda. Hälso- och sjukvården har problem med att definiera vad som ska klassas som akut sjukvård. Det bör därför tydligt anges under vilka förutsättningar vård ska ges till asylsökande och personer med tillfälligt skydd. Under tiden med tillfälligt skydd bör även vård eller rehabilitering som kan anstå ges åt funktionshindrade eller personer med svåra traumatiska upplevelser, eller personer som utsatts för andra former av psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld.

Barn som i en massflyktssituation kommer till vårt land ska ha en ovillkorlig rätt till hälso- och sjukvård. Exempel på svårigheter som finns i dag är att det för ett handikappat barn utan personnummer är nästintill omöjligt att få tillgång till specialistvård. Barn med tillfälliga uppehållstillstånd måste också kunna få terapeutisk vård, oavsett om de får stanna eller inte.

Möjligheterna att förbättra barns skolgång bör också ses över. Det får inte vara ekonomiska skäl som avgör möjligheten för gömda barn att få undervisning. Dessutom anser Miljöpartiet att asylsökande barns och ungdomars rätt till särskola bör direkt framgå av lagen om mottagande av asylsökande. För asylsökande som behöver gå i särskola ska det vara en rättighet på samma sätt som för barn bosatta här i Sverige. Kommunerna bör också vara skyldiga att erbjuda asylsökande ungdomar gymnasieutbildning till och med det år de fyller 20 år, det vill säga enligt samma villkor som gäller för alla svenska ungdomar. Asylsökande ungdomars rätt till gymnasieskola bör vidare direkt framgå av lagen om mottagande av asylsökande.

Jag yrkar bifall till reservationerna 17, 19 och 9.

Anf. 42 GÖTE WAHLSTRÖM (s):

Herr talman! I detta betänkande behandlar vi frågan om uppehållstillstånd med tillfälligt skydd vid massflykt jämte sex motioner väckta under den allmänna motionstiden. Den proposition som ligger till grund för betänkandet är föranledd av ett direktiv från den europeiska unionen, 2001/55/EG, av den 20 juli 2001.

Frågan om hanteringen av massflyktssituationer är på inget sätt ny. I olika tidsintervaller och vid krissituationer uppkommer situationer av massflykt för att undkomma krigstillstånd eller andra förhållanden. I nutid och i ett Europaperspektiv blev frågan aktualiserad med anledning av situationen på Balkan. Stora flyktingströmmar satte hårt tryck på närområdet, och man vädjade om hjälp från bland annat FN för att avlasta de angränsade länderna.

Europeiska unionens råd antog den 20 juli 2001 ett direktiv om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiva tillströmningar av fördrivna personer och om åtgärder för att främja balansen mellan medlemsstaterna vad gäller hantering av de uppkomna situationerna.

Jag konstaterar att det finns en stor politisk enighet i Sveriges riksdag om värdet av en gemensam linje inom EU för hantering av massflyktssituationer. Handhavandet av situationen vid konflikten i Kosovo och den massflykt som då skedde har gett Sverige och övriga nationer i Europa en erfarenhet som bör beaktas och som har beaktats i direktivet och i det betänkande som i dag ska behandlas.

Trots en grundläggande enighet i ärendet och i synen på behovet av en gemensam handläggning av skyddet vid massflyktssituationer föreligger 21 reservationer mot förslaget.

Jag vill inledningsvis yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Herr talman! Den grundläggande internationella bestämmelsen om flyktingskap finns i Genèvekonventionen. Sverige följer denna konvention och ser den som grund för vår handläggning av flyktingfrågor. För att Sverige och övriga EU-stater i framtiden ska kunna handlägga situationer av massflykt krävs såväl gemensamma som nationella ställningstaganden. Ett viktigt instrument i hanteringen av begreppet massflykt är även UNHCR och andra relevanta internationella organisationer. Beaktandet av dessa organisationers ställningstaganden har en avgörande betydelse i ställningstagandet huruvida direktivet om tillfälligt skydd vid massflykt är tillämpligt.

Direktivet om tillfälligt skydd är en åtgärd för att snabbt kunna undsätta människor i akut behov av skydd under en kortare period. Tidsbegränsningen gäller för ett år med möjlighet till förlängning efter särskilda beslut. Avgörande för det tillfälliga skyddet är situationen i regionen varifrån massflykten sker. Beslut om förlängning prövas därför av rådet med förlängning om sex månader i taget dock längst i två år. Härutöver ges tid för återvändandeprocessen. Utöver tidsbegränsningen krävs vissa undantag i den svenska lagstiftningen för att Sverige snabbt ska kunna vara involverad i ett massivt mottagande av flyktingar.

Inför en massflyktssituation kan vi förvänta oss att enskilda eller grupper i ett tidigt skede söker skydd utanför landets gränser. Säkerligen kan också Sverige utgöra en tillflyktsort för dessa. För att ge ett tillfälligt skydd för dessa personer som tidigare haft sitt hemvist i det område som utgör grunden för massflykt bör dessa inbegripas i lagstiftningen om tillfälligt skydd vid massflykt. Utskottsmajoriteten förutsätter dock att dessa grupper fördrivits av samma skäl och från samma ursprungsland eller region som de som omfattas av direktivet. Genom regeringens skyldighet att anmäla eventuella föreskrifter till riksdagen inom tre månader erhålls enligt utskottet en god insyn från riksdagen.

Genom UNHCR:s representant har utskottet informerats om organisationens syn på massflyktsituationen och den utveckling som skett. Härvid konstaterades att tillfälligt skydd vid massflykt är en undantagssituation som är i enlighet med Genèvekonventionen. Utskottet påtalar möjligheten för den som omfattas av tillfälligt skydd att ansöka om asyl, flyktingförklaring och resedokument. Utskottsmajoriteten anser dock att det är rimligt att införa en regel om möjligheten att skjuta upp prövningen av asylansökan om särskilda skäl föreligger. Ställningstagandet är enligt UNHCR i enlighet med Genèvekonventionen om prövningsrätten ges senast vid det tillfälliga skyddets upphörande.

En undantagsregel i fråga om gällande lagstiftning är att de som omfattas av uppehållstillståndet med tillfälligt skydd och antas vistas här kortare tid än tre år ej ska folkbokföras. För att ge dessa en skälig levnadsnivå ska de omfattas av insatser enligt LMA. I fyra reservationer ges olika synpunkter på detta förhållande.

Uppehållstillstånd med tillfälligt skydd vid massflykt är en lagstiftning som ska tillämpas endast i undantagsfall. Skyddet är tänkt att användas endast under kortare tid och för att ge skydd till människor som efter en kort konflikt ska kunna återvända till sitt hemland. De berörda ska redan från början informeras om vilka regler som är tillämpliga och ska under perioden av tillfälligt skydd ges möjlighet till insatser för att underlätta återvändandet.

Det kan antas att personer som är föremål för ett tillfälligt skydd såväl initialt som efter skyddsperioden är i behov av sjukvård. Och det är viktigt att akut sjukvård kan ges till de berörda. Enligt utskottets uppfattning tillförsäkras vuxna personer med tillfälligt skydd skäliga levnadsförhållanden genom att det endast är sådan vård som kan skjutas upp som inte erhålls. När det gäller barn ges hälso- och sjukvård på samma sätt som för barn bosatta i Sverige. Det är viktigt att påpeka att det är den vårdansvariga läkaren som utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet har att bedöma vilken vård som ska ges.

Slutligen, herr talman, finns det tre reservationer som behandlar barns och ungdomars utbildning. Utskottet tar i betänkandet upp vikten av barns och ungdomars utbildning. Utskottet delar därför regeringens uppfattning att även barn med tillfälligt skydd ska omfattas av denna rätt till utbildning. Utskottet följer därför också frågan om kostnadsersättning till kommunerna för att dessa ska kunna erbjuda en bra utbildning.

Herr talman! Jag konstaterar att det i Sverige finns en stor samsyn bland riksdagens partier när det gäller behovet av att Sverige utgör ett humant flyktingland. I det betänkande som behandlas finns det visserligen 21 reservationer, men trots detta finns det en bred samsyn om behovet av att Sverige finns med bland de länder som med snabbhet kan vara med och undsätta människor som är på flykt. Jag hoppas att denna samsyn i fråga om värdet av en human flyktingpolitik också ska känneteckna kommande debatter inom det politikområde som migrationsfrågorna utgör.

Anf. 43 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att ändra mig. Jag yrkade bifall till reservation nr 4, men det ska vara nr 5. Jag yrkar alltså bifall till reservation nr 5.

Sedan till Göte Wahlströms anförande. Jag håller med om att det inom det här området är viktigt att vi har en samsyn, att vi jobbar för att de människor som har drabbats oerhört hårt får ett värdigt bemötande i Sverige. Självklart ska vi ställa upp och ta emot människor som är i behov av skydd och hjälp i sådana situationer.

Jag lyfte fram ett område i mitt anförande, nämligen människor med psykiska besvär. Psykisk sjukdom bedöms inte som något akut. Men en människa som är psykiskt sjuk och som kan få vistas här i både två och tre år utan att få den vård och omsorg som hon eller han behöver lär inte vara i särskilt god kondition när hon eller han ska återvända hem till sitt hemland. Frågan är om man inte skulle göra en översyn av just de sjukvårdsinsatser som behövs för de här människorna.

Människor får lämna sitt land hals över huvud och, väldigt ofta, allt som de äger och har. Efter ett tag drabbas väldigt många av psykiskt lidande genom de upplevelser de har. Då är det rimligt att de får den hjälp och det stöd som de behöver i en sådan situation. Hur ser Göte Wahlström på det?

Anf. 44 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Först tackar jag för Birgitta Carlssons markering om att det finns en stor samsyn i denna viktiga fråga som är en del av migrationspolitiken, och det är viktigt att vi har med oss den.

Sedan gäller det den breddade syn på migrationspolitiken som Birgitta Carlsson tar upp. Vi kan då titta på sjukvårdsfrågorna och på bredden av dessa frågor. Vi har redan tidigare av ansvarig minister fått markeringar om att man har för avsikt att se över en del av lagstiftningen, som kanske också berör just sjuk- och hälsovårdsfrågorna för dem som hamnar i Sverige av flyktingskäl.

Anf. 45 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Det är viktigt att det görs en översyn, och det är med glädje och tillfredsställelse jag konstaterar att det är på gång, men det är också viktigt att vårt landstings- och regionfolk har kännedom om detta, för det är ändå väldigt ofta åtaganden som staten får stå för.

En annan oerhört viktig fråga som jag lyfter fram handlar om alla barnfamiljer som kommer hit. Två år är den förlängning som föreslås. Det kan då bli tre år för de här familjerna. Det är en oerhört lång tid för ett barn.

Centerpartiet har föreslagit att man, om man efter två år vill stanna här och söker politisk asyl, skulle få det av humanitära skäl. Om man ska kunna leva upp till barnkonventionen och de paragrafer som finns där om att man ska ta till vara barns rättigheter tycker jag att det rimmar dåligt, nästan brutalt, att man skickar hem familjer som har rotat sig i ett land där barn har gått i skolan, fått kamrater och fungerar bra i samhället, att de då inte får möjligheter att stanna. Vi i Centerpartiet vill ha en generösare syn på barnfamiljerna. Hur ser regeringen på detta?

Anf. 46 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Birgitta Carlsson inledde sitt anförande med att tala om att vår förhoppning är att denna lagstiftning om tillfälligt skydd inte ska behöva tillämpas. Och utgångspunkten är naturligtvis att vi ska ha en

fredssituation i världen och en situation som gör att människor inte behöver hamna i ett läge där det här massflyktsbegreppet är tillämpligt. Om det skulle vara tillämpligt är det naturligtvis vår förhoppning att det på så kort tid som möjligt kan lösa sig i hemlandet, ursprungslandet, så att människor därigenom kan komma tillbaka till den situation som de normalt befinner sig i. Men för att ge skydd under den period människor behöver skydd är det viktigt att vi kan öppna vårt lands gränser, så att de här människorna får det här skyddet.

Då menar jag att man kan se på den här frågeställningen på två olika sätt. Birgitta Carlsson ser på den på ett negativt sätt, som att det skulle vara en dålig handling av Sverige att stå för möjligheten för människor att tillbringa sin tid i Sverige under tre år, och hon vill begränsa det till två år.

Jag ser det i stället som en möjlighet, en öppning, att man får stanna här under de tre åren, för att få skydd under den tid som behövs för att det ska stabilisera sig i hemlandet. Under de tre åren får man utbildning och möjlighet till ett bra återvändande, och man har då skaffat sig en bredare möjlighet att acklimatisera sig i sitt hemland eller i ursprungslandet.

Anf. 47 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Göte Wahlström understryker gång på gång den gemensamma samsyn som finns om en human flyktingpolitik i Sverige. Det är sant att det finns en samsyn. Det är sex partier i Sveriges riksdag som gång på gång kritiserar regeringen för att man för en alltför inhuman flyktingpolitik. Det är det här att man som majoritet kommer till denna kammare och hela tiden i ord talar om humanitet när man vet att verkligheten inte ser likadan ut som bekymrar oss.

För att vara konkret i fråga om det vi i dag ska besluta har jag tre frågor. Till att börja med är det det som Göte Wahlström sade allra sist till Birgitta Carlsson, att han ser tillfälligt skydd som en möjlighet. Det är ett mycket märkligt resonemang.

Det handlar ju om människor som normalt, om det inte är en massflyktssituation, med stor sannolikhet skulle få permanent uppehållstillstånd. Det är klart att det är bättre för en människa som flyr att få veta att hon ska stanna i Sverige och bygga en framtid här än att inte veta hur länge hon får vara kvar. Jag hoppas att det var en felsägning och inte blir verklighet i praktisk politik.

Huvudfrågan, som Göte Wahlström egentligen inte berörde, är denna: Vad är en massflyktssituation? Jag vill ställa den konkreta fråga som jag ställde i mitt anförande: Var det en massflyktssituation i Kosovo 1999, och var det rätt att behandla den som en sådan? Skulle det beslut vi i dag fattar ha trätt i kraft i den situation som rådde 1999?

Den sista frågan gäller dem som redan fanns i Sverige 1999, de kosoalbaner som väntade på att få en fristad i Sverige, som man helt plötsligt lät omfattas av att det var en massflyktssituation: Var det rätt att man gjorde det då? Kommer det här förslaget att innebära att man kommer att göra likadant i morgon också?

Anf. 48 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det bekymrar mig något att Erik Ullenhag använder begreppet ”inhuman” om den flyktingpolitik som vi har Sverige. Den förra debatten gällde utgiftsområdet, och vi hade en debatt om antalet människor som ser Sverige som ett möjligt flyktingmottagarland, ett land där det är möjligt att växa upp och utvecklas, där man kan se det positiva med Sverige och den svenska modellen. Att se det, utifrån Erik Ullenhags perspektiv, som en inhuman flyktingpolitik tycker jag är något märkligt.

Även om Erik Ullenhag är ny i socialförsäkringsutskottet kunde han av sina partivänner ha informerats om de internationella kontakter som utskottet har haft. Bland andra har representanter för UNHCR varit i utskottet och talat om Sverige som ett föredöme på många områden när det gäller flyktingpolitiken. Det är märkligt att den informationen inte har kommit fram till Erik Ullenhag.

När det gäller massflyktssituationen kan vi titta i propositionen och på det vi har framför oss. I diskussionen om grupper som anlant till Sverige från regioner eller länder som är föremål för massflyktssituationer har vi från utskottet markerat starkt i betänkandet att frågan ska behandlas i nära anslutning till beslutet om tillfälligt skydd. Detta ska prövas och informeras från regeringens sida till riksdagen. Just den öppenheten har vi i utskottets betänkande markerat som en viktig del i processen.

Anf. 49 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Jag må vara ny i riksdagen, och Göte Wahlström må ta det som ett sätt att försöka bemöta argument. Men när jag talar om att vi för en inhuman flyktingpolitik beror det på att jag tycker att det är inhumant att kasta ut Rebeca i Hagfors, som har hotats till livet, ur Sverige. Jag tycker att det är inhumant att kasta ut en syrisk läkare som jobbar i Sverige. Jag tycker att det är inhumant att vi har väntetider för asylansökningar i månader och år. Jag tycker att det är inhumant att Sverige mer och mer börjar låta, från den svenska regeringens sida, som andra europeiska länder. Det tycker jag oavsett om jag är ny i riksdagen eller inte.

Om vi ska gå till den konkreta problematiken med massflyktssituationen, är anledningen till att jag går tillbaka till 1999 ett par gånger att det då fanns en halv miljon människor som flydde till Albanien och Makedonien. Det var en massflykt där. Men när Sverige sade – inhumant igen – att vi bara hade råd att ta emot 5 000 och att de andra 495 000 kunde stanna i Albanien och Makedonien, var det då en massflyktssituation för Sverige? När det gällde de människor som väntade på besked i Sverige, var det i en massflyktssituation? Var det så oöverstigliga hinder för Sverige att ge dem tillfälligt skydd? Det tycker inte jag och Folkpartiet.

Anf. 50 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Tre gånger använde Erik Ullenhag begreppet ”kasta ut” ur Sverige. Jag tycker att det är ett märkligt sätt att agera och att använda orden – ”kasta ut” ur Sverige.

Jag förstår den problematik som Migrationsverket och Utlänningsnämnden upplever i sina ställningstaganden, men att från ett av riksdagen

gens partier i den politiska retoriken och i debattinlägg ständigt få höra begreppet ”kasta ut” gör naturligtvis inte saken mindre komplicerad.

När det gäller den situation som åberopades om Kosovo och den massflyktsituation som då var föremål för diskussion kan man naturligtvis ställa sig frågan om det internationella samfundets och ländernas ansvarstagande på olika sätt. Sverige var berett att ha en numerär på 5 000 personer. När vi vet vad våra angränsande länder gav utrymme för måste vi väl i det perspektivet säga att Sverige hade en bra situation, gjorde en bra insats och försökte biträda på ett sätt som inte kan betraktas som inhumant.

Anf. 51 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Göte Wahlström påpekar mycket riktigt att det finns en stor samsyn i denna kammare om svensk flyktingpolitik. Fem och ett halvt parti står ju bakom en omfattande kritik av den svenska flyktingpolitiken som just inhuman. Vi kan rada exempel på exempel här i kammaren på hur denna inhumana flyktingpolitik också drabbar enskilda människor, som skickas tillbaka till förföljelse, till försvinnanden och till tortyr. Dessa exempel finns, och jag kan redovisa dem för Göte Wahlström vid tillfälle.

Många upplever sig också som just utkastade. Polisen letar reda på dem, och de gillrar fällor på Migrationsverket och kastar ut de människor som ibland har rimliga skäl att få stanna. Vi kan diskutera ordval, men verkligheten ser ut som den gör.

Min fråga handlar om uppskjutande av en asylansökan om det finns särskilda skäl, som det heter, när tillfälligt skydd beviljas. Vi har påstått att detta skulle kunna kallas en suspension av Genèvekonventionen, att den under viss tid inte äger giltighet.

Göte Wahlström använde sitt huvudanförande åt att säga att UNHCR tycker ungefär som han, och det är gott och väl. Man bör lyssna mycket noga på UNHCR, som har stark kompetens och goda argument. Men jag skulle vilja höra Göte Wahlströms egna argument. Varför anser han som socialdemokrat att förslaget att Genèvekonventionen inte ska gälla under viss tid är ett väldigt bra förslag?

Anf. 52 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag tyckte att det fanns skäl att åberopa UNHCR:s agerande och ställningstagande, inte minst utifrån det perspektivet att Vänsterpartiet ofta i den egna debatten använder UNHCR som en grund för sina ställningstaganden. Därför tycker jag också att det är viktigt att markera just denna uppfattning.

När det gäller begreppet suspension kan vi konstatera att det väl är endast Vänsterpartiet som har den uppfattningen. I övrigt har man förståelse för och accepterar i stort det resonemang som UNHCR har haft i detta sammanhang.

Däriigenom ser vi väl inte just möjligheten att skjuta upp prövningen som något negativt, utan vi ser i stället att det här är en möjlighet att under perioden få skydd. Men en förutsättning är att vid skyddstidens utgång ska prövning ske i den mån man har rätt och möjlighet att åberopa andra skyddsskäl än vad som har varit under den tillfälliga skyddsperioden.

Anf. 53 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag ifrågasätter inte att man använder UNHCR som fak-
takälla eller som argumentatör. Det är gott att göra det. Vårt parti gör ofta
det, och Göte Wahlström har all rätt att göra det också. Det ger hans
argument en viss styrka.

Jag återkommer ändå till frågan. Man hade mycket väl kunnat tänka
sig att inte göra detta undantag, att i stället låta den som kommer hit med
tillfälligt skydd omedelbart få söka asyl enligt Genèvekonventionen. Vad
är skälet till att man inte låter detta ske? Det argument som möjligen
framförs av Göte Wahlström nu är att man ska få möjligheten att komma
hit under en viss tid. Det är det som beskrivs som skälet till att man låter
Genèvekonventionen vara suspenderad under en period. Men det hade
inte behövt vara fallet. Man hade mycket väl kunnat säga: Lika många
ska kunna komma hit och få tillfälligt skydd, och ändå ska möjligheten
finnas kvar att söka asyl när man kommer till Sverige enligt vanlig
gångse ordning.

Sedan är det väl riktigt att Vänsterpartiet är ensamt om denna kritik.
Vi i Vänsterpartiet har många gånger varit ensamma om kritik av den
hårdnande svenska flyktingpolitiken. När lagändringarna gjordes under
sent 90-tal var Vänsterpartiet ett av få partier som kraftfullt kritiserade
detta och såg det som en anpassning till EU:s kommande gemensamma
flyktingpolitik. Men vi har ändå kunnat konstatera att parti efter parti har
anslutit sig till vår ståndpunkt utifrån egna utgångspunkter. Men väldigt
ofta har vi kunnat hitta en stor samstämmighet i kritiken av den flykting-
politik som Göte Wahlström i dag presenterar. Vi får väl se vem som tar
vem på upploppet.

Anf. 54 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! I debatten här har det framförts en rad olika utgångs-
punkter för skälet att återropa tillfälligt skydd vid massflykt. Erik Ullen-
hag ställde ett antal frågor om numerären i fråga om begreppet ”tillfälligt
skydd vid massflykt”. Vad är en massflykt?

Att under en väldigt kort period få väldigt många ärenden att hantera
gör också att Migrationsverket och de myndigheter som vi har satt att
förvalta detta får en arbetsuppgift som är oöverstiglig, inklusive det för-
hållandet att man har situationen väldigt oklar i ursprungslandet från
vilket massflykten i så fall skulle ske.

Kalle Larsson har själv varit med i den debatt som har funnits kring
Migrationsverkets arbetsformer och dess möjligheter att vara mer opera-
tivt.

I förra veckan hade vi en debatt om Migrationsverkets arbetsuppgifter
och migrationspolitiken som gav vid handen just den situation som Mi-
grationsverket står inför. Det är klart att det inte blir bättre av det förhål-
lande som har framförts av Migrationsverkets ledning där man ser den
personalomsättning som finns i dag på verket och som gör det mer kom-
plicerat för verket att bli mer operativt och mer handfast i sin handlägg-
ning än vad som har varit fallet.

Jag tror alltså att det finns en rad olika skäl till att det i en diskussion
kring tillfälligt skydd vid massflykt behövs dessa speciella åtgärder som
just detta betänkande och denna proposition ger vid handen.

Anf. 55 KARIN ENSTRÖM (m):

Herr talman! Vi börjar närma oss slutet på denna debatt, och mycket har redan sagts. Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Vad som är viktigt att hålla i minnet när man tar ställning till förslaget om tillfälligt skydd vid en massflyktsituation är att det gäller, som har nämnts tidigare, att snabbt kunna ge skydd åt väldigt många människor på en gång. Det handlar om en undantagssituation där vi gemensamt inom EU säger att vi ska försöka lösa detta på bästa sätt och att vi ska lösa en akut kris för människor på flykt.

Eftersom det handlar om en undantagssituation är det rimligt att det finns någon typ av begränsningar i fråga om tid och i fråga om att kunna skjuta upp prövningen av asylansökningar. För mig är det faktiskt viktigare att vi kan ge skydd åt så många som möjligt än att vi tar emot färre skyddsbehövande på grund av att vi har utlovat för mycket.

I en del av reservationerna tycker jag mig se att det bästa riskerar att bli det godas fiende. Vi vill så mycket.

När det gäller regeringens möjlighet att meddela föreskrifter om att ytterligare kategorier av fördrivna personer än dem som omfattas av rådets beslut ska kunna omfattas av det tillfälliga skyddet framkommer det tydligt i betänkandet hur utskottet ser på detta. Vi understryker vikten av att dessa personer ska ha anlänt till Sverige endast en kort tid före beslutet om att en massflyktsituation föreligger och att de fördrivits av samma skäl och från samma land eller samma region som dem som omfattas av beslutet.

I frågan om prövning av asylansökan, där det finns flera reservationer, tycker jag, som jag sade inledningsvis, att det trots begränsningarna är en godtagbar lösning. Den person som har tillfälligt skydd har rätt att ansöka om asyl, både under tiden och efter det att skyddet upphör. Det som föreslås är att det ska finnas en möjlighet att om särskilda skäl föreligger kunna skjuta upp prövningen av asylansökan. För den asylsökande försämras inte själva skyddet i Sverige av att prövningen skjuts upp under den tid som man har skyddsbehovet.

Som det har sagts tidigare i debatten har UNHCR också sagt att detta är förenligt med Genèvekonventionen. Och med tanke på den tidigare replikväxlingen lär inte Migrationsverkets handläggningstider bli bättre av att man får ta hand om en massflyktsituation, utan man ska i första hand ta hand om de problem som uppstår men ska naturligtvis skyndsamt pröva så många asylansökningar som möjligt.

Det som är särskilt positivt i propositionen tycker jag är att de personer som ges uppehållstillstånd med tillfälligt skydd också ska beviljas arbetstillstånd. Det ökar nämligen deras chanser att klara tiden på flykt. Vi vet att de flesta människor mår mycket bättre både fysiskt och psykiskt av att ha en meningsfull sysselsättning, ett riktigt arbete, och att kunna försörja sig själva och sina familjer, även om de är på flykt. Arbete är en nyckel till ett lyckosamt återvändande eller, om så är fallet, en fortsatt framtid i Sverige.

Det är också viktigt att dessa personer omfattas av samma rättigheter till vård och skola som övriga asylsökande har. Och med de nya reglerna från januari 2002 om skolgång för asylsökande barn med flera får även

*Upphållstillstånd
med tillfälligt skydd
vid massflykt*

dessa barn rätt till undervisning på samma villkor som barn som är bosatta i Sverige. Och det är bra.

Anf. 56 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Eftersom det inte känns som om den övriga delen av majoriteten hittills har beskrivit eller förklarat situationen i Kosovo hoppas jag att Moderaterna klarar det.

Min konkreta fråga var: Var det en massflyktsituation för Sverige 1999?

Jag kan fördjupa frågan lite grann i denna replik. Vi har också sagt att vid en massflyktsituation kan tillfälligt skydd vara en lösning om det inte finns några andra vägar att gå. Men om det kommer 3 500 personer till Sverige, vilket det kom 1999, är det då rätt att tala om en massflyktsituation? Europa som helhet sade att man skulle ta emot 80 000 av den halva miljon människor som flydde. Sverige tog emot relativt få. Det var Tyskland, Turkiet och Norge som tog emot flest.

Men grundfrågeställningen kvarstår: Hur ska man avgöra om det är en massflyktsituation? Bakgrunden till att man ska kunna ge tillfälligt skydd är att det är svårt för Sverige eller något land att ta emot många människor och ge dem permanent uppehållstillstånd vid en större flyktkatastrof. Bakgrunden är egentligen inte att det finns mycket folk i Makedonien eller i Albanien som det fanns då.

Anf. 57 KARIN ENSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det tycks vara pudelns kärna för Folkpartiet och Erik Ullenhag att fundera på hur det var 1999. Det ankommer inte på mig att ensam bedöma om det är en massflyktsituation, utan det är rådet gemensamt som ska göra denna bedömning. Där måste flera saker vägas in, precis som Erik Ullenhag säger. Hur ser situationen ut i området? Var händer detta? Är det nära Europas gränser, eller är det långtifrån? Vad är den gemensamma uppgiften för EU?

När rådet gör den bedömningen bör, tycker jag, det rimliga vara att bedöma om det är en massflyktsituation för EU som helhet. Var den gränsen går, om det är vid en miljon eller om det är vid 100 000, kan inte jag här i kammaren vara domare över.

Anf. 58 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Jag ber om ursäkt ifall jag är tjatig, men det är klart att detta är pudelns kärna. Ifall det är så att man säger att vissa extrema situationer inte ska hanteras som vanligt borde det vara ganska bra att veta vilka extrema situationer det då är fråga om. Det närmaste konkreta exemplet som vi kan fundera på är Kosovo 1999. Där har vi en konkret situation att ta ställning till.

Det är ju lite bekvämt att gömma sig bakom uttalanden om att det är ministerrådet som ska fatta det här beslutet. Jag tycker att det vore bra om Moderaterna, som är för hela betänkandet, hade en genomtänkt idé om när man ska göra avsteg från det skydd som normalt ska gälla.

Vad Karin Enström nu sade är att vi, om det flyr en miljon människor mellan afrikanska länder och tio av dem kommer till Sverige, kan säga att vi har en massflyktsituation – det är ju en massflyktsituation i Afrika – och ge de tio personerna tillfälliga uppehållstillstånd i stället för

permanenta uppehållstillstånd. Det tycker jag är en felaktig tolkning. Om det är slutsatsen av Karin Enströms resonemang tycker jag att hon bör fundera på detta en vända till.

Anf. 59 KARIN ENSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Erik Ullenhag har själv inte gett oss någon ledning om vad en massflyktssituation ska vara. Däremot har han krävt besked av alla andra partier. Eftersom det innebär begränsningar för den som kommer hit är det viktigt om det är en massflyktssituation eller inte. Det får ju återverkningar till exempel på rätten att få sin asylansökan prövad direkt.

Jag sade faktiskt att frågan är om det var en massflyktssituation för EU som helhet. Att då tolka in att tio personer från Afrika bildar en massflyktssituation för Europeiska unionen är, tycker jag, helt barockt.

Det måste bli fråga om en bedömning. Den viktiga frågan är då om det handlar om 10 000 eller om det handlar om 100 000 personer. Inte heller Folkpartiet har kunnat ge ett svar.

Jag vidhåller därför mitt svar att självklart måste vi i Sverige ha en åsikt, men då måste man ha flera scenarier och se var konflikten uppstår och vad detta innebär för EU som helhet. Hela idén med det här direktivet och med att vi nu fattar beslut är ju att vi i EU gemensamt ska kunna hantera situationen så bra som möjligt och ge så många människor skydd som över huvud taget är möjligt. Det är därför som de här begränsningarna finns.

Anf. 60 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Herr talman och ärade kammarledamöter! Frågan om tillfälligt skydd har nu så grundligen genomdiskuterats av debattörerna, av representanterna för de olika partierna, att det kan tyckas överflödigt att även jag tar till orda. Men det finns några synpunkter som jag gärna skulle vilja ta upp, absolut inte för att polemisera eller för att gå in och försöka skärpa debatten, utan mer för att teckna några reflexioner kring det beslut som riksdagen står i begrepp att fatta.

Vad det handlar om – jag vill gärna gå tillbaka till några ord i Göte Wahlströms anförande och repliker – är detta med positiv möjlighet. Vi har här diskuterat tidigare historiska exempel på där en massflyktssituation kan tänkas råda. Vad Europeiska unionen nu gör är alltså att man skapar ett instrument för ett gemensamt agerande bland de 15 länderna för att ta hand om människor som befinner sig i den alldeles extremt katastrofala situationen att fördrivas som ett helt folk. Varje flykting måste, som jag tidigare sagt, ses som en individ. Just det händelseförlopp som vi försöker fånga in i diskussionen om tillfälligt skydd är en katastrof av enorma mått för var och en av de människor som drabbas. Vad unionen står i begrepp att göra, något som Sverige alltså ansluter sig till och nu för in i sin egen lagstiftning, är att vi skapar ett instrument för att hjälpas åt med att ta hand om de här människorna.

Här har sagts: Ge ett enda exempel på att det europeiska asyl- och migrationssamarbetet, det flyktingpolitiska samarbetet, har lett till förbättringar! Det här är naturligtvis ett sådant exempel.

Det som ligger bakom Erik Ullenhags fråga till flera av talarna här är just vad som hände i Kosovo. Var det att uppfatta som en massflyktssitu-

ation? Då hade vi alltså inte den här ordningen. Jag tror att en av drivkrafterna till att så pass snabbt ta fram detta direktiv har varit just känslan av otillräcklighet inför katastroferna på Balkan och att det behövs ett sådant här instrument så att vi gemensamt i ministerrådet lägger fast hur det är – nu är det så här och då måste vi dela på ansvaret.

Jag vill inte låta som ett slags domedagsprofet, men ödmjukheten bjuder väl att även om Sverige snart har åtnjutit 200 års fred gäller det här direktivet oss i alla tänkbara avseenden – också som möjliga framtida offer. Det är den situationen som vi talar om.

Jag skulle gärna vilja ta ett annat historiskt exempel till utgångspunkt för mina reflexioner.

År 1944 slöt Finland separاتفred med Sovjetunionen och beordrade alla tyska trupper i Finland att lämna landet. Adolf Hitler gav då order till de tyska trupperna, som bara hade en väg ut ur Finland – nämligen över dess nordgräns till det av Tyskland ockuperade Norge – att, när de drog sig tillbaka, som hämnd för detta totalt förstöra norra Finland. Detta skedde. I Rovaniemi finns det i dag inget hus äldre än från år 1945. Av de 150 000 människorna i finska Lappland flydde flertalet till den västra delen av landet, huvudsakligen till Österbotten. På några dygn anlände 45 000 människor till Norrbotten! Det var en massflyktssituation.

Vi kan jämföra med vad som samtidigt hände, nämligen när Sovjetunionen fördrev en halv miljon människor från Karelska näset. Det var inte en situation där tillfälligt skydd kunde komma i fråga, utan det gällde att permanent finna bosättning och integration i det finska moderlandet. Hoppet om att någonsin få återvända fanns inte när kommunismen förbröt sig i den första etniska rensningen i Norden som ägt rum i varje fall under min livstid.

Det här är så att säga scenen. Så såg det ut då, och det här är den typ av situation där vi i dag i Europeiska unionen förbereder oss för att räcka varandra en hjälpare hand i en katastrofal situation. Jag vill understryka att det är den typen av situation som vi talar om. Detta är inte en ersättning för asylrätten utan detta är en möjlighet, som jag tycker att Karin Enström på ett alldeles utomordentligt sätt beskrev, att se till att vi – det gäller inte bara det land som tar emot massflykten utan alla länder i unionen – kan hjälpas åt för att omedelbart ge människor skydd och att då ge dem så mycket skydd som de kan få.

Det här förslaget har, i en annan form, förelegat riksdagen men då dragits tillbaka. Det är klart att det är en alldeles utomordentligt viktig förbättring och förändring att man nu, som åtnjutare av tillfälligt skydd, måste kunna söka asyl i det land som har berett vederbörande detta skydd – det är alldeles klart. Det är också oerhört viktigt att man under den tiden kan beredas arbetstillstånd. På den punkten gällde ju år 1944 för de nordiska ländernas invånare att de, när de flydde till Sverige, automatiskt fick arbetstillstånd.

Jag vill egentligen bara tillägga en sak om detta och det gäller frågan om det här skulle strida mot Genèvekonventionen. Så är det naturligtvis inte alls. Det är inte så att vi under det svenska ordförandeskapet har arbetat fram ett direktiv som går emot Genèvekonventionen, utan det här är ett sätt att se till att vi gemensamt kan bereda människor skydd i en alldeles extrem situation. Men det är naturligtvis också väldigt viktigt att vi ser till att de människorna till sitt förfogande har alla de instrument

som Genèvekonventionen som lagverk innehåller, och det har de. Det är det som är skillnaden mellan det här förslaget och det förra förslaget. Där har riksdagens arbete varit utomordentligt viktigt.

Det betyder alltså att det naturligtvis är felaktigt att säga att direktivet om tillfälligt skydd, och den lag som vi kommer att anta, skulle strida mot Genèvekonventionen. Det reagerar jag mot. Man behöver inte alls åberopa UNHCR för att konstatera detta, man kan åberopa sitt eget förnuft.

Till frågan om det europeiska samarbetet. Jag tackar gärna för de erkännssamma orden om det sätt på vilket vi har försökt att skärpa vår hållning i viktiga frågor som gäller miniminormer, jämställdhetsfrågor och alternativt skydd. Jag hoppas att det ska kunna leda till ett resultat som vi ska kunna godta så att vi inte framstår som en stoppkloss i samarbetet utan som en pådrivare. Jag vill gärna fortsätta med det arbetet. Jag tackar för det stöd som vi har fått. Jag känner ett behov av att kanske på ett mer aktivt sätt än tidigare involvera riksdagen och EU-nämnden i detta därför att det är oerhört viktigt att vi har ett samband mellan det parlamentariska arbetet och arbetet i regeringen när vi går vidare med det här.

Det har efterlysts, till sist, exempel på om vårt samarbete i EU bidrar till att höja nivån. Om några dagar sammanträder våra högsta representanter i Köpenhamn, förhoppningsvis för att fatta beslut om en utvidgning av Europeiska unionen. Det är naturligtvis oerhört viktigt att vi inför detta inträde i unionen ser till att vi på så många områden som möjligt, inklusive detta, har skapat en miniminivå – låt vara att det inte överensstämmer med vad vi anser vara en bra flyktingpolitik – så att det finns en grundläggande nivå för de tio nya länderna att ansluta sig till. De var fram till att de blev ansökarländer nästan alla transitländer. Nu har vi genom en kapacitetsuppbyggnad, genom strukturstöd och på olika sätt sett till att de blivit asylmottagningsländer. I stället för att tidigare ha varit genomströmningsländer, som kastade folk i händerna på flyktingsmugglare, håller de nu på att bli asylmottagare. Det är naturligtvis oerhört viktigt att vi får fullfölja detta arbete i Europeiska unionen och utvidga de normer som vi själva följer till de tio nya så att de inte kommer in i ett normlöst tillstånd och ska börja om från början. Det gäller också tillfälligt skydd.

Genom det här förslaget, som nu ligger på riksdagens bord och som förhoppningsvis ska beslutas av riksdagen, kommer vi också att med 130 miljoner människor vidga den krets av människor och länder som samverkar om att i en nödsituation medverka till att ge människor skydd. Det är det som är meningen med vårt stora och viktiga arbete i Europeiska unionen också på detta område.

Anf. 61 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Till att börja med vill jag säga att det är utmärkt att ministern deltar i riksdagens debatt.

Mot slutet var ministern inne på att ansökarländerna hade kastat folk i människosmugglarnas händer. Så är det väl inte riktigt. Problemet med att folk hamnar hos människosmugglare är väl att Europas länder och den rika världen bygger svårare och svårare hinder för att ta sig hit. Ju svårare det blir att ta sig till Sverige från ett annat land, desto rikare kommer

människosmugglare att bli. Men jag ska hålla mig till det vi diskuterar, nämligen betänkandet.

Den första fråga jag skulle vilja ställa är: Varför ska det finnas en möjlighet för Sveriges regering att låta fler omfattas av direktivet om tillfälligt skydd än vad rådet kommit fram till? Det andra är: Behövs det verkligen en möjlighet att människor som redan finns i Sverige, och som håller på att få sin ansökan prövad, ska kunna kastas över till ett mer osäkert skydd, det vill säga tillfälligt skydd, som hände med kosovoalbaner? Vi är ju helt överens om att det kan komma att finnas liknande situationer. Man kan tänka sig det rent teoretiskt, men jag är rädd för att vi kommer att se det också i praktiken, att vi inte har sett den sista massflyktssituation där vi kommer att tvingas att ta ett ansvar. Visst vill vi skapa möjligheter att ta emot fler människor och ge dem tillfälligt skydd under en period. Men för den enskilda individen kan, ifall det här utformas på ett felaktigt sätt, skyddet faktiskt bli sämre. Har man en asylansökan som ligger för prövning och det är sannolikt att man skulle få ett permanent uppehållstillstånd, och den svenska regeringen då säger att vederbörande i stället ska få tillfälligt skydd, blir skyddet för den här personen sämre. Mina frågor kretsar kring: Varför ska de möjligheterna finnas för den svenska regeringen att göra asylskyddet för fler grupper sämre?

Anf. 62 Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Om jag inte fullständigt har missförstått det här gäller det situationer där vi har berett tillfälligt skydd för en oerhört massa människor. När det i sådana situationer är problem som är förknippade med mottagandet – det blir naturligtvis alldeles enorma arbetsuppgifter som då ska lösas av våra myndigheter, av nationen – är det inte särskilt praktiskt eller tänkbart att över huvud taget behandla den här typen av ansökningar. Då gäller det att så fort som möjligt se till att människor kan beredas ett tillfälligt skydd. Vi har alltså en möjlighet att skjuta upp ansökningarna om asyl under en tid. Samtidigt som vederbörande åtnjuter tillfälligt skydd vet vederbörande att så fort det sig göras låter – det är inte så att man väntar länge i onödan – kommer frågan om asyl att behandlas. Jag ser det som en praktisk fråga.

Får jag ändå tillåta mig att återopa flyktingkommissarien och säga att de människor som har kommit precis i anslutning till att den tillfälliga skyddssituationen uppstår får vänta ett tag med sin asylansökan. Jag kan inte tänka mig att det i den konkreta situation som föreligger totalt sett ska uppfattas som en försämring. Det viktiga är ju att de har möjlighet att söka asyl och sedan åtnjuta en individuell prövning så fort våra myndigheter orkar med att göra den.

Anf. 63 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Då ber jag om ursäkt för att jag återgår till Kosovo när det nu är våra myndigheter som har problem, inte att det är en massflyktssituation i Kosovo. Om nu Sverige sade att vi tar emot 5 000 personer – till slut blev det 3 500 – var det då ett så oerhört tryck på våra migrationsmyndigheter att man var tvungen att säga att de kosovoalbaner som fanns i Sverige också skulle föras in under tillfälligt skydd? Det var

innan ministrernas tid som minister, så vill han kritisera sin föregångare skulle jag uppskatta det.

Det är rätt spännande att följa socialdemokratisk migrationspolitik. Först är man emot att Utlänningsnämnden ska avskaffas. Nu har Jan O Karlsson gjort det till ett av sina huvudnummer, och det är mycket bra. Men det var först efter det att sex partier i riksdagen tvingade regeringen att göra det. Våren 2000 försökte man få fram en liknande proposition som denna, som fick mycket skarp kritik från UNHCR och sex av riksdagens partier. Det är mycket bra att Jan O Karlsson i dag säger att det var bra att man fick bakläxa och man gjorde något nytt och något bättre.

Mot den bakgrunden tror jag att en del av den kritik som Folkpartiet och andra riktar förhoppningsvis kommer att vara något som Jan O Karlsson om ett par år, innan han förlorar nästa riksdagsval, kommer att säga: Det var utmärkt att vi fick stryk i just den frågan.

Anf. 64 Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Det var en klassiker, Ullenhag. Jag har själv många gånger använt den argumentationen. Jag är inte stolt över varje gång jag i den svenska demagogins historia tillgripit den argumentationen. Jag ser att talmannen ler, han kanske har hört det till leda.

När katastrofen inträffade i Kosovo fanns inte Maastrichtdirektivet. Det fanns inget rådsbeslut. Den ordning som vi nu inför fanns inte. Den intressanta hypotetiska frågan hur unionen då skulle ha gjort därest det då hade funnits ett sådant direktiv kan vi spekulera över, men inom repliktiden är det inte möjligt. Det skulle mycket väl kunna tänkas vara så att vi i det läget hade hamnat i den situationen att Sverige hade tagit emot betydligt flera. Det vill jag inte uttala mig om.

Hur ska man se på Kosovo? Vi hade då inte ordningen om tillfälligt skydd, vilket gjorde att situationen blev som den blev. Finland tog emot 50, om jag minns rätt. En av drivkrafterna när det svenska ordförandeskapet tog fram den politiska uppgörelse som ledde till direktivet var just att vi borde ha haft en ordning om tillfälligt skydd.

När det gäller utvecklingen av socialdemokratisk migrationspolitik hör jag, liksom Göte Wahlström, till dem som i min enfald tycker att vi i det stora hela nog är ganska överens. Jag har att i väldigt hög grad företräda landet i sådana diskussioner som förs i andra länder med både mina och andras partivänner, och då verkar vi vara väldigt överens med tanke på de skillnader som jag upplevt.

Vad beträffar avskaffandet av Utlänningsnämnden ska jag naturligtvis inte driva argumentationen historiskt för långt, men jag tror att det var en reform av det parti som Erik Ullenhag numera företräder här i kammaren. Eftersom vi vill avskaffa den blir vi överens om att det kanske inte var så klokt att införa den, vilket skedde under en borgerlig regering med en folkpartistisk migrationsminister.

Anf. 65 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! När det gäller möjligheten att skjuta upp prövningen av en asylansökan anser migrationsministern inte att man behöver åberopa UNHCR utan kanske bara sitt sunda förnuft. Är det den nivån på argumentationen som ska gälla kan jag väl möjligen be migrationsministern

själv att använda lite fler av sina fem sinnen för att uppfatta vad som faktiskt sägs i riksdagens kammare.

Ingen här har sagt att detta skulle strida mot Genèvekonventionen. Vad vi har anfört är att det innebär en suspension av Genèvekonventionen under den tid då man har tillfälligt skydd. Detta har vi ifrågasatt, därför att det innebär för det första att man inte får sin sak prövad direkt, och för det andra att man får den prövad först när det tillfälliga skyddet upphör. Det innebär i sin tur en betydligt längre period levande i ovisshet i Sverige. Vi borde vara överens om att det inte är en bra situation.

Jag skulle gärna vilja höra argumentet för och skälet från migrationsministerns sida till att göra så här. Det som har framkommit i tidigare replikskiften behöver inte upprepas, om det nu inte är det som är argumentet, nämligen att det ändå är så många som söker asyl. Men det är ju ett budgetargument, ett starkt budgetargument.

Vi bör ta ekonomiskt ansvar för att asylansökningar prövas skyndsamt, betydligt mer skyndsamt än i dag. Men då är det väl det som vi med gemensamma ansträngningar ska försöka att göra någonting åt, inte förändra och suspendera Genèvekonventionen under den tid som människor har tillfälligt skydd i det här landet.

Anf. 66 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Herr talman! Jag ville bara lite defensivt försäkra att jag inte behöver ta min tillflykt till andra auktoriteter än mitt eget förnuft, men jag åberopar gärna flyktingkommissarien i min argumentering.

Jag är ledsen om jag har missförstått Kalle Larsson, för jag tyckte att han i en av sina repliker sade ”i strid med Genèvekonventionen”. Om det inte var så drar jag naturligtvis tillbaka det argumentet.

När han däremot säger att en asylansökan kan prövas först när det tillfälliga skyddet upphör – och här hoppas jag att kammarens protokoll sedermera ger mig rätt – är det en felaktig beskrivning av förslaget. Det ska ske så fort som möjligt, dock senast när det tillfälliga skyddet upphör.

Anf. 67 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Då är frågan varför prövningen över huvud taget behöver skjutas upp. Vårt argument är att man bör pröva en asylansökan från den som har tillfälligt skydd så fort som det är möjligt och inte skjuta upp prövningen. Men i detta betänkande föreslås möjligheten till uppskjuten prövning.

Antingen har jag missförstått alltihop eller så har migrationsministern gjort det, eller så kan vi klara oss undan med att vi egentligen är överens. Så har ju argumentationen tidigare förts i kammaren. Migrationsministern får själv välja vilket av dessa alternativ han föredrar.

Anf. 68 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Herr talman! För en gångs skull ska jag göra Kalle Larsson tillfredsställd med att säga att vi inte är överens, så att inga falska medgivanden ska ha ägt rum här.

Hela bakgrunden till det här är pragmatisk. Det är helt enkelt så, och där tror jag att hela unionen är överens, att i en massflyktsituation överväldigas de myndigheter som har att omhänderta denna situation av ar-

betsuppgifter för att ställa till rätta så långt det är möjligt för de människor som är i omständigheter som flera av talarna här konkret har beskrivit som djupt traumatiska. Det viktiga är då först och främst att klara dessa människors behov.

Under den tiden är var och en av dem tillförsäkrade att så fort det göras låter få en asylansökan prövad, dock senast när det tillfälliga skyddet upphör. Skälet är praktiskt. Vid en tillfällig skyddssituation av den typ som jag med några historiska exempel har försökt att visa måste en prövning få anstå av strikt pragmatiska skäl, därför att det är fråga om en individuell prövning som ska ske omsorgsfullt. Men det finns en gräns och det är att prövningen ska ske innan det tillfälliga skyddet har upphört. Det är hela tanken bakom detta.

Det här är ingen budgetfråga, det är ett sätt att försöka förutse en utomordentligt besvärlig situation med lidande människor i stora massor som vi ska ta hand om. Det kan ju hända, som jag försökte antyda, att det är oss själva som vi talar om.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 december.)

11 § Vissa socialförsäkringsfrågor m.m.

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2002/03:SfU5
Vissa socialförsäkringsfrågor m.m. (prop. 2002/03:2 delvis).

Anf. 69 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Herr talman! I detta ärende har jag och Moderaterna inte något särskilt yrkande. Men jag tar ändå till orda för att understryka vissa ändringar som utskottet gör i sitt betänkande i förhållande till regeringens förslag.

Betänkandet handlar om ett antal justeringar av pensionsregler och socialförsäkringar. De är förvisso små, men det är faktiskt totalt 18 lagförslag. Konsekvenserna av förslagen har inte varit enkla att utläsa av texten. Det är tyvärr så att även till synes små regeljusteringar kan få stora effekter för den enskilde.

Utskottet har i betänkandet gjort ett viktigt klarläggande och en komplettering av lagförslaget. Utskottet fastslår att pensionerade änkor efter makar som avlidit till följd av yrkesskador ska få behålla sin livränta. Det är inte många änkor det handlar om, kanske 50–60. Men reglerna gjorde att de riskerade att förlora 12 000 kr om året. Det är utmärkt att utskottet gör detta förtydligande och ser till att dessa änkor inte drabbas retroaktivt.

Utskottet ger också regeringen till känna att återkomma med förslag så att de här regeländringarna inte drabbar framtida pensionerade änkor. Återigen är det inte många vi talar om, då det rör sig om gamla regler och gamla övergångsregler för att följa ILO. Men det är lika allvarligt om dessa änkor förlorar sin rätt på ett retroaktivt sätt.

Prot. 2002/03:33
10 december

*Uppehållstillstånd
med tillfälligt skydd
vid massflykt*

*Vissa social-
försäkringsfrågor m.m.*

Jag vill därför, herr talman, understryka det uppdrag som utskottet ger till regeringen att återkomma till riksdagen och att se över sitt lagförslag så att dessa framtida pensionerade änkor inte förlorar sin rätt.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och vill särskilt understryka utskottets tillkännagivande. Inte heller små lagändringar som kräver snar behandling får förbise 36 änkor.

Anf. 70 LENNART KLOCKARE (s):

Herr talman! Jag blir lite överraskad av att någon begär ordet om det här betänkandet, där vi är ett enigt utskott som står bakom det tillkännagivande som utskottet gör till regeringen. Regeringen hade lagt en god grund för det, därför att man inte ville att de änkor som blev 65 år i år skulle gå miste om livräntan. Därför införde man en övergångsbestämelse som innebär att de får behålla sin livränta efter att de fyllt 65 år, och att den då räknas upp med inflationen, och det är väl bra.

Det som frågan och tillkännagivandet handlade om var att de som är födda 1938 och uppnår 65 års ålder nästa år skulle kunna drabbas av en försämring, och det är en riktig bedömning. I och för sig sammanfaller det med att ett helt nytt ålderspensionssystem införs från och med nästa år. Det är det som har ställt till lite bekymmer, men utskottet har ju tagit initiativ till att göra det här tillkännagivandet.

Jag yrkar också bifall till förslaget till riksdagsbeslut i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 december.)

12 § Senareläggning av premiepensionens efterlevandeskydd före pensionstid

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2002/03:SfU6
Senareläggning av premiepensionens efterlevandeskydd före pensionstid
(prop. 2002/03:14).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 11 december.)

13 § Internationell samverkan

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2002/03:UU1
Utgiftsområde 5 Internationell samverkan (prop. 2002/03:1 delvis).

Anf. 71 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag vill inledningsvis påpeka att vi av formella skäl inte har någon reservation till det här betänkandet. Jag hänvisar i stället till vårt särskilda yttrande.

I regeringens budgetproposition kan man läsa så här under rubriken Regeringens överväganden: ”Syftet med den fredsfrämjande verksamheten är att bidra till konfliktlösning och konfliktförebyggande samt till insatser till skydd av mänskliga rättigheter och humanitär verksamhet. Vidare skall anslaget göra det möjligt att med bred geografisk spridning stödja konkreta fredsfrämjande insatser genom att på begäran av FN eller enligt beslut av OSSE eller EU eller annat bilateralt eller mellanstatligt organ ställa militärobservatörer, civilpoliser, experter m.fl. till förfogande för fredsbevarande och annan fredsfrämjande verksamhet. Detta inkluderar även skydd av mänskliga rättigheter, konfliktförebyggande, förtroendeskapande åtgärder, sanktionsövervakning, planerings- och förhandlingsarbete eller övervakningsverksamhet.”

Herr talman! Jag har nog aldrig tidigare i den här kammaren läst upp ett så långt citat ur någon av regeringens propositioner. Texten är faktiskt riktigt bra, och den är sakligt korrekt. Det gör att man baxnar inför slutsatsen att anslaget till just fredsfrämjande insatser minskas. Det tycker jag är mycket egendomligt. Vi moderater anger i vårt särskilda yttrande att om vår budget hade blivit riksdagens beslut skulle vi satsa 20 miljoner mer än regeringen på fredsfrämjande åtgärder under anslaget 5:6.

Vi föreslår en besparing på hela anslaget 5:10. Visst måste det vara bättre att satsa på fredsfrämjande åtgärder än att informera om och studera fredsfrämjande utveckling. Det är alltså mindre snack och mera verkstad i vårt förslag.

Herr talman! Vi värnar även det nordiska samarbetet mycket mer än regeringen. Enligt vår mening kan vår roll i världen inte utvecklas som vi önskar om vi inte på hemmaplan hanterar det nordiska samarbetet. Under punkten 5:1, Nordiskt samarbete, vill vi därför tillföra ytterligare en miljon kronor. Likaledes vill vi göra det under anslaget 5:4, Nordiska ministerrådet. Det är dessvärre ett tryckfel i det särskilda yttrandet i betänkandet. Det står ”Nordiskt samarbete” på båda ställena. Det är alltså Nordiska ministerrådet det gäller. Där tillför vi också en miljon kronor. Sammantaget innebär våra förändringar en nettoökning inom utgiftsområdet med 13 miljoner.

Herr talman! Regeringen flyttade över anslaget för utrikesförvaltning från område 5 till område 1. Vi tycker att det vore mer begåvat att återföra pengarna till område 5. I nuvarande system, där pengar fördelas internt inom Regeringskansliet, blir transparensen noll och riksdagens kontrollmakt undermineras.

Herr talman! Vi skrev i budgetmotionen: Ett kraftfullt och framgångsrikt agerande inom ramen för EU fordrar en gedigen kompetens inom utrikesförvaltningen samt svensk diplomatisk närvaro i princip i hela Europa och Medelhavsområdet. Den snabba globaliseringen fordrar också ökad svensk diplomatisk närvaro i de utomeuropeiska länderna. Framväxten av dynamiska ekonomier i Asien, Latinamerika och förhoppningsvis så småningom även i södra Afrika, ställer även större krav på kontaktytor och kompetens.

Vi förstärker därför anslaget till utrikesförvaltningen. I detta ingår även en ökning av de medel som ställs till ambassadernas förfogande för främjande av svenskt näringsliv utomlands samt för att beakta situationen för utlandsmyndigheternas visumhantering.

Enligt vår mening utgör också den konsulära verksamheten hos utlandsmyndigheterna en betydande del av den verkligt viktiga kärnverksamheten.

Herr talman! Slutligen kan jag hänvisa till läsning av våra förslag i såväl budgetmotionen som våra parti- och kommittémotioner. Det här är den enda möjligheten till meningsyttring eftersom majoriteten har genomtruffat en beslutsordning som har gjort att utrikesutskottet faktiskt inte ens längre bereds möjlighet att diskutera frågor om utrikesmyndigheter och utrikesförvaltning. Jag kan inte ens yrka på våra förslag på de områdena i den här debatten. Är hanteringen möjligen ett sätt att avsiktligt göra riksdagen så impotent att inte ens en stor portion Viagra skulle hjälpa?

Rykten har nått in i huset här, från huset snett över gatan, att regeringen också tänker avskaffa karriärvägen för diplomater inom UD och i stället införa något slags gemensam karriär för politruker och regeringsbyråkrater inom hela Regeringskansliet. Stämmer det här, Urban Ahlin? Varför är då inte Urban Ahlin beredd att medverka till att man återför den kontrollmakt som egentligen borde finnas hos riksdagen till riksdagen?

Anf. 72 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Sverige bör öka sitt internationella engagemang och ständigt ompröva de resurser som är nödvändiga i en föränderlig värld. Utgiftsområde 5, Internationell samverkan, rymmer en mängd olika verktyg för det internationella samarbetet.

Herr talman! Vi kristdemokrater vill inför 2003 särskilt betona Europarådets viktiga arbete. Det vet vi att också Socialdemokraterna gör, men enligt min uppfattning på ett helt odemokratiskt sätt. Vi kan nu konstatera att Socialdemokraterna lägger beslag på 4 av 6 svenska mandat i Europarådets parlamentariska församling. Det utgör 67 % av mandatet, vilket ska jämföras med partiets representation i riksdagen på 41 %. Att Europarådet uppmanat medlemsländerna att medverka till att den nationella partistrukturen ska speglas i mandatet i Europarådet struntar Socialdemokraterna i. För mig är detta mer maktpolitik än demokrati.

Herr talman! Europarådet har inte förlorat sitt existensberättigande på grund av ett fördjupat EU-samarbete. Tvärtom har Europarådet en ännu viktigare roll i dag än tidigare, i skuggan av Sovjetunionens fall. I denna skugga framträder en enorm brist på mänskliga rättigheter, som bär spår av olika kommunistiska regimer.

Antalet medlemsländer har ökat till 44 stater. Under 1990-talet utvidgades rådet till att omfatta de flesta länder i Central- och Östeuropa, även Ryssland.

Europadomstolen är en världsunik instans, en omistlig del av Europas rättsordning. Genom sin stora geografiska täckning, genom sin tradition av politisk dialog och genom domstolens starka ställning har Europarådet en unik betydelse för mänskliga rättigheter. Domstolen har dock stora kapacitetsproblem. Ärendemängden är enorm, och resurserna hårt pressade. Vi kristdemokrater föreslår därför 3 miljoner kronor extra för att stödja domstolens verksamhet.

Herr talman! Det är i dagsläget viktigt att principerna om mänskliga rättigheter främjas i det internationella umgänget. I början av det nya

årtusendet finns det större möjligheter än någonsin tidigare att låta rätt gå före makt. Att låta utrikespolitiken vila på etiska principer, den så kallade idealistiska utrikespolitiken, måste få större utrymme på bekostnad av den pragmatiska, så kallade realistiska, politiken. Detta innebär ibland svåra ställningstaganden och omprövningar av svensk politik. Det påverkar inte minst vår syn på FN:s roll. Men det är den väg Kristdemokraterna anser att Sverige måste gå för att den nya tiden ska rymma ett hopp om ett mänskligare samhälle för alla medborgare i vår värld.

En värdemässigt ledd utrikespolitik är nödvändig för trovärdigheten i svensk politik, för global utveckling och för goda internationella relationer. De internationella konventioner som Sverige har anslutit sig till, och de FN-konferenser som Sverige har deltagit i, baseras på värderingar. Dessa värderingar bör bygga en svensk sammanhållen utrikespolitik.

Fru talman! I vårt utvecklingsarbete, och i andra former av internationellt samarbete, måste vi hävda demokratin och de mänskliga rättigheternas företrädare. Vi måste också ställa krav på våra samarbetsländer när det gäller dessa grundläggande värderingar.

Det fanns en tid då svenskt bistånd också gick till diktatoriska regimer, utan nämnvärd kritisk granskning. I dag vet vi att biståndet ofta hamnade i fel fickor – medan annat bistånd har varit framgångsrikt, räddat liv och skapat nya möjligheter. Vi måste systematiskt lära av både misstag och framgångar.

Fru talman! Vi ska inte hålla regimer under armarna som tillåter exempelvis *sharia*-lagar som stipulerar stening av kvinnor såsom i Nigeria. Vi ska inte heller stödja kulturer som tillåter våldtäkt på spädbarn i tron att det skyddar mot aids, vilket i dag sker bland annat i Sydafrika. President Mbeki måste ta avstånd från dessa avskyvärda handlingar. Vi måste tala klarspråk till dessa regimer, oaktat att Olof Palme i dag postumt erhåller landets största utmärkelse för sitt stöd till ANC under befrielsekampen mot den vita regimen.

Sverige måste entydigt ta ställning för mänskliga rättigheter och demokrati vid internationell samverkan.

Fru talman! Med dessa utgångspunkter önskar jag yrka bifall till Kristdemokraternas reservation nr 1.

Anf. 73 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Vi ska nu debattera utrikesutskottets betänkande nr 1 för innevarande budgetår. Det är som framgår det första betänkandet för riksdagsåret 2002/03. Men det är inte bara det. Det är också det första betänkandet i den nya mandatperioden. Det första betänkandet innebär således inledningen på en rad debatter om utrikespolitiska frågor som vi ska ha här tillsammans framöver. Jag ser fram emot många spännande och intressanta debatter på området. Det är ett angeläget och intressant område, och jag hoppas också att vi kan debattera på ett sådant sätt att vi kan sätta positiva spår efter oss. Globaliseringen står på många dagordningar i dag och den kan föra mycket positivt med sig för oss här hemma men också ute i världen. Internationell samverkan för en fredligare och bättre värld är både angeläget och uppfordrande.

Det första betänkandet är väl inte det mest upphetsande av de betänkanden som vi kommer att debattera. Men inledningen får väl trappas upp så småningom. Debattörerna före mig har ju försökt lite smått att

också väga in både demokrati, utnämningssystem och en del av den biståndsdebatt som vi strax ska föra i nästa ärende i kammaren, för att få i gång den här spännande och intressanta debatten. Jag ska inte ta upp den tråden vidare, utan jag kommer igen när det gäller biståndsfrågorna i nästa ärende.

Betänkandet rör anslagsfrågor för internationell samverkan, och jag ska begränsa mig till det. Från Centerpartiets sida har vi några avvikande budgetposter. Vi har valt att i första hand satsa på operativ verksamhet, till exempel en snabbare och kraftigare höjning av biståndet och att hålla nere resurserna till administration.

Anslagsförändringarna som vi föreslår är små. Det rör sig om fyra anslagsposter. Vi minskar anslaget 5:7 till Svenska institutet med 5 miljoner kronor. Anslaget 5:12, Forskning till stöd för nedrustning och internationell säkerhet, minskar vi med 1 miljon kronor i förhållande till vad regeringen föreslår. Anslaget 5:16 till Europainformation med mera minskas med 6 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Det gör totalt 14 miljoner lägre anslag än det som regeringen föreslår. På övriga 13 anslagsposter har vi samma budgeteringsbelopp som regeringen.

När det gäller Svenska institutet gör regeringen en uppskrivning av anslaget för förra året. Vi anser att institutet kan ligga kvar på förra årets anslagsnivå och ta igen den ökning som regeringen föreslår genom effektivisering av verksamheten.

Att vi föreslår en minskning av anslaget till forskning till stöd för nedrustning och internationell säkerhet innebär inte att vi inte anser att detta arbete är viktigt. Det är det i allra högsta grad. Anslagsposten är till för att tillföra regeringen teknisk och vetenskaplig sakkunskap på området. Den kunskapen kan, såvitt jag förstår, regeringen inhämta på annat och säkert billigare sätt. Det är anledningen till våra förändringar på den här punkten.

Beträffande Utrikespolitiska Institutet ligger vi kvar på tidigare anslagsnivå och genomför inte höjningen. När det slutligen gäller Europa-informationen tycker vi att aktiviteten i informationen från regeringens sida inte motiverar den höjning som nu har skett. En större del av information, studier och utbyten inom Europa borde dessutom EU-kommissionen ta ett större ansvar för.

Fru talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till reservation nr 2. Vad gäller punkt 1 i utrikesutskottets betänkande nr 1 så kan jag instämma i det yrkande som jag förmodar att utskottets herr ordförande efter mig strax kommer att avleverera.

Anf. 74 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Fru talman! I dag, på Nobelfestens och de mänskliga rättigheternas dag, finns det anledning att stämma till viss eftertanke. Vilken aktör är vårt land i dag på den världspolitiska arenan? Vilka signaler ger den politik som vi för om fred och mänskliga rättigheter?

Jag kan inte, fru talman, låta bli att om och om igen tänka på orden från en känd före detta Nobelpristagare om att det inte är några människors ondska, utan de goda människornas tystnad som är felet med världen.

Vårt land har verkligen en stolt tradition. Under hela min idealistiskt präglade uppväxt var jag stolt över att vårt land mäklade fred, över att min dåvarande statsminister vågade utmana en stormakt med några sanningens ord då och då och över att han gick främst i demonstrationståg mot orättfärdiga krig. Jag var stolt över våra biståndsambitioner och stolt över att vi gick före med utjämning och hade modet att kritisera de starka.

Dessa ord från Nobelpristagaren kommer jag för övrigt att avsluta ett längre tal i ABF-huset på Sveavägen med i kväll. Där kommer det att sitta människor och lyssna som också känner att vårt baner i dag är solkigt och att fanstången är lite flagnad. De menar med mig att vi till exempel borde ha tagit emot asylsökande på ett mycket anständigare sätt, att vi borde ha integrerat nya medborgare på ett oändligt mycket mer genomtänkt och helhjärtat sätt, att vi inte borde ha gett vårt stöd till en terroristbefrämjande antiterroristallians och att vår egen utrikespolitiska linje alltför länge har varit alltför fixerad vid anpassningen till en framväxande megastat och inte varit inriktad på solidaritet med hela världen och dess förtryckta folk.

Fru talman! Jag menar att den här förflackningen också blir synlig och kommer till uttryck i olika passager i de löptexter som vi i Miljöpartiet inte har haft möjlighet att påverka i den budgetproposition med anledning av vilken vi nu har ett betänkande. Det är skrivningar som jag har protesterat mot i ett särskilt yttrande efter utskottsberedningen. Budgetens siffror som sådana har emellertid jag och Miljöpartiet inget att andra mot eftersom de är överenskomna och uppgjorda mellan regeringen, oss och Vänsterpartiet. Men det vore ett politiskt tjänstefel av mig att inte markera emot följande fyra punkter.

Därför, fru talman, hade jag som min första punkt i stället velat se följande ordalydelse på utgiftsområde 5 i samband med beskrivningen av insatserna för fred och säkerhet i Europa. Arbetet att utveckla de civila krishanteringsmekanismerna i EU har inte på långt när stått i paritet med utvecklingen av de militära. Särskilda svenska ansträngningar bör dessutom göras för detta.

Jag tycker att skrivningen i propositionen under rubriken 3.5 Insatser bland annat skulle innehålla lydelsen: Särskilda svenska ansträngningar bör göras för att uppbyggnaden av den civila krishanteringskapaciteten minst ska stå i paritet med den militära.

Vidare är beskrivningen av våra relationer med länder utanför Europa på s. 28 i budgetpropositionen intrikata. Vi delar inte det okritiska och närmast servila förhållningssätt som intas till Amerikas förenta stater. I propositionen står det bland annat att vi har gemensamma värderingar och en grundläggande intressegemenskap med USA.

Jag hade därför velat ersätta texten på s. 28 i propositionen med texten: Relationen till Förenta staterna är av helt central betydelse och det har sin grund dels i en omfattande handel och dels av säkerhetspolitiska balansskäl.

Min tredje punkt handlar om historieskrivningen när det gäller det svenska engagemanget i Mellanösternkonflikten på samma sida. Det är lite väl självförhärligande och stämmer inte längre med hur våra insatser under de senare åren uppfattas av omvärlden. Jag, och många med mig,

anser inte att Sverige ”oförtrutet fullföljer sin långa tradition av aktivt engagemang för en allomfattande, rättvis och varaktig fredsuppgörelse”.

Dessutom finns ingen anledning att förtiga vilka de ”omständigheter” är som råder i området, nämligen en renodlad ockupation.

Därför, fru talman, skulle skrivningarna på s. 28 enligt mig haft följande lydelse: Sverige fullföljer sin tradition av aktivt engagemang för en allomfattande, rättvis och varaktig fredsuppgörelse mellan israeler och palestinier grundad på FN:s och säkerhetsrådets resolutioner. Biståndssamarbetet med palestinierna fortsätter, trots de svårigheter det innebär under rådande ockupation.

Fru talman! Slutligen vill jag påpeka en annan skiljaktighet mellan å ena sidan Miljöpartiets syn och å den andra regeringens och utskottets. Vi menar inte att det a priori är talibanregimens sammanbrott som skapat en öppning för fredsprocessen i landet. Det har visserligen bidragit, men att i en officiell text inte samtidigt ta avstånd från de unilaterala bombningar av ett av världens fattigaste och mest utnyttjade länder som pågick under vintern 2001/02 och som föregick det här sammanbrottet, är en stor underlåtenhetssynd.

Svensk utrikes- och säkerhetspolitik med avseende på Afghanistan ska beskrivas med beaktande av den sköra utvecklingen i landet efter USA:s intervention sedan oktober 2001 och talibanregimens fall. Den ska kräva fortsatt internationell närvaro och observation för att möjliggöra en stabil och positiv utveckling.

Därför föreslog jag följande skrivning: Den sköra utvecklingen i Afghanistan efter USA:s intervention sedan oktober 2001 och talibanregimens fall kräver fortsatt internationell närvaro och observation för att möjliggöra en stabil och positiv utveckling.

Anf. 75 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Det var ett stort antal trådar att plocka upp, men jag ska nöja mig med några stycken.

Lotta Nilsson Hedström talar om terroristbefrämjande allians. Jag skulle gärna vilja få utklarat vad det är för någonting. Vad menar Lotta Nilsson Hedström? Vilken allians skulle det vara som är terroristbefrämjande?

Min andra fråga gäller gemensamma värderingar med Amerikas förenta stater. Det har vi väl ändå när det gäller mänskliga rättigheter, grundläggande demokratiska rättigheter och synen på hur ett samhälle ska styras? Eller har Lotta Nilsson Hedström någon annan idealbild som hon skulle vilja sätta upp i stället?

För det tredje gäller det talibanregimens fall. Tror Lotta Nilsson Hedström att den över huvud taget hade fallit inom rimlig tid eller alls om man inte hade inlett någon form av krig för att bekämpa den?

Anf. 76 LOTTA N HEDSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Jag är medveten om att mitt inlägg är ett hopplock av olika trådar. Det beror på att detta var nyanskillnader och meningsskiljaktigheter när det gäller den text som vi har ställt oss bakom budgetmässigt men kanske inte ideologiskt i alla sammanhang. Jag ville tydliggöra mitt särskilda yttrande.

En terroristbefrämjande allians handlar om att den antiterroristallians som världen, däribland Sverige, har ingått riskerar att få till följd att en väldig massa människor upplever att de är utanför en gemenskap. Det i sig kan leda till att terroristattentat kommer till stånd. Risken är att de metoder man väljer och den uteslutning man väljer faktiskt leder till och inte motverkar den terrorism man avser att motverka.

I retoriken har vi väl mycket gemensamt med USA. Men jag ifrågasätter verkligen att USA anser sig ha rätten att unilateralt slå till var helst i världen som man anser att det finns en skurk. Det tycker jag inte är värderingar som Sverige bör omfatta.

Talibanregimens fall hade säkerligen tagit längre tid. Diskussionen gäller om vi i världssamfundet kan hitta intelligentare metoder än bombing för att få regimer på fall när befolkningen själv inte orkar resa sig i första steget. Vilken typ av demokratibistånd, vilken typ av diplomatiska och ekonomiska påtryckningar kan få märkliga regimer att falla? Bomber är lite väl primitivt.

Anf. 77 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja fråga Lotta Nilsson Hedström vilka metoder man då skulle använda vid terroristbekämpning. Vad är det som har undgått oss andra?

Samma sak är det egentligen när det gäller talibanregimen. Vad är det vi andra inte har begripit som gör att man på ett intelligent och diplomatiskt sätt hade kunnat föra lugna stillsamma samtal med talibanregimen över en whisky?

Anf. 78 LOTTA N HEDSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Det där med en whisky med talibanregimen ska jag ta i beaktande. Det låter sympatiskt.

Det här är en metodutveckling, Göran Lindblad, som vi tillsammans har all anledning att gå in på i detalj. Jag skulle önska, och jag tror, att du i själ och hjärta är enig med mig om att bomber är det sista man tar till när allt annat är uttömt. Den här diskussionen hade vi i botten i det här landet förra vintern. Positioneringen är uppenbar. Det finns några som anser att de militära tilltagen ligger överst på listan. Jag, och många med mig, anser att de ligger längst ned på listan. Diplomati, ekonomiska påtryckningar, demokratiskt bistånd, möjligheter för människor att bekämpa fattigdomen och ta tag i sin egen verklighet är kungsvägen. Det är den första vägen, och den är långsammare. Ibland är demokrati och tid viktigare än effektivitet. Effektivitet i det här sammanhanget stavas död.

Anf. 79 URBAN AHLIN (s):

Fru talman! Jag skulle vilja säga som Agne Hansson att detta är den första debatten som vi har med det nyvalda utrikesutskottet. Det märks ganska tydligt att det är ett antal frustande energiska ledamöter i utrikesutskottet som vill ta alla tillfällen i akt att få diskutera utrikespolitiska frågor. Det är väl lite grann som Agne Hansson säger att utrikesutskottets betänkande om utgiftsområde 5 kanske inte är det mest upphetsande verket. Det handlar faktiskt om hur vi ska fördela våra medel till ett antal internationella och inhemska organisationer som arbetar med utrikespolitik. Även om Göran Lindblad försökte föra in Viagra i debatten tror jag

att det blir väldigt svårt att få den speciellt mycket mer upphetsande än så.

Regeringen och de samverkande partierna har lagt ett förslag till riksdagen om att satsa ungefär 1,3 miljarder kronor på det här området. Utgiftsområde 5, Internationell samverkan, omfattar 17 olika anslag. Dessa 17 anslag går till en rad olika organisationer, grupper och institut, till exempel Nordiska ministerrådet, Svenska institutet, OECD, SIPRI och en mängd andra institut, myndigheter och verksamheter som är fantastiskt bra i vår utrikespolitik.

Skillnaderna mellan oppositionspartiernas och de samverkande partiernas budgetförslag är egentligen ganska små.

Göran Lindblad sade att det var formella skäl som gjorde att han inte kan lägga en reservation. Det beror på att riksdagen i dag har budgetlagar som säger att om utgiftsområdets tak har satts så kan inget annat parti föreslå ökade utgifter inom den ramen. Moderaterna vill ju faktiskt här föreslå mer pengar än vad någon annan vill, och av det skälet slår utgiftstaket emot. Det är det som är det formella skälet, Göran, att vi har den regeln. Som jag minns det var Moderaterna ganska drivande beträffande att få fram budgetregler och budgetlagar i riksdagen för att vi just skulle förhindra att riksdagen skulle spä på regeringens budgetförslag med en massa miljoner. Det är väl det vi ser i dag.

Det som dock är den stora skillnaden är att de partier som vill minska det här anslaget tar de allra största pengarna från de organisationer och institut som arbetar just med säkerhetspolitik och nedrustning. Främst är det anslaget 5:10 som man riktar in sig på, Information och studier om säkerhetspolitik och fredsfrämjande utveckling. Man riktar in sig på SIPRI, alltså Stockholms internationella freds- och forskningsinstitut, och man vill ha bort pengarna för forskning till stöd för nedrustning och internationell säkerhet.

Jag tycker visst att man kan diskutera hur fördelningen kan se ut mellan de olika myndigheterna och institutionerna på det här stället i det här utgiftsområdet. Visst kan man göra det. Det har naturligtvis också varit föremål för en behandling mellan de samverkande partierna och Socialdemokraterna om hur det här ska se ut. Men jag oroas över att man lägger en så stor tyngdpunkt på att ta resurser just från de anslag som faktiskt hanterar säkerhetspolitik och fredsfrämjande utveckling, konfliktförebyggande och konflikthantering och forskning inom de områdena. Om det är någonting vi behöver är det nog snarare mer resurser just för detta. Jag tycker att det vore bra om man kunde lägga mer arbete och krut på det området för att kunna hitta långsiktiga arbeten som regeringen skulle kunna arbeta med.

Jag tror att det är så att mycket i dag sker *ad hoc*. Det är massor av saker som hela tiden måste arbetas med och fås svar på, och det skadar nog inte om vi faktiskt har en hel del resurser till forskare och andra fristående institut som på lite längre sikt kan studera vad som sker i världen och vi ska kunna förhindra att konflikter bryter ut. Det är också bra om vi kan lägga nya förslag på nedrustning inom olika områden.

Jag tycker att det är ett väl sammanvägt budgetförslag som föreligger för det här utgiftsområdet och vill naturligtvis därför yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande. Men jag vill ändå ge några kommentarer till de talare som har varit före mig.

Göran Lindblad talar på ett värtaligt sätt om de fredsfrämjande insatser som görs världen över med svenska insatser. Självklart – jag tror inte att det finns någon som helst skillnad i vårt synsätt på hur viktigt det här arbetet är. Däremot verkar det finnas en skillnad i synen på var pengarna ska tas någonstans. Hade den före talmannen som ledde sammanträdet varit med så hade han väl känt till att det ofta är ett ganska stort rabalder om vilket departement och vilket anslag som ska betala de olika insatser som Sverige vill vara engagerat i. Visst, ni föreslår 20 miljoner mer på det här området. Det är väl så, och det är trevligt. Det är naturligtvis riktigt att vi behöver mindre snack och mera verkstad, men jag tror att det snack som Göran Lindblad talade om faktiskt är en förutsättning för att vi långsiktigt ska kunna arbeta med konfliktförebyggande värden och ha nedrustningsförslag.

Nordiska frågor skulle vi också satsa mer på, sade Lindblad. Så trevligt! Den före partiledaren, Carl Bildt, tyckte ju att det här var frågor som vi kanske skulle kunna strunta i och till och med lägga ned.

Dessutom tog Lindblad upp de utrikes myndigheterna, alltså våra ambassader. Ja, det är på det sättet att ibland får man ta det onda med det goda. Man har försökt att nu sammanlägga hela Regeringskansliet i en myndighet. Det leder till att hela anslaget ligger under KU, och det är de som har, på sitt första utgiftsområde, nr 1, anslaget för detta. Det leder, exakt som Göran Lindblad säger, till att det är svårare för oss i riksdagen att påverka resurserna till de olika utlandsmyndigheterna. Det är riktigt. Vad vi försöker kompensera det med är att ha samråd i utrikesutskottet mellan regeringen och alla partier för att se vilka satsningar som ska göras. Om bara någon dag ska vi ha ett sådant samråd i utrikesutskottets hägn.

Sedan skulle jag slutligen vilja vända mig till Lotta Nilsson Hedström, som talade värtaligt om hur stolt hon var när hon växte upp över den svenska utrikespolitiken och hur glad hon var över att vi hade en statsminister som gick i täten för demonstrationer och gick i täten för att mäkla fred över världen och så vidare. Jag är fortfarande stolt över att vi faktiskt har en statsminister som går i täten för de här frågorna. Jag är också fortfarande väldigt stolt över att vi har en regering som är med och mäklar fred och deltar i mängder av olika insatser världen över. Det är ingenting som skiljer sig från hur det var tidigare. Däremot har ett nytt verktyg kommit till, och det är det som Lotta Nilsson Hedström inte gillar. Det är att vi i dag har en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik inom den europeiska unionen. Det gör att även små framsteg för svenska positioner får mycket större genomslag genom att vi samarbetar inom EU mycket mer. Självklart blir det då så att ibland syns det kanske inte lika mycket i tidningar och andra medier vad Sverige gör, men på marken skulle jag vilja säga att det har större betydelse än vad det har haft tidigare.

Slutligen vill jag kommentera det särskilda yttrandet, som Lotta Nilsson Hedström säger förstärker politiken. Jag tycker snarare att det som hon försöker skriva här faktiskt försvagar politiken. Det handlar om att den civila krishanteringen ska minst stå i paritet med den militära. Jag tycker tvärtom. Jag tycker att den civila krishanteringen ska vara större än den militära inom Europeiska unionen.

Sedan skriver hon om relationen till USA att den har betydelse av säkerhetspolitiska balansskäl. För mig leder det tanken tillbaka till en terrorbalans som jag inte vill se igen, och jag tycker att det är ett fruktansvärt steg tillbaka.

När det gäller palestinierna skriver hon om en fredsuppgörelse grundad på FN:s och säkerhetsrådets resolutioner. Det leder tankarna till att det bara är resolutioner i säkerhetsrådet. Vi brukar säga att det ska vara grundat på relevanta FN-resolutioner. Det tycker jag är viktigare.

Jag håller med om det Göran Lindblad sade om utvecklingen i Afghanistan. Lägga märke till att det fanns enorma diplomatiska påtryckningar på talibanregimen. Det fanns ett enormt stort bistånd dit. Var tredje lärare har Sverige bistått med till Afghanistan. Det fanns FN-resolutioner och annat, och dessutom en FN-resolution som gav USA rätt till självförsvar. Men den text som skrivs om där tycker jag inte tillför någonting, utan det var snarare det Lotta Nilsson Hedström sade i talarstolen om Afghanistan som jag blev förvånad över.

Anf. 80 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! När det gäller budgettaket är Urban Ahlin och jag helt överens. Jag sade bara upplysningsvis att det finns formella hinder för mig att yrka, eftersom vi då just skulle passera taket och inte kan lägga yrkanden på mera kostnader. Det är det ingen tvekan om.

Vi borde också vara överens om den andra punkten, där vi skiljer oss åt, nämligen att man har flyttat över anslag från område 5 till område 1 och att man har gjort en enda myndighet av hela Regeringskansliet. Urban Ahlin säger här att man ska kompensera sig genom att vi ska ha samråd och överläggningar. Jo, jag tackar jag – samråd och överläggningar! Men riksdagen borde ju faktiskt ha en kontrollmakt. Är inte Urban Ahlin intresserad av att vi faktiskt har kontroll över vad regeringen gör, även om den råkar bestå av partikamrater till Urban Ahlin? Det kan ju inom en lycklig snar framtid vara så att det är jag och mina kamrater som sitter i det kansliet.

Anf. 81 URBAN AHLIN (s) replik:

Fru talman! Ja, det är ju så det är att leva i en demokrati: Sådana fruktansvärda saker kan hända att oppositionen faktiskt tar makten i landet.

Låt mig först säga att jag är fullständigt medveten om att du tog upp detta med formella hinder, men jag tycker också att det är lite roligt att få göra det. Jag kommer inte att ha så många möjligheter att kritisera Moderaterna för att de lägger mer resurser på de olika anslagen. Inom det här området brukar det ju snarare vara tvärtom, att det är Moderaterna som vill göra stora besparingar. Det var därför jag tyckte att det fanns en viss lustifikation i att faktiskt påpeka detta.

Riksdagen har naturligtvis fortfarande kvar kontrollmakt. Vi har KU och vi har revisorer och annat som gör att vi faktiskt kan utöva en kontrollmakt över detta. Men jag håller med om att det finns ett problem här, att det inte är så tydligt, särskilt i den budget vi hade den här gången, när vi inte riktigt kunde utläsa ens hur mycket som går till de olika myndigheterna. Det gör det naturligtvis väldigt svårt att ens bedöma om vi tycker att det är en rimlig andel av budgeten som ska gå till ambassader i utlandet. Det är inte jag nöjd med, och det har vi också skrivit i det ytt-

rande som vi skickat till KU, alltså att här behöver regeringen vara bättre på att specificera. Det är naturligtvis ett problem. De är en myndighet i dag, och det gör att det sköts på det sättet.

Glöm inte att enligt riksdagsordningen och vår grundlag så är det regeringen som sköter utrikespolitiken. Vi kan påverka den rejält också från utrikesutskottets sida, men faktum är att samråd är nog så mycket som Göran Lindblad över huvud taget kan kräva i det läge som faktiskt råder med de lagar vi har.

Anf. 82 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Nu gällde det inte samråd om utrikespolitiken och kontrollmakt över den utan att ha kontrollmakt över regeringens funktioner, utrikesförvaltningen som sådan, utlandsmyndigheterna och Regeringskansliet, i stället för att blanda ihop allt i en enda påse så att det är fullständigt omöjligt att genomskåda. Jag har en känsla av att vi borde kunna bli överens på den punkten. Nu ger jag Urban Ahlin chansen att komma igen i samband med vårpropositionen, så kan vi skriva ihop oss och få en ändring på denna tingens ordning så att det blir bättre.

Det är roligt att man någon gång kan glädja Urban Ahlin och pigga upp honom med att vi faktiskt begär en utgiftsökning. Det är roligt att jag har gjort det i dag.

Anf. 83 URBAN AHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag tror nog att Göran Lindblad kommer att göra mig glad fler gånger i utrikesutskottets arbete. Det är jag helt övertygad om.

Jag tror inte att Göran Lindblad kan få mig att bli enig med honom i samband med vårpropositionen heller. Det finns fördelar med att regeringen är *en* myndighet. Det sparar naturligtvis också en hel del resurser, att vi har en myndighet. Administrationen underlättas och det blir också lättare och mer överskådligt hur vi spenderar våra skattepengar. Det är också något som Göran Lindblad och Moderaterna borde vara intresserade av, hur vi hanterar våra skattepengar. Men det är korrekt att det har lett till att vi har lite svårare att utöva inflytande över var vi ska ha ambassader. Det ska vi försöka kompensera genom samråd, som jag har sagt.

Anf. 84 LOTTA N HEDSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Tack, Urban Ahlin, för en uppiggande recension av mitt särskilda yttrande. Jag tänker inte replikera på allt. Jag har tre frågor till dig, Urban Ahlin, som jag hoppas att du hinner besvara.

Först undrar jag om Urban Ahlin tycker att regeringens nuvarande passivitet och tystnad inför mobiliseringen och hotet mot Irak står i samklang med Sveriges stolta traditioner i utrikespolitiken.

Min andra fråga gäller EU och den civila krishanteringsberedskapen. Jag håller med Urban Ahlin om att den bör vara större än den militära. Men är det förenat med realism att i dag tro att EU ska kunna prestera det, omräknat i pengar?

Min tredje fråga innebär att jag skulle vilja ha en kort redogörelse för de massiva diplomatiska påtryckningar som du säger föregick bomberna i Afghanistan. Vem gjorde dem och hur länge? När och var höll de på?

Anf. 85 URBAN AHLIN (s) replik:

Fru talman! Det är glädjande att Lotta Nilsson Hedström tyckte att recensionen av hennes särskilda yttrande var uppiggande. Låt mig först säga att jag inte håller med henne. Det finns ingen passivitet och tystnad i utrikespolitiken i dag.

Lotta Nilsson Hedström tar upp Irak. Det är ett alldeles utmärkt exempel. Där har vi förut haft en chef för vapeninspektörerna som var svensk, Rolf Ekéus. I dag är chefen för vapeninspektörerna Hans Blix, en svensk. Sverige bistår med oerhört mycket för att detta arbete ska fungera. Vi har också arbetat för det i FN.

Lägg märke till att FN har tagit ett enhälligt beslut i säkerhetsrådet om tågordningen i det arbete som görs. Vi fullföljer det enligt gammal god svensk tradition. Vi ställer upp bakom FN. Det är vår politik att stödja det när säkerhetsrådet tar ett beslut. Stöder inte Lotta Nilsson Hedström FN:s politik i detta avseende? I sådana fall är det ett enormt avsteg från den tid hon själv återopade, när vi hade en stolt och fin utrikespolitik. Det skulle vara ganska intressant att veta. Tycker du att vi ska strunta i vad FN:s säkerhetsråd har sagt när det gäller situationen i Irak, Lotta Nilsson Hedström?

Lotta Nilsson Hedström frågar om realism i EU, om militär och civil krishantering. Det är en bra fråga. Det finns många krafter i den europeiska unionen som inte tycker som vi, att man ska ha en civil krishantering, utan enbart fokuserar på den militära krishanteringen. Det är därför Sverige har drivit frågan om civila krishanteringsinsatser allra hårdast. När det upprättades en kommitté för militär krishantering kom ett svenskt förslag om att vi skulle upprätta en liknande civil kommitté.

Jag tycker inte att du leder det du säger i bevis, Lotta Nilsson Hedström. Sveriges regering och Socialdemokraterna har drivit stenhårt att vi ska ha civil krishantering i EU. Det är naturligtvis realistiskt om vi fortsätter att arbeta med det. Men det finns helt klart motståndare runtomkring.

Lotta Nilsson Hedström tar också upp frågan om Afghanistan och diplomatiska påtryckningar. Räcker det inte med de mängder av FN-resolutioner som faktiskt uppmanade talibanregimen att göra än det ena och än det andra?

Anf. 86 LOTTA N HEDSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Så länge FN är trovärdigt ska vi definitivt sluta upp bakom, det är en självklarhet. Men jag undrar vad vår statsminister och vår utrikesminister säger i dag. Vad säger vårt utrikesdepartement i dag om den faktiska mobilisering som pågår?

Sedan noterar jag med glädje att Urban Ahlin och jag är väldigt eniga om behovet av en stark civil kapacitetsutbyggnad inom EU.

Anf. 87 URBAN AHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag är lite oroad över de ord som Lotta Nilsson Hedström börjar sitt anförande med: "Så länge FN är trovärdigt". FN är den globala organisation som i praktiken omsluter alla världens länder. Den har en FN-stadga som alla ansluter sig till, som vi har anslutit oss till och som förbinder oss att följa de resolutioner som FN:s säkerhetsråd tar.

FN är trovärdigt i och med att man antar resolutioner i FN:s säkerhetsråd. Jag har svårt att hitta något mer trovärdigt än att 15 länder i säkerhetsrådet enhälligt antar en FN-resolution om Irak. Jag har svårt att se det som en utgångspunkt för att FN inte längre är trovärdigt. Jag har svårt att förstå resonemanget.

Det låter som om Lotta Nilsson Hedström tycker att USA har för stor makt över de andra länderna och att USA dikterar villkoren. Jag var i FN:s generalförsamling under tiden som förhandlingarna pågick. Jag kan lugnt säga att ryssarna inte direkt kände det som att de styrdes av amerikanska intressen. Detsamma gällde fransmännen. Det var ett givande och tagande i flera veckor som amerikanerna fick mangla genom FN-maskineriet innan resolutionen kom fram. Det är något jag är glad över. Det är också vår statsminister och utrikesminister glada över, att USA tog tid på sig att gå vägen genom FN. På det sättet har en universell organisation med nästan hela världens länder fattat ett enhälligt beslut i FN:s säkerhetsråd som ger inspektörerna ett tryck för att undersöka på marken. Det innebär en enorm påfrestning på Iraks regering så att de verkligen levererar de 12 000 papperen. Nu ska vi titta väldigt noga på detta och se om de har en kapacitet för massförstörelsevapen eller inte, vad det finns för program och så vidare.

FN har agerat riktigt. FN är trovärdigt. 15 länder i enighet har arbetat med detta. Det bästa av allt är att det är en god svensk utrikespolitisk tradition att följa FN:s arbete.

Anf. 88 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag är enig med utskottsordföranden om vad betänkandet omfattar. Vi kan gå tillbaka till frågan om anslag till organisationer. Jag är också medveten om att besparingar kan tas till intäkt för att man skulle vara emot främjandet av forskning om ökad internationell säkerhet. Därför finns det anledning att än en gång betona att det är svårt att hävda att 1 miljon kronor i minskat anslag innebär en sådan uppfattning. Det är nämligen vad vi föreslår från Centerpartiets sida.

Den största nedskärning vi föreslår är 6 miljoner kronor av anslaget för Europainformation. Den nämnde inte utrikesutskottets ordförande någonting om. Jag får förstå det som att han möjligen låter tystnaden tala för instämmande och menar att vi borde låta EU-kommissionen svara för mera informationsresurser även i vårt land, eftersom vi betalar så mycket pengar till EU.

Anf. 89 URBAN AHLIN (s) replik:

Fru talman! Låt mig först börja med frågan om forskning och arbetet med att hitta nya metoder för nedrustning och konfliktförebyggande. Jag ville betona att de förslag till besparingar som finns lägger tyngdpunkten inom detta område. Jag är medveten om att Centerpartiet bara tog 1 miljon på området. Men det finns andra partier som också har föreslagit förändringar. Jag vill bara varna, för jag tror att det är en felaktig prioritering.

Vi ser i dag framför oss en värld där kapprustningen tar ny fart. Det behövs initiativ, mycket i linje med vad Lotta Nilsson Hedström menade att vi en gång i tiden hade. Vi behöver fler initiativ och föreslå goda

åtgärder för att få en nedrustning till stånd inom olika områden och nya sätt att tänka när det gäller konfliktförebyggande och så vidare.

Jag tror att det är viktigt att man har resurser för att kunna genomföra studier och ge information om just dessa saker. Jag tycker därför att det är lite synd att oppositionspartierna vad gäller besparingar har lagt tyngdpunkten här.

När det gäller Europainformationen skulle man självklart önska att EU-kommissionen kunde stå för mycket mera än de gör i dag. Nu bidrar de med mycket information, men jag tror att det är väsentligt att vi som medlemmar av Europeiska unionen ger våra medborgare en god möjlighet att få svar på sina frågor. Detta handlar om just det. Vi har Hallå Norden och en mängd andra organisationer som ger svar på frågor som berör människorna i deras vardag, och likadant är det med Europainformationen.

Anf. 90 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Information är väldigt viktigt, Urban Ahlin, och jag är gärna beredd att släppa pengar till ökad information. Om det motsvarar en ökad aktivitet på området, vilket jag efterlyser, skulle det kanske vara mer harmoniskt att öka resurserna.

Jag delar uppfattningen att freds- och konfliktforskningen är mycket viktig. Men jag tror att man även där bör vara kreativ och engagera på ett bredare fält, så att man inte enbart behöver satsa pengar över statsbudgeten.

Det är den prioritering vi har gjort. I grunden är vi, vad jag förstår, eniga om att båda dessa områden är viktiga.

Anf. 91 URBAN AHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag håller med Agne Hansson om att man inte kan få nog av information, och att det naturligtvis också kan finnas andra aktörer som kan bidra med information på olika områden.

Som jag sade inledningsvis är detta en budget som är framförhandlad mellan tre olika partier, och man har försökt att göra en så god sammanvägning som möjligt mellan de 17 olika områdena. Vi föreslår 16 miljoner till Europainformation, och Centerpartiet föreslår 10 miljoner. Mer upphetsande än så blir nog inte dagens debatt.

Anf. 92 LARS OHLY (v):

Fru talman! Vänsterpartiet har ett budgetsamarbete med regeringen och Miljöpartiet. Det gör att vi står bakom de förslag som framförs på utgiftsområde 5.

Dock finns det inget organiserat samarbete i utrikespolitiska frågor. Där finns stora skillnader i synsättet på världens utveckling, och hur Sverige bör agera. Det gäller till exempel synen på EU:s utveckling till alltmer av en federation av stater med uppbyggnad av en egen militär styrka, som många på sikt vill se som en europeisk armé.

Det gäller underdånigheten mot USA, mot de amerikanska ställningstaganden som ofta genomsyras av maktpolitik, geopolitiska ambitioner, och av USA:s egna prioriteringar i världspolitiken, något som av Sverige i alltför liten utsträckning möts av ett tydligt och klart oppositionsställningstagande.

Det gäller den terroristbekämpning som ofta sker till priset av rättssäkerhet och mänskliga rättigheter.

Det gäller synen på kriget som metod att lösa problem. Natos bombningar av Jugoslavien stod i fullständig strid med folkrätten och FN. Den svenska regeringen bara hymlade och mumlade.

Det gäller synen på det pågående kriget i Afghanistan, som inte rimligtvis kan sägas ha folkrättsligt stöd, om inte den svenska regeringen fullständigt har omtolkat FN-stadgan. Självförsvaret har nu pågått där i ett år och två månader, till priset av 5 000 fattiga afghaners död, utan att man uppnått det uttalade syftet.

Det gäller synen på ett kommande krig mot Irak. Dels gäller det naturligtvis – och där är vi överens – protesterna mot USA:s ambitioner att själva bestämma när vapenmakt ska användas mot misshagliga regimer, dels – och där är vi tyvärr inte överens – protester mot kriget som metod och synsättet att om de 15 medlemmarna i FN:s säkerhetsråd är överens så är det lika med en rätt och riktig politik. Därmed avsvär sig Sverige rätten att ha en uppfattning, rätten att tolka vad som är rätt och riktigt enligt FN-stadgan och enligt svensk utrikespolitisk tradition. Det är ett avsteg från Sveriges traditionella utrikespolitiska linje. Vi borde gå i frontlinjen för att protestera mot krigsplanerna mot Irak.

Det gäller också omsvängningen i synen på Israels folkrättsvidriga ockupation av Palestina, och Israels upprepade terroristbrott mot den palestinska befolkningen, mot det vardagliga förtryck som möter palestinier, vars enda brott är att de bor i ett land som Israel vägrar erkänna som något annat än sitt. Det finns i och för sig de i Sveriges riksdag som står för en väsentligt mer extrem syn än Urban Ahlins parti. Jag har otroligt mycket mer gemensamt med Socialdemokraterna än vad jag har med många folkpartister och en hel del kristdemokrater.

Nu senast såg jag en artikel, undertecknad av tre riksdagsledamöter för Kristdemokraterna och en EU-parlamentariker, där man påstod att palestinskt territorium tillhör Israel. Det är en uppseendeväckande historieförfälskning. Men även den svenska regeringen borde mycket tydligare driva på för att få Israel att upphöra med ockupationen och förtrycket.

Fru talman! Slutligen vill jag nämna en motion om humanitär minröjning, som vi står bakom. Den handlar om att regeringen ska ge ekonomiskt stöd till Geneva International Centre for Humanitarian Demining, GICHD. Vi har i utskottet inhämtat att regeringen ställt sig positiv till att bidra till GICHD:s verksamhet. Vi i Vänsterpartiet lovar att följa detta, och om regeringen inte fullföljer denna intention återkommer vi med motion i frågan.

Anf. 93 URBAN AHLIN (s):

Fru talman! Mycket av det Lars Ohly säger kan jag hålla med om, men jag vill fästa hans uppmärksamhet på ett par saker.

Det gäller Irak. Jag tycker inte att man kan kritisera den svenska regeringen för något slags undfallenhet. Politiken har varit väldigt tydlig. Signalen till USA har varit att det behövs ett beslut i FN:s säkerhetsråd. Det blev också ett beslut, och 15 nationer ställde sig bakom dessa resolutioner. Det är inget klartecken till USA att starta ett krig.

Däremot är det en enorm uppsamling när alla världens länder säger till Iraks ledare att han måste sluta med sina planer på att tillverka massförstörelsevapen. Hela processen har handlat om detta. I över tio år har FN försökt få Saddam Hussein att ge upp sina massförstörelsevapen. Nu ska han synas. Har han lämnat över 12 000 sidor som är korrekta, eller har han försökt att återigen ljuga för det internationella samfundet?

Jag tycker att det är bra att pressen på honom finns. Jag är övertygad om att ifall det inte hade funnits en militär uppbackning, ett hot om någonting, hade Saddam Hussein aldrig gett efter på detta område. Jag tror därför att det är viktigt att också Vänsterpartiet funderar en stund på att massförstörelsevapen är massförstörelsevapen, och att man måste ta i ganska rejält om man har att göra med regimer som är beredda att använda dem. Lars Ohly vet också att Saddam Hussein har varit beredd att använda dem till exempel mot sin egen kurdiska befolkning. FN har sagt: Han ska avväpnas.

Anf. 94 LARS OHLY (v):

Fru talman! Det är alldeles riktigt att det är en framgång att FN:s säkerhetsråd hanterar frågan, och jag står helt bakom FN-resolutionen och vapeninspektörernas arbete. Det är viktigt att klargöra att Saddam Hussein är en av de värsta diktatorerna i denna värld, och han har hittills satt sig över alla internationella beslut om avväpning och att bete sig på ett civiliserat sätt både mot sina grannar och sin egen minoritetsbefolkning.

Men frågan är: När är det rätt att säga att ett krig ska utbryta? Också jag anser att FN som sista åtgärd ska ha rätten att tillgripa våld. FN ska vara den enda instans som har den rätten, till skillnad från bombningarna av Jugoslavien då FN ställdes åt sidan och USA och Nato tog sig rätten att bomba och förstöra infrastruktur och döda människor.

Om FN ska ta sig rätten att använda sitt våldsmonopol måste man vara väldigt övertygad om att det finns bevis om att detta är den sista utvägen för att förhindra någonting värre. Jag kan till exempel tycka att FN:s agerande i Rwanda var så svagt att vi, efter att ha sett i backspegeln, säkert kan vara överens om att FN där på ett tidigare stadium borde ha gått in med hot och direkt våldsanvändning för att få slut på de massakrer och de massmord som pågick.

De bevis som hittills har presenterats har varit USA:s anklagelser helt utan bevisföring och utan att man har lagt fram det man säger sig veta, nämligen både att det finns massförstörelsevapen och att Saddam Hussein har varit beredd att använda dem. De senaste tio åren har Irak knappast varit känt för att vara den mest aggressiva makten i regionen. Det är en mycket trängd regim vi ser som knappast har medel att i dag utgöra ett hot mot sina grannar.

Anf. 95 URBAN AHLIN (s):

Fru talman! När det gäller Kosovo är det riktigt som Lars Ohly säger. Det fanns inget entydigt stöd i folkrätten för den insatsen. Jag håller med Lars Ohly om att det finns andra tillfällen där man tycker att FN skulle ha agerat mycket snabbare och hårdare.

Det är just detta som är problemet med humanitära interventioner. Ibland finns en del stormakter som har ett veto i FN:s säkerhetsråd som

kan göra att hela världssamfundet blir fastlåst och inte kan göra någonting. Det är naturligtvis olyckligt om det sker.

När det gäller Irak ska Saddam Hussein avväpnas. Det är det beskedet han ska ha. Jag håller med Lars Ohly om att det nu är viktigt att påtala för amerikanerna att det är dags för dem att överlämna sina bevis till vapeninspektörerna. De får lite tid att läsa sina 12 000 sidor. Är det sedan så att de kan visa att han ljugar i dokumenten ska de gå till Hans Blix och säga: Här behöver ni göra en inspektion. Här har han gömmer av kemiska vapen, biologiska vapen eller program för att utveckla kärnvapen.

Det är rätt. Den pressen ska vi sätta på amerikanerna: Gå nu till inspektörerna med de bevis ni har så att de kan göra en snabb insats någonsans för att ta reda på om han återigen ljugar för samfundet.

Anf. 96 LARS OHLY (v):

Fru talman! I första ledet är vi överens. Nu ska pressen först sättas på Saddam Hussein att bevisa att han inte har de massförstörelsevapen som han påstår sig inte ha. För det andra ska pressen sättas på USA att fortsätta på den inslagna FN-vägen och låta FN hantera frågan och fatta beslut i frågan och inte gå vid sidan av världssamfundet för att utlösa ett krig.

Men i det sista ledet är det möjligt att vi fortfarande skiljer oss åt. Om det nu skulle vara så att FN:s säkerhetsråd kunde komma överens, är det då rätt av FN att hota med eller utlösa ett krig som otvetydigt skulle drabba de människor som redan har drabbats hårt av ett stenhårt förtryck av en diktator och brist på mediciner och mat? Enligt vissa uppgifter har det lett till minst en halv miljon barns död de senaste tio åren.

Är det rimligt att vi hotar med nya insatser som kommer att leda till att bombningar drabbar den befolkning som redan har lidit så mycket? Är det rimligt att FN:s beslut om krig – om ett sådant kommer – också blir svensk utrikespolitik? Jag menar att det inte är rimligt och inte i enlighet med svensk utrikespolitisk tradition.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 december.)

Prot. 2002/03:33
10 december

*Internationell
samverkan*

Internationellt bistånd

14 § Internationellt bistånd

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2002/03:UU2
Internationellt bistånd (prop. 2002/03:1 delvis).

Anf. 97 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Får jag först yrka bifall till reservation 1 så att jag inte glömmer bort det.

Vi har nu en debatt om internationellt bistånd. Det första jag vill erinra om är att vi under det gångna decenniet har sett den snabbaste fattigdomsavvecklingen hittills i mänsklighetens historia. Mänskligheten började utvecklas snabbt för 250 år sedan. Det är glädjande att vi nu äntligen börjar se en ordentlig utveckling i stora delar av u-världen.

Det är särskilt tydligt om man ser på den sociala sidan. Det gäller medellivslängd, barnadödlighet och födelsetal. De har genomgått en fullständigt dramatisk, nästan revolutionerande, utveckling i huvuddelen av u-världen. Det är viktigt att komma ihåg detta. Bilden som visas av massmedierna är inte riktigt denna. Det som nästan alltid i västvärldens massmedier fångar ögat är misslyckandet, katastroferna, och det man kan visa i dramatiska bilder på TV.

Ett särskilt intressant land som exemplifierar detta är Vietnam. För drygt tio år sedan var det ett land fyllt av hungrande människor. Det var ett vanstyrt land som förde en fattigdomsskapande politik. Det har på kort tid svängt om. Det har gjort en nästan mirakulös omsvängning. Det är i dag ett livsmedelsexporterande land där människor äter sig mätta.

Det är fortfarande problem i Vietnam. Det är en diktatur. Det finns korruption. Det är ett av jordens mer korrumperade länder. Men det visar ändå – och det är den centrala lärdomen – att det faktiskt går att gå från gravt vanstyre till att vara på väg att lösa fattigdomens och underutvecklingens problem på kort tid. Det finns inga hopplösa situationer. Man behöver inte säga att det är omöjligt eller måste ske i generationer långt bortom den generation som vi nu är i.

Det som Vietnam gjorde var en privatisering av jordbruket och ett införande av marknadsekonomi. Det befinner sig nu i en mycket snabb omvandling. Det är en utveckling som också omvärlden har hjälpt till med. Det gäller inte bara Vietnam utan också de andra framgångsrika u-länderna. Mycket handlar om exportinkomster. Ungefär 80 % av u-ländernas externa inkomster är exportinkomster.

Det är viktigt att u-länder bland annat har tillgång till i-ländernas marknader. Själv föreslår jag i EU:s framtidskonvent att EU bör avveckla sina tullar. EU bör inte ha skydd mot import från omvärlden. Det gäller naturligtvis i första hand fattiga u-länder. Det gäller att avveckla dessa.

Vi avvecklade de interna tullarna i våra länder på 1800-talet. Vi avvecklade de interna tullarna i Europa på 1900-talet. Då kan vi se till att vi i början på detta 21 århundrade också avvecklar de internationella tullarna så att vi fortsätter den trenden.

Viktigt är också investeringar. De är inte bara ekonomiskt viktiga utan är kanske också den största bäraren av kunskapsöverföring. Man brukar säga att jordens största kunskapsöverföring mellan i- och u-land sker mellan Taiwan och fastlandet.

Hundratusen taiwanesiska småföretag har dotterbolag på det kinesiska fastlandet. Det bor kanske 300–400 miljoner människor i kustregionen. Det är den största ekonomiska och sociala transfereringen vi har sett i världshistorien hittills. Det är småföretagsamhet som bär upp detta.

Privat bistånd är någonting som vi tidigare underskattade och såg mest som en fråga om insamlingsbössor. Det visar sig nu inte minst efter den 11 september förra året att det finns ett oerhört stort privat bistånd som framför allt bärs upp av invandrare från tredje världen.

Det är häpnadsväckande stora belopp det handlar om. Jag såg att Kuba får ungefär 1 miljard i bistånd från USA. Det får inte en cent från den amerikanska staten, men däremot från kubaner verksamma och bosatta i USA. Mexiko räknar med minst 10 miljarder i den typen av transfereringar.

Även om det offentliga biståndet är marginellt i huvuddelen av u-världen spelar det en viktig roll. Det gäller framför allt kunskapsöverföring på de områden, rättsstat och sådant, där det offentliga spelar en avgörande roll och som måste fungera för en snabb utveckling.

Fru talman! Detta är den stora bilden, om man försöker se den i sin helhet. Men så ser det inte ut över hela u-världen. Det finns områden där det inte alls ser ut på det sättet, där utvecklingen stagnerar eller än värre går bakåt. Där är det i dag lägre medellivslängd än det var för ett antal år sedan. Där är människor fattigare än de var förr i tiden.

Vi har till och med länder som i dag har en medellivslängd under 50 år. Man får gå tillbaka till 1800-talet för att hitta den typen av siffror i Europas historia. Huvuddelen av dessa länder, men inte alla, finns i Afrika. Det är väldigt viktigt att komma ihåg detta. Det är inte så att alla afrikanska länder har den utveckling jag tecknade med det negativa perspektivet.

Det finns också afrikanska länder där det går väl. Man kan inte skära alla över en kam. Men likväl är det sant att säga att huvuddelen av det bekymmersamma finns i Afrika. Det är en kontinent där ungefär 40 % av befolkningen befinner sig i länder som är eller nyss har varit i krig.

Ni kan tänka på det när man diskuterar frågan om svält på Afrikas horn. Vi hade ett slags första världskrig mellan Etiopien och Eritrea som avslutades för bara ett och ett halvt år sedan. Svälten är en följd av detta.

Krig lamslår stora delar av Afrika. Det är svårt att få utveckling i en situation där alla ansträngningar inriktas på krigföring eller försvar.

I Afrika finns en lång erfarenhet av stora resurstillflöden. Många länder i Afrika har betydande inkomster av olja, diamanter och andra mineraler. Det finns också 30, ibland 40, års erfarenhet av stora biståndsfloden. Vi bär med oss en lång tids erfarenheter.

Utgångspunkten för de moderata resonemangen som vi för i vår motion och vår reservation är att vi inte kan fortsätta på samma sätt i 30 år till. Tänk om det skulle gå så i Afrika de kommande 30 åren som det gått de gångna 30. Det är ett förfärligt perspektiv. Vi behöver ta ett ganska betydande nytt tag i fråga om hur omvärlden kan vara Afrika behjälplig för att få till stånd en utveckling.

Vad är det då som behövs och som har fattats? Enligt vår mening måste vi föra in några nya aspekter i synen på samarbetet med Afrika och framför allt med inriktning på Afrikas låginkomstländer. Det ena är att man måste sträva efter en säkerhetsordning i Afrika. Det var USA:s gåva till Västeuropa efter andra världskriget att vi fick en lugn och stabil utveckling som möjliggjorde den civila samverkan som har byggt sådant enormt välstånd på vår kontinent, ett välstånd som nu är på väg att utvecklas över hela kontinenten.

Det borde väl vara Europas ansvar att försöka göra samma sak för Afrika som USA gjorde för Europa en gång för mycket länge sedan, att se till att man får stabila förhållanden och inte känner hotet av krig. Aggression får aldrig löna sig. Det är det centrala i en säkerhetsordning. Vi menar att man måste ta betydligt kraftigare tag. EU borde rimligtvis kunna komma med ett erbjudande. Sverige kan inte hantera det på egen hand. Det måste föras upp på en högre nivå.

Det andra som hänger nära samman med detta är integrationen. Det är Europas unika erfarenhet att vi har lärt oss att samarbeta med varandra och att avskaffa hinder mellan våra länder, både för att få en fredlig utveckling och för att få en stark ekonomisk utveckling. Vi ska inte glömma att många afrikanska länder har ekonomier som är av samma omfattning som en medelstor europeisk stads. De sitter ofta innanför egna höga tullmurar. Tyvärr skyddar de sig inte bara mot västvärlden, vilket man ofta ser i debatten, utan framför allt mot varandra, mot grannerna.

Dessa fattiga länder som inte klarar av sitt eget lands befolkning ägnar en stor del av sin energi till att skydda sig från handel med närmaste grannen. Vi borde verkligen ha en ordning där Europa kunde delge sin egen erfarenhet på ett mycket kraftfullare sätt för att få till stånd en ekonomisk utveckling.

För det tredje menar vi att det är dags att göra en total avskrivning av de fattigaste ländernas skulder. Det kan inte vara en sådan ordning att vi ägnar oss åt att skriva av för medelinkomstländer som har betydelse för världsekonomin, Argentina, Turkiet och andra, medan de fattigaste länderna som förvisso inte betyder så mycket för världsekonomin men som befinner sig i en ohyggligt mycket fattigare situation inte får sina skulder avskrivna. Varför tar vi inte tag i att skriva av dem? Det var ju många gånger fel att ge lån. Det är ofta grundproblemet. Det skulle aldrig ha givits lån. Det var egentligen fråga om ett förtäckt bistånd. Då skulle också den moraliska plikten vara att skriva av detta i ett sammanhang, med vissa reservationer. Jag ska inte gå in på dem, men de är ganska självklara.

Från moderat håll menar vi att detta vore tre mycket viktiga steg att ta för den afrikanska utvecklingen. Vi kan lägga till ett fjärde. Det handlar mer om sättet att arbeta. Vi menar att man borde ha ett centrum i Afrika. Tänkandet ska inte ske vid Sveavägen. Med all respekt för alla goda krafter som finns på Sida och andra ställen måste man ändå utveckla biståndsverksamhet i dess miljö. Det gör man med nästan all annan mänsklig verksamhet. Man borde skaffa en enhet i Afrika för att sköta utvecklingen av tänkandet när det gäller insatser från svensk och europeisk sida och samarbetet med Afrika. Framför allt bör man ta till sig erfarenheter från länder som har lyckats väl. Det är sällan som vi i Sverige själva bär på dessa erfarenheter. Det handlar om länder som relativt nyligen har gått från absolut fattigdom till viss utveckling.

Fru talman! Med detta begär jag att få yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 98 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2 om HBT och Sidas regleringsbrev. Jag ber att få återkomma till detta i mitt anförande som dessutom är mitt första i Sveriges riksdag.

30 000 barn dör av svält, undernäring och torra varje dag. Nära en miljard av jordens sex miljarder människor lever fortfarande i djupaste fattigdom. Medan vi svenskar förbereder oss för en jul i lyx och överflöd förbereder sig ett trettiotal miljoner människor i Afrika för en svält som kan vara århundradets värsta.

Världen är djupt orättvis. Utplånandet av det mänskliga lidandet och fattigdomen är kanske vår absolut viktigaste politiska uppgift.

Men det var inte bättre förr. De senaste 30 åren har antalet u-länder halverats. Mellan 1990 och 1998 minskade andelen fattiga i Ostasien med mer än 50 %. Andelen fattiga i världen sjönk totalt med mellan 23 och 29 % under samma period. Under de senaste tre decennierna har barnadödligheten minskat med 50 % och en 80-procentig ökning har skett av andelen barn som börjat i grundskolan. Medelinkomsten bland människorna i u-länderna har fördubblats mellan 1975 och 1998.

Som liberal vill jag gärna understryka att dessa framgångar och den optimism man har kunnat se inte hade kunnat ske utan demokratiska framgångar, en ökad frihandel och ett mer effektivt kvalitetsinriktat bistånd. Men det är skrämmande att nära en miljard människor fortfarande lever i extrem fattigdom på mindre än 1 dollar per dag.

Även om demokratiseringen nått framgångar är fortfarande diktatur och ofrihet en realitet för alltför många människor. Knappt hälften av världens befolkning lever i fullt fria demokratier. Kränkningar av mänskliga rättigheter är vardag, utbredningen av hiv/aids är alarmerande och den globala miljöförstörelsen måste tas på största allvar.

Men hoten mot utvecklingen i världen ligger inte i globaliseringen. Tvärtom behövs det mer globalisering. Framför allt måste solidariteten globaliseras på allvar. Om vi ska lyckas med det övergripande millenniemålet att halvera andelen extremt fattiga till år 2015 måste vi göra flera kraftfulla insatser.

Vi i Folkpartiet liberalerna vill framför allt lyfta fram betydelsen av en ökad frihandel. Det handlar om att avskaffa västvärldens nationalstatsegoism gentemot fattiga länder, att avveckla EU:s jordbrukspolitik och att ta bort handelshindren för jordbruks- och tekoprodukter. Det handlar också om ett ökat demokratifrämjande bistånd. Vi kräver att enprocentsmålet ska vara återställt senast år 2006. Vi föreslår att det totala biståndet höjs med mer än 1,7 miljarder kronor utöver regeringens förslag för 2003–2004. Vårt förslag innebär att den totala biståndsramen kommer att uppgå till 0,85 % av BNI år 2003 och 0,9 % av BNI år 2004. Detta är långt mycket mer än något annat parti i Sveriges riksdag föreslår. Vi tycker att Sverige måste vara ett föredöme både i EU och i resten av världen och gå i spetsen för en generös biståndspolitik.

Förenta nationerna har en vision om att 0,7 % av de rika ländernas BNP ska gå till bistånd. I dag lever en handfull västerländska länder upp till det. Inte ens alla partier i denna riksdag tycks sträva efter detta ideal. Moderaternas grova förslag om en sänkning av biståndet gör att uttrycket skammens gräns åter är aktuellt. Regeringen och dess samarbetspartier når inte heller under den kommande mandatperioden visionen om 1 %, trots att statsminister Göran Persson gav detta som ett vallöfte för ett par månader sedan. Det räcker inte heller för Socialdemokraterna och deras samarbetspartier att tala om att vi kan höja biståndet när det statsfinansiella läget medger det.

Man kan också krasst konstatera att vi med detta års betänkande måste dra slutsatsen att både Vänsterpartiet och Miljöpartiet trots ett tufft och bra förhandlingsläge inte prioriterade biståndet till världens fattiga tillräckligt högt.

Självklart går det att förena både kvalitet och kvantitet i solidaritetsarbetet. Men det är viktigt att betona att enprocentsmålet borde stå i centrum och att fler partier borde ta det på större allvar.

Kampen för demokrati och mänskliga rättigheter måste också intensifieras i biståndsarbetet. Folkpartiet kommer att verka för att Globkomutredningens förslag tillåts slå igenom i den förda politiken. Det handlar framför allt om att införande av demokrati ska vara det övergripande biståndsmålet. Det handlar också om att se till att biståndet blir långsiktigt mycket mer effektivt, både för givare och för mottagare. Dessutom handlar det om att fokusera mycket mer på enskilda organisationer när det gäller givarländerna. Det kan handla om frivilligorganisationer som är verksamma i mottagarlandet. Även om tanken på partnerskap mellan nationer är oerhört viktig och bör lyftas fram får detta inte leda till att Sverige behandlar diktaturer som jämbördiga partner och skänker legitimitet åt förtryckare som kränker befolkningen i sina hemländer.

Det handlar också om att lyfta fram jämställdhetsperspektivet och skapa en kraftfull feministisk agenda för kvinnors rättigheter, något som i högre grad måste genomsyra Sveriges och EU:s arbete för global utveckling. Kvinnor är i dag andra klassens medborgare i hela världen. Att förtrycket av världens kvinnor upphör är en grundförutsättning för att kunna hävda att en bättre värld ska vara möjlig. Kvinnors möjlighet till ekonomiskt oberoende, frihet och utvecklade jämställdhetsvärderingar bestämmer hur framtida generationer kan utvecklas och samtida samhällen skrida framåt.

I en tid där konservativa politiker som USA:s George W Bush sätter världsagendan och moralistiskt drar in finansiellt stöd till abortkliniker i u-länder måste Sverige också här agera feministiskt. Vi i Folkpartiet kräver kraftigt höjda anslag till FN:s befolkningsfond för att stödja dess arbete för kvinnors hälsa och självklara rätt till fri abort.

Det handlar om att lyfta fram kampen mot hiv/aids, vår tids digerdöd, och att stärka arbetet för sexuell och reproduktiv hälsa. I en del afrikanska länder som Zimbabwe finns det byar där över hälften av befolkningen är döende i aids. Hiv epidemin är ett avgörande hot mot möjligheterna till mänskligt framåtskridande och ekonomisk utveckling.

Det handlar om att också göra större satsningar på skuldavskrivningar som gynnar de fattiga människorna i de fattigaste länderna. All skuldavskrivning är inte alltid gynnsam. Exempelvis kan en korrupt regim få nya möjligheter att berika sig själv genom förnyad upplåning utomlands. Vi vill prioritera HIPC-avtalet och driva det vidare för de allra fattigaste länderna och människorna i världen, men det är också viktigt att betona att skuldavskrivningar måste förses med villkor när det gäller både ekonomiska och demokratiska reformer.

Genom de här åtgärderna – en friare världshandel, mer fungerande demokrati, ökat och mer effektivt bistånd samt en ökad fokusering på betydelsen av goda institutioner och en välskött ekonomi – kan det bli realistiskt att nå Förenta nationernas millenniemål för svält- och fattigdomsbekämpning.

Fru talman! Jag vill också yrka bifall till reservation 2 om Sidas regleringsbrev, som rör homo- och bisexuellas och transpersoners rättigheter ur ett globalt perspektiv. Situationen för världens homo- och bisexuella och transpersoner varierar kraftigt världen över. Det finns länder där homosexualitet är lika med döden och där dessa individer betraktas som samhällsfarliga brottlingar bara för att de råkar älska en person av samma kön.

En kvick resa världen över visar effektivt detta massiva förtryck och brott mot mänskliga rättigheter:

- Afghanistan, Somalia och Iran 2002: Homosexualitet är belagt med dödsstraff. Tortyr och piskstraff är vardag för människor som lever öppet homosexuellt.
- På den afrikanska kontinenten är det totalförbud mot homosexuella handlingar i över 50 länder.
- Singapore och Pakistan 2002: Här väntar fängelsestraff och grov tortyr för öppet visad homosexuell kärlek.
- USA 2002: Även i den ofta framsynta västvärlden finns det mörka fläckar av intolerans mot homosexuella handlingar. I 13 amerikanska delstater råder förbud mot sex mellan två personer av samma kön.

I Sverige har kampen för homo- och bisexuellas och transpersoners rättigheter tack och lov kommit ganska långt. Även om jag som liberal tycker att många strider fortfarande finns kvar, om könsneutrala äktenskapsbalkar och annat, tycker jag ändå att det är viktigt att vi tar ett mycket större globalt ansvar i denna fråga. Det är ett ansvar som åligger vårt land i och med att vi har kommit en bra bit själva på vägen mot ett samhälle utan förtryck och diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. Denna kamp ska ske på samma villkor som Sveriges kamp för att lyfta fram kvinnors, handikappades och barns rättigheter globalt.

Den reservation, utgående från motion U287, som jag vill lyfta fram handlar om att skapa en internationell konvention avseende sexuell läggning och könstillhörighet. Det handlar om att i biståndsverksamheten lyfta fram det förtryck som sker mot homosexuella, både via FN och via Europeiska unionen. Då Sverige, och inte minst ledande representanter för regeringen, i diverse internationella sammanhang jobbar väldigt hårt med just detta är det märkligt att det inte finns en utskottsmajoritet för denna motion, som just rör homo- och bisexuellas och transpersoners rättigheter. De vackra ord som regeringen ofta för ut måste bli handling, och framför allt måste pengar sättas bakom. Därför hoppas jag avslutningsvis att riksdagens ledamöter tycker att mänskliga rättigheter rör också HBT-gruppen och röstar för denna flerpartimotion.

Anf. 99 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Jag vill ta upp ett område som jag tror är centralt när man diskuterar biståndspolitik, nämligen föreställningen att storleken på en biståndsvolym står i samband med fattigdomsavvecklingen. Var och en som har tittat på bistånd vet att så enkelt är det nog inte. Vi har exemplet Vietnam, som inledde sin utveckling tack vare en drastisk nedskärning av ett felaktigt bistånd. Man hade ett stort sovjetiskt bistånd som avskaffades, och det var knuffen man behövde för systemförändringar i det egna landet. Det felaktiga biståndet var negativt och fattigdomsframkallande.

Man kan få samma bild när man talar med andra i just Ostasien: vikten av att ha ett generöst bistånd under de känsliga inledande åren, men också vikten av att avveckla det. I Taiwan talar man mycket om detta.

Det kändes tufft när biståndet började avvecklas, men det var nödvändigt och viktigt för den snabba utvecklingen.

Vi ser samma situation också i en del afrikanska länder. Man kan ha haft ett bistånd i decennier på kanske 20–25 % av BNP och likväl ha fått en negativ utveckling. Vad beror då det på? Jo, det beror på att det of-fentliga biståndet har en stor risk i sig, nämligen att det skiljer en regim från dess folk. En regim kan bli mer beroende av biståndsgivaren än av sin egen befolkning. Det är den kanske största risken med ett mycket kraftigt bistånd: Statsmakten i mottagarlandet blir oberoende av det egna folkets ansträngningar och mer beroende av att hålla sig väl med bi-ståndsgivaren.

Detta är i alla fall den bild som ges från länder som inte har fått till stånd utveckling trots ett mycket omfattande bistånd under mycket lång tid.

Jag tror att just tiden, och det kan vi se på den afrikanska utvecklingen, visar hur viktigt det är att diskutera kvaliteten på biståndet: Hur ska det inriktas? Vad ska det göra?

Låt mig också säga att jag inte tror att HIPC-initiativet är tillräckligt. Från moderat håll menar vi att det inte är det.

Anf. 100 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Vi i Folkpartiet delar Moderaternas syn att det framför allt är frihandel som kan avskaffa det gigantiska fattigdomsgapet mellan den rika och den fattiga delen av världen. Men det utesluter inte att vi också har ett effektivt och kvalitetsinriktat bistånd. Som liberal och inter-nationalist tycker jag att det är viktigt att man hörsammar Förenta nation-ernas ambition att världens rika länder ska ge minst 0,7 % av sin BNP i bistånd, vilket ett fåtal länder gör. Jag tycker till och med att ambitionen ska vara högre. För svensk del borde den ligga på minst 1 %.

Tidigare lyftes det fram att det bistånd som är misslyckat oftast är statscentrerat och går från nation till nation. Det är dock inte den typen av bistånd som vi i Folkpartiet liberalerna vill prioritera. Vi tror också att den typen av bistånd kan vara överspelad i många fall. Vi vill i stället betona frivilligorganisationernas roll. Och även om fattigdomsgapet fortfarande är gigantiskt stort kan biståndet hjälpa till att fokusera på en demokratisk utveckling i många länder, lyfta fram kvinnors rättigheter och mänskliga rättigheter och framför allt lägga en grund för demokratin. Där behövs också biståndspengarna.

Jag tror också att det är viktigt att vi har en konstruktiv debatt om bi-ståndets kvalitet. Många projekt har varit oerhört misslyckade, men många projekt har också inneburit att en del individer har kunnat ta sig ur fattigdomen och få nya möjligheter att utbilda sig och ta sig fram i livet.

Anf. 101 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Nu tycker jag att det lät bättre. Det är riktigt att biståndets inriktning är alldeles central för dess effekt. Bistånd kan ge ett bidrag till en snabb fattigdomsavveckling, om det hela görs rätt. Bistånd kan också bidra till fattigdomsökning, om det hela görs fel. Det är över huvud taget den erfarenhet vi har efter 30–40 års biståndsgivning. Därmed blir det så viktigt med en seriös debatt om hur det nu ska ske.

USA ska ge 5 miljarder dollar mer i bistånd på mer eller mindre ett bräde. Man försöker frenetiskt hitta ett sätt varpå man ska hantera detta. Det är svårt att på ett klokt sätt hantera så pass stora biståndsflöden som det blir med dessa stora summor.

Vi har samma erfarenhet inom EU. När det gäller östbiståndet i Europa har vi satt ett tak. Det ska finnas en absorptionsförmåga. Ges det mer bistånd än taket ramlar det ut i form av inflation och korruption. Man kan bara ta emot en viss mängd pengar och en viss mängd resurser inom ramen för en ekonomi. 4 % av BNP är den gräns som vi har satt i EU:s stöd till kandidatländer och till länder öster om kandidatländerna. Allt detta återspeglar tänkandet, det vill säga hur viktigt det är att ägna sig åt kvaliteten i och inriktningen av biståndet.

Låt mig än en gång säga att det initiativ som Världsbanken och IMF tillsammans med framför allt Världsbanken har lagt fram om avskrivning av de fattigaste ländernas skulder, HIPC-initiativet, är otillräckligt. Det är inte en rimlig ordning att man i grunden ska stå kvar med en stor skuldstock på ungefär 200 miljarder dollar för de 41 fattigaste länderna. Några av dem, Vietnam och några andra, kan klara skulderna på egen hand, men väldigt många andra kommer aldrig – *never ever* – att komma ur skuldkrisen. Då är det bättre att den kvarnstenen får försvinna och att vi erkänner det misslyckande som ofta har legat i själva långivningen till fattiga länder.

Anf. 102 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Det ena behöver inte utesluta det andra. Vi i Folkpartiet jobbar också oerhört mycket med att se till att skuldavskrivningen blir en realitet och att frihandeln blir mer rättvis också för världens fattiga länder.

Men vi förstår inte varför Moderaterna ändå vill utesluta biståndet. Det ligger i och för sig inte i någon längre tradition att jobba med frågor om internationell solidaritet för Moderaterna som parti, men det finns åtskilliga projekt där frihandeln och skuldskrivningen inte räcker. Det kan handla om utbildningsprojekt i tredje världen, att arbeta med aids-epidemin, att se till att kvinnors rättigheter också förverkligas, att se till att människor får tillgång till preventivmedel och fri abort. De sakerna kostar pengar. Då måste man som ett rikt västerländskt land vara beredd att avsätta pengar för detta.

Jag vill betona att enprocentsmålet är oerhört viktigt för att den internationella solidariteten globalt sett ska hållas hög och att Sveriges goda anseende fortfarande ska vara gott. Det går att förena kvalitet och kvantitet i solidaritetsarbetet. Därför bör biståndet höjas kraftigt.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.23 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

14 § (forts.) Internationellt bistånd (forts. UU2)

Anf. 103 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Riksdagsmajoriteten har nu genom beslut om ramar för de olika utgiftsområdena samt beräkningen av statens inkomster ställt sig bakom en annan inriktning av politiken i det första rambeslutet om statsbudgeten än Kristdemokraterna, vilket medför att vi i detta betänkande UU2 lägger två särskilda yttranden.

Vårt budgetförslag röstades ned, och det innehöll en ökad biståndsram för de kommande två åren med totalt 1,1 miljarder kronor jämfört med regeringens förslag.

Fru talman! Solidaritet är en av huvudprinciperna i kristdemokratisk ideologi. Oavsett ras, kön, ålder, religion och så vidare har varje människa ett och samma värde. Människovärdet är universellt. Det är allas ansvar och plikt att verka för att trygga människovärdet i alla delar av världen.

Det övergripande målet för Sveriges internationella utvecklingssamarbete är att höja de fattigas levnadsnivå. Vi kristdemokrater anser dock att åtgärder för främjandet av mänskliga rättigheter och en demokratisk samhällsutveckling också måste vara en övergripande målsättning. Det är inte enbart det materiella välståndet som räknas, utan även människors värdighet och möjlighet att leva i frihet. Dessutom är mänskliga rättigheter ett mål i sig, som både främjar och går hand i hand med en positiv samhällsutveckling. Nationella demokratiska institutioner gynnar även fattigdomsbekämpningen. Därför är mänskliga rättigheter en ofrånkomlig del av biståndet.

Fattigdom, krig, förföljelse och yttersta förnedring är tyvärr den verklighet många av världens barn, kvinnor och män lever i. Många svenskar känner ett större ansvar att skänka gåvor, speciellt under juletid, då det materiella överflödet i vårt land exponeras på alla de sätt. Somliga rycker på axlarna och säger att detta är ofrånkomligt eller att det är någon annans fel. Somliga hävdar att var och en får ta sitt ansvar själv.

Vi anser att varje människa har ett ansvar och en möjlighet att hjälpa och att världen kan förändras till det bättre. Konflikter kan lösas utan blodspillan. Handel och ekonomi kan blomstra i världens länder – med respekt för mänskliga rättigheter och utan att skada miljön.

Vi är övertygade om att samarbetet över landgränser måste fördjupas, frihandeln öka, rättvisa spelregler införas, biståndet effektiviseras och en internationell dialog om varje människas unika värde, demokratins innehåll och mänskliga rättigheter måste föras.

Det går att utrota fattigdomen – tekniken, resurserna och kunskapen finns. Det är oftast den politiska viljan som saknas. Det gäller för oss alla att hålla millenniedeklarationens mål om halverad fattigdom högt upp på agendan.

Fru talman! Vi kristdemokrater vidhåller att FN:s alla medlemsländer borde avsätta minst 0,7 % av bruttonationalprodukten till bistånd. Det är inte orimligt att hävda att ett stort antal länder kan klara sig med 99,3 % av sina totala inkomster. Överföringen av resurser från i-länder till u-länder har minskat under senare år. Tyvärr uppgår genomsnittet av i-ländernas bistånd enbart till 0,25 % av BNP. Glappet mellan 0,25 % och 0,7 % motsvarar mer än 100 miljarder årligen.

Sverige har under lång tid haft en hög bistandsprofil och framstått som ett föredöme för andra länder. 1968 beslutade en enig riksdag att det svenska biståndet skulle uppgå till 1 % av BNP. Det nuvarande målet har bara uppnåtts två gånger, båda gångerna med icke-socialistiska regeringar och senast 1992, då rekordnivån 1,03 % uppnåddes. Det har sagts många gånger i denna kammare, och det förtjänar att upprepas.

Fru talman! Vi kristdemokrater anser att biståndet i största möjliga mån bör styras av behovet i omvärlden. I dag är behoven av utvecklingsinsatser enorma, och därför behövs ett kraftigt internationellt bistånd. Behoven överstiger vida de insatser som görs av i-länderna. Vi anser att Sverige bör vara ett gott föredöme och avvara 1 % av Sveriges BNI.

Dessutom är det viktigt att underlätta för frivilliga bidrag från den svenska befolkningen, vilket bland annat skulle kunna göras genom att man inför avdragsrätt för gåvor och bistånd.

I utskottets övervägande framställs 1 % som en viktig symbolfråga, men trots det är löftet från majoriteten att nå detta under mandatperioden vagt uttryckt. Det gäller att förvalta den allmänna folkopinionens stöd för enprocentsmålet. Kristdemokraterna har länge krävt en extern oberoende analys och utvärdering av svenskt bistånd för att säkerställa att bistandsresurserna används så effektivt och korrekt som möjligt och lever upp till högt ställda kvalitetskrav, samt att revisionen verkligen påverkar framtida verksamhet.

Fru talman! För många utvecklingsländer utgör skuldbördan ett enormt problem, som kraftigt begränsar och ibland omöjliggör deras möjligheter att utvecklas. I många av de fattigaste länderna överskrider enbart räntekostnader för lånen intäkterna från länders export.

För att de ska kunna skriva av skulderna måste villkor och krav ställas på en sund ekonomisk politik, en demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter. Detta uttalas också i den vision som några afrikanska ledare presenterar, som kallas NEPAD, och som nu även stöds av G 8-länderna genom en handlingsplan för Afrika, där framsteg när det gäller demokratisering och mänskliga rättigheter belönas.

Sverige kan och bör påverka inom EU när det gäller samarbetet med NEPAD.

Skuldavskrivningar är nödvändiga för att dessa länder ska ha en möjlighet till ekonomisk tillväxt. Vi kräver att Sverige bör vara ett föredöme i det internationella samfundet och leda den globala opinionen för skuldavskrivningar. Vi föreslår ökade medel för det bilaterala utvecklings-samarbetet. Till anslagsposten Ekonomiska reformer, där skuldavskrivningar ingår, tillskjuter vi ytterligare 200 miljoner kronor för att Sverige ska föregå med gott exempel och leda den internationella opinionen.

Härutöver prioriteras Humanitärt bistånd genom ett extra anslag på 100 miljoner kronor utöver regeringens budget. Det senaste året har ett flertal katastrofer i vår omvärld visat på betydelsen av förbättrade förbe-

redelser av det humanitära biståndet. Det tar i dag alldeles för lång tid mellan de tidiga tecknen på annalkande svältkatastrofer och reella insatser.

För att lyfta frågor om mänskliga rättigheter och demokrati föreslår vi att en ny delpost upprättas med samma namn. För detta anslår vi 200 miljoner utöver det som regeringen lägger på bistånd för mänskliga rättigheter och demokrati. Inom biståndspolitikerna är mänskliga rättigheter såväl ett mål som ett medel. Ekonomisk och social utveckling är en förutsättning för att man ska kunna åtnjuta fulla mänskliga rättigheter, och mänskliga rättigheter är normalt sett en förutsättning för tillväxt och utveckling. Det är därför en absolut nödvändighet för utvecklingssamarbetet att hela biståndet genomsyras av mänskliga rättigheter samt att specifika MR-projekt prioriteras.

Fru talman! Inom kort har förhoppningsvis ett antal stater i Öst- och Centraleuropa blivit EU-medlemmar. Det är helt nödvändigt att det utvidgade EU tänker igenom sin relation till länderna öster om den utvidgade unionen, och vi menar att EU måste visa en öppen attityd mot sin omvärld.

Vi anser att det är utmärkt att regeringen höjer anslaget till samarbetet med Central- och Östeuropa. Behovet av svenskt stöd till kandidatländerna kommer att minska successivt, och samtidigt ökar behovet av insatser i till exempel Ryssland, Ukraina och Vitryssland.

Vi menar att dessa länders behov motiverar ett ytterligare utvidgat utvecklingssamarbete från Sveriges sida. Regeringen bör ge högsta prioritet åt vissa allvarliga MR-brott, inte minst människosmuggling och sexuell exploatering. Här kan och bör Sverige bland annat bedriva opinionsarbete som tar sin utgångspunkt i jämställdhet och uppvärdering av kvinnors situation. Även gränsbevakning och kamp mot den organiserade brottsligheten bör få status som eget huvudområde i samarbetet.

I samarbetet med särskilt Vitryssland är det viktigt att Sverige använder sig av frivilliga biståndsorganisationers kompetens och kontaktnät.

För människor som lever på Balkan är det viktigt att få signaler från övriga världen som visar att vi bryr oss om deras situation och att vi är intresserade av att hjälpa dem till en dräglig livssituation. Balkan, fru talman, är i högsta grad EU:s problem, och vi bör ge hjälp och stöd till de krafter på Balkan som eftersträvar försoning och verklig demokrati och som verkar för respekt för de mänskliga rättigheterna. Men kravet måste också ställas på Balkanstaternas regeringar att själva agera i samarbete med EU.

Vi har i vår Östeuropamotion ett yrkande om att Sverige borde utröna vilka möjligheter som finns för en internationell konferens kring transnationell brottslighet kopplad till Balkan, till vilken företrädare för polisväsende, åklagar- och domstolsväsende, underrättelse- och säkerhetsorganisationer och den akademiska världen samt journalister bjuds in.

I slutet av november i år anordnades en internationell konferens i London, och där, kan man väl säga, togs ett första steg mot samordning i kampen mot de kriminella ligorna på Balkan, vilket vi kristdemokrater välkomnar. Men mycket återstår, fru talman, i kampen mot den organiserade brottsligheten.

Anf. 104 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag delar som liberal min riksdagskollega Rosita Runegrunds klara vision om en värld utan fattigdom med ett kraftigt höjt bistånd där man lyfter fram mänskliga rättigheter och demokrati. Men jag förstår inte varför Kristdemokraterna, som säger sig värna så starkt om just mänskliga rättigheter, inte står bakom reservation 2 som gäller homosexuellas rättigheter på ett internationellt plan. Den handlar nämligen om att homo- och bisexuella och transpersoner inte ska kunna bli mördade, kränkta och diskriminerade och att det också ska prägla svensk biståndspolitik och den inriktning på mänskliga rättigheter som vi lyfter fram.

Min fråga till Rosita Runegrund, som representant för Kristdemokraterna, är: Anser inte ni att det är viktigt att brotten mot mänskliga rättigheter också uppmärksammas när det gäller personer som är homo-, bi- eller transsexuella?

Anf. 105 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Fru talman! Kristdemokraternas ståndpunkt är att de mänskliga rättigheterna gäller alla oavsett kön, ras, religion eller sexuell tillhörighet. Vi tycker därför inte att det i det här läget behövs någonting speciellt när det gäller just de homosexuella. Vi står bakom att de mänskliga rättigheterna gäller alla människor.

Anf. 106 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Problemet är att vi på internationell nivå saknar en FN-konvention som just skyddar dessa individers rättigheter. I väldigt många länder är homosexualitet belagt med dödsstraff. I många länder får man inte utöva homosexualitet fritt, så i dag saknas ett internationellt regelverk för att hjälpa och stötta de här personerna.

Om Rosita Runegrunds åsikter stämmer – om ni tycker att mänskliga fri- och rättigheter också ska gälla dessa individer – hoppas jag att Kristdemokraterna kommer att rösta för denna reservation när den kommer upp i morgon i Sveriges riksdag. Det är märkligt att ni som ett av få partier inte har skrivit under den här reservationen, som handlar om att lyfta fram de brott mot mänskliga rättigheter som faktiskt sker mot dessa grupper.

Anf. 107 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Fru talman! Jag vill återigen säga att vi urskiljer ingen grupp när det gäller de mänskliga rättigheterna, utan de mänskliga rättigheterna berör alla oavsett kön, ras, religion och sexuell tillhörighet.

Anf. 108 LARS OHLY (v):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet samt bifall till reservation 2 i samma betänkande. Vi har ett samarbete med regeringen och Miljöpartiet kring bland annat budgetpolitiken. Vi är också överens i frågan om det internationella biståndet.

När man lyssnade på Göran Lennmarker från Moderaterna här i talarstolen tidigare kunde man nästan tro att han är sympatisk. Han talade väl om vikten av att bekämpa fattigdomen, vikten av skuldavskrivningar,

vikten av att vi i Sverige tar ett ansvar och vikten av en handelspolitik som undanröjer handelshinder. Men samtidigt vet vi att Moderata samlingspartiet är det parti i Sveriges riksdag som helt skiljer ut sig från de övriga sex partierna när det gäller synen på internationellt bistånd.

Det går en avgrund mellan Moderaterna och resten i synen på biståndet. Alla andra partier vill höja biståndet. Moderata samlingspartiet vill sänka det. De vill inte bara sänka det marginellt. De vill skära rejält i Sveriges internationella biståndsverksamhet. Och det här är fortfarande det största partiet i den fyrklöver som ville bilda regering i valrörelsen. Det är fortfarande det största av de borgerliga partierna som Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centern ville regera tillsammans med så sent som för några månader sedan.

Moderata samlingspartiet anser att Sverige ger för mycket i bistånd. Moderata samlingspartiet anser, för att hårdra det, att de fattiga ska betala sänkningar av förmögenhets- och arvsbeskattning i Sverige. Övriga partier är, som sagt, mer överens i synen på hur stor del av Sveriges ekonomi som ska tas i anspråk för internationellt bistånd, i varje fall i retoriken.

Alla partier, utom Moderaterna, står bakom det enprocentsmål som den svenska riksdagen en gång enhälligt ställde sig bakom. I praktiken finns det däremot även bland dessa partier olika prioriteringar, och därför har inte alltid takten när det gäller att uppnå enprocentsmålet varit densamma från de olika partiernas företrädare.

Socialdemokraterna har inte alltid prioriterat biståndsmålet om 1 % av bruttonationalinkomsten. Tvärtom har biståndet många gånger fått stryka på foten när det ställts mot andra angelägna politiska områden. Detsamma kan sägas om alla partier i Sveriges riksdag utom Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det är nämligen de enda två partier som aldrig har varit med om att fatta ett enda beslut om att skära i biståndet, om att sänka biståndet, som aldrig någonsin har varit med om att sitta i denna kammare och rösta för ett lägre bistånd än det som har varit året innan. Däremot har vi många gånger varit med och tagit ansvar för att återgå till enprocentsmålet när detta mål har svikits. Vi arbetar med den målsättningen nu också. Vi arbetar för att uppnå målet, och jag är övertygad om att vi kommer att göra det under den här mandatperioden. Biståndet är för viktigt för att fungera som en konjunkturregulator.

Jag tänker inte i mitt anförande ta upp alla de väsentliga områden kring biståndet som man skulle kunna ta upp i ett sådant här anförande. Jag ska bara nämna en region som i dagsläget är särskilt aktuell, och det gäller både Sveriges och den europeiska unionens bistånd till Palestina.

Israeliska myndigheter har systematiskt angripit vad som har byggts upp med biståndsinsatser från EU och Sverige. Man har rivit ned. Man har förstört vägar som byggts med biståndsmedel. Palestinska myndighetens kontor har förstörts i en mängd olika palestinska byar och städer. Israel har raserat det bistånd som övriga delar av Europa har varit överens om att ge till Palestina.

Samtidigt har Israel vägrat att ge de pengar till den palestinska myndigheten som man enligt överenskommelse varit skyldig att ge. Det gäller momsintäkter och tullintäkter från varor som produceras på palestinska områden. I det läget gick den europeiska unionen i vintras in och

övertog ansvaret för betalningar så att den palestinska myndigheten skulle kunna få fortsätta sin verksamhet.

Det är rimligt att vi nu ökar biståndsinsatserna till det palestinska folket. Det är nu rimligt att vi kräver tillbaka de pengar som Israel har vägrat att betala trots gjorda överenskommelser och som den europeiska unionen i stället har fått stå för. Det är nu rimligt att vi kräver av Israel att återbetala de europeiska biståndsmedel som förstörts.

Fru talman! Det finns en reservation till betänkandet som Vänsterpartiet står bakom. Den är skriven tillsammans med Folkpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet. Tyvärr formar ju inte dessa fyra partier en majoritet i kammaren.

Jag vill först uttrycka min besvikelse över att Socialdemokraterna inte på ett tydligt sätt har kunnat ta ställning för homo- och bisexuella personers och transpersoners självklara mänskliga rättigheter. Jag tycker att det är sorgligt, för det här är ingen stor och genomgripande åtgärd. Den kostar dessutom inte i första läget några som helst pengar. Det handlar om en viktig politisk markering, och det i ett läge när vi vet att homo- och bisexuella personer och transpersoner varje dag utsätts för förtryck och övergrepp i just många av de länder dit svenskt bistånd går. Socialdemokraterna borde ha ställt sig bakom att man framför allt påpekar för biståndsmyndigheten hur viktigt det är att lyfta fram ett HBT-perspektiv i biståndet. Jag är inte lika förvånad över att Moderata samlingspartiet och Kristdemokraterna inte står bakom reservationen. Vi vet att det där finns mer konservativa krafter. Vi vet att det där finns krafter som inte alltid vill erkänna homosexuellas mänskliga rättigheter.

Holger Gustafsson sade i den förra debatten för Kristdemokraterna att vi måste ställa krav på mänskliga rättigheter och demokrati i utvecklings-samarbetet. Rosita Runegrund sade i sitt anförande, innan hon fick möjligheten att korrigera sig i ett replikskifte, att mänskliga rättigheter ska omfatta alla oavsett ras, religion, ålder, kön och så vidare. Jag antar att homo- och bisexuella personer och transpersoner ryms inom begreppet ”och så vidare”. Man kan alltså inte ens uttala de mänskliga rättigheterna för HBT-gruppen.

Om det nu är så att mänskliga rättigheter ska omfatta alla så finns det en möjlighet att rösta på en reservation för att visa att man anser det. Den reservationen kommer upp till omröstning i morgon. Om man menar allvar med att alla ska omfattas av mänskliga rättigheter så anser jag att det är rimligt att man också står bakom den reservationen. Jag har mycket svårt att se att det finns något enda skäl till att man inte ska bifalla reservation nr 2 om man anser att HBT-gruppens mänskliga rättigheter är viktiga och att det perspektivet måste finnas med i biståndssamarbetet.

Anf. 109 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Svenskt bistånd är omfattande och har gamla anor. Sverige är ett av de fem länder i världen som har uppnått FN:s mål om att ge minst 0,7 % av sin bruttonationalinkomst i bistånd. Detta gör att många slår sig själva för bröstet och säger: Bra gjort! Och visst är det bra i en internationell jämförelse ur svensk synpunkt. Men fem länder som uppnått FN:s biståndsmål är inte särskilt mycket att yvas över i ett internationellt, bredare perspektiv.

Vi i Centerpartiet anser att mer kan, bör och ska göras till exempel av medlemsländerna i EU men också av oss själva här i Sverige. Vi vill att Sverige senast 2005 ska ha uppnått enprocentsmålet. Det är angeläget att målet nås och att ökningen sker i snabb och jämn takt. Vi föreslår en ökning och en omfördelning av anslagen för utgiftsområde 7. Vi prioriterar ett flertal FN-organ och Afrika.

I vår ökning av biståndet har vi öronmärkt 353 miljoner kronor till miljöbistånd. Denna satsning på miljö bör användas för att förstärka miljöarbetet främst i vårt närområde, bland annat genom fortsatta och ökade investeringar i till exempel reningsanläggningar för avlopp och industrier i länderna i vårt närområde runt Östersjön. De senaste veckornas diskussioner om miljökatastrofer visar ytterligare på behovet av satsningar på miljön i det här området.

Fru talman! 2,8 miljarder människor lever fortfarande på mindre än 20 kr om dagen. Omkring 800 miljoner människor lider av kronisk undernäring. Varje år tjänar 1 % av världens rikaste lika mycket som 57 % av de fattigaste. Kvinnor och barn är mest utsatta av fattigdomen. Behoven är stora. Det behövs mer biståndspengar.

Men det är inte enbart kvantiteten pengar som är betydelsefull. Biståndsinsatserna måste också ha ett innehåll och en inriktning som ger största möjliga effekt. En biståndsinsats som ges en inriktning som ger människorna i mottagarländerna långsiktiga förutsättningar att själva vara med och lösa fattigdomsproblemen är viktigare än en ren penningresurs. Resurser ska satsas där de ger den största möjliga nyttan. Det är också viktigt att man samordnar biståndet. Som situationen är i dag fungerar det dåligt. FN, som har denna roll, måste öka sin effektivitet och finna bättre metoder för att öka samordningen.

Fru talman! Det finns en stor mängd länder och områden som skulle gå att ta fram som exempel på biståndsinsatser. Jag tänker likt Lars Ohly avstå från att göra det. I stället för att räkna upp alla behov som finns i vår värld – och det är många – vill jag fokusera på några utvalda frågor och områden. Det gäller hiv/aids-spridningen och det handlar om situationen i Afrika.

Den internationella hiv/aids-dagen uppmärksammas den 1 december varje år med manifestationer och seminarier. En dag om året sätts fokus på sjukdomen och dess följder. De flesta av oss tänker inte så mycket på den under övriga delar av året – hur det är att leva med sjukdomen eller leva i ett samhälle som präglats av den.

Vi vet att hiv/aids slår hårt mot samhället på alla nivåer. Vi vet också att det är människor i sin mest aktiva ålder, från 15 till 50 år, som drabbas. Enligt UNAIDS lever totalt 42 miljoner människor i världen med hiv/aids. Epidemin är i vitt skilda stadier i olika delar av världen.

Afrika är mest drabbat. Det beräknas att antalet aidssjuka och hiv-smittade kommer att vara nästan 30 miljoner vid årsskiftet. Här har hiv/aids slagit sönder en rad verksamheter; hela samhällen, familjer och människor får mindre tid till det gemensamma. Informella institutioner, seder och bruk påverkas, traditionella nätverk urholkas och omvårdnaden av barn och äldre åsidosätts.

Hiv/aids har vridit tillbaka decennier av social och ekonomisk utveckling i många utvecklingsländer. Det konstaterar också FN:s utvecklingsorgan UNDP. Den förväntade livslängden har sjunkit dramatiskt i de

värst drabbade länderna i Afrika. I Botswana var den förväntade livslängden strax över 60 år innan hiv/aids drabbade landet. I dag är den 44,4 år och beräknas falla till 36 år år 2005.

Sjukdomen slår dessutom sönder de ofta redan svaga ekonomierna, främst i Afrika söder om Sahara. Tillväxten i de värst drabbade länderna beräknas bli hela 2 % lägre på grund av hiv/aids, och år 2010 förväntas vissa länder förlora 20 % av skatteinkomsterna på grund av hiv/aids.

Att stoppa spridningen av hiv/aids är ett av FN:s åtta millenniemål. Det ska uppnås innan 2015. Om inte spridningen av hiv och aids stoppas är utsikterna att uppnå de övriga millenniemålen mycket små.

Fru talman! Hiv/aids är en bidragande orsak – men inte den enda – till den stora svältkatastrof som återigen hotar i Afrika. Eftersom hiv/aids slår hårt mot jordbruket på familjenivå, lokal och nationell nivå, påverkas näringssituationen och tillgången på mat för familjerna på landsbygden.

Men även det politiska och ekonomiska klimatet i länderna påverkas. Brister i samhällsstyrningen, främst i form av en jordbrukspolitik som missgynnar småbrukare, kan försämra livsmedelssäkerheten. Politiska prioriteringar är direkt avgörande för livsmedelssäkerheten. Ett exempel på ett land där den politiska prioriteringen har lett till akut svält är Zimbabwe. Landet producerade tidigare mer än tillräckligt med livsmedel. Den nuvarande situationen kunde ha undvikits om en annorlunda politik hade bedrivits av landets regering. Zimbabwe är inte det enda exemplet. Det finns många fler.

Den svältkatastrof som hotar Etiopien kan bli värre än den vi såg 1984 då uppemot en miljon människor beräknas ha dött av svält. I Etiopien är främst den svåra torkan orsaken till den hotande katastrofen. FN:s matprogram WFP varnar för att deras, det vill säga WFP:s, livsmedelslager för Etiopien kommer att ta slut i början av december om inte omvärldens regeringar reagerar snabbt på en uppmaning om humanitärt bistånd.

Den fråga vi bör ställa oss är: På vilket sätt kan vi i västvärlden bidra så att svältkatastrofer kan undvikas?

När det gäller Afrika går det inte att slå sig för bröstet på det sätt som Göran Lennmarker gör och hänvisa till att fattigdomen nu snabbt håller på avvecklas i världen.

Fru talman! Det finns många sätt att fundera över biståndsinsatser. Det är inte enbart en fråga om pengar och biståndsmål, även om de är nog så viktiga. Förutom den samordning av biståndet som jag redan nämnt, bör vi också komma ihåg att ett långsiktigt arbete med demokratisering, fredsfrämjande arbete, krishantering och skuldavskrivning ger ett mer hållbart resultat. Det gäller också att arbeta i WTO för att u-länderna inte ska stängas ute från världshandeln utan får delta på ett likvärdigt sätt. De får inte bli experimentobjekt för västvärlden och framför allt USA när det gäller till exempel genmanipulerade grödor.

Fru talman! Det jag nu har sagt talar för ett bifall till en reservation som innehåller förslag om att biståndsmålet på 1 % av BNI nås snabbare än regeringens förslag och ett biståndsmål med mer precisa krav på inriktningen av vårt svenska bistånd än vad regeringen föreslår. En sådan reservation finns inte eftersom riksdagen, och även Lars Ohly och Miljöpartiet, har avslagit Centerpartiets budgetramar för ett ökat biståndsmål och antagit regeringens lägre biståndsmål.

Det är intressant att höra Lars Ohly stå här och säga att Vänsterpartiet och Miljöpartiet aldrig har medverkat här i kammaren till sänka något biståndsmål. Han pekade på att vi skulle regera med Moderaterna, och därmed skulle följden bli ett sänkt biståndsmål. I utrikesutskottet finns nu de tre partier som skulle medverka i den regeringen. Vi föreslår alla tre ett högre biståndsmål och ökade biståndspengar. Det förslaget avstyrker Vänsterpartiet och Miljöpartiet. De har tydligen inte lyckats att öka biståndsmålet tillsammans med den regeringspartner som man nu samarbetar med. Det är bara beklaga.

Jag hänvisar till det särskilda yttrande som finns i betänkandet eftersom reglerna är sådana att jag inte kan följa upp de biståndsramar riksdagen redan har avslagit. Däremot yrkar jag bifall till reservation nr 2 som tar upp de här ändringarna i Sidas regleringsbrev.

Anf. 110 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Agne Hansson säger att tre borgerliga partier föreslår högre biståndsmål än vad regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet gör. Det är lätt sagt, Agne Hansson. Om ni satt i regeringsställning med den regering ni förordade, åtminstone i valrörelsen, med Moderaterna som största parti, hade ni suttit och förhandlat med ett parti som inte hade satt sig på tvären mot ökningstakten i biståndet utan som hade satt sig på tvären mot själva idén att över huvud taget öka biståndet. De hade i stället föreslagit stora sänkningar av det svenska biståndet. Nu behöver inte Agne Hansson ta de hänsynen eftersom väljarna såg till att vi slapp se den röran. Men det kan kanske vara bra att vara lite ödmjuk inför hur man förhandlar med andra som inte alltid har exakt samma uppfattningar som man själv har.

För övrigt har ju Agne Hansson suttit här i riksdagen så länge att han var med när Centerpartiet och Socialdemokraterna gjorde den största enskilda sänkningen av svenskt bistånd någonsin i historien. Det var Centerpartiet och Socialdemokraterna som förhandlade fram den största enskilda sänkningen som någonsin har skett.

Vi ökar biståndet nu. Vi gör det i en takt som jag tycker är otillräcklig, men vi kommer att uppnå enprocentsmålet under mandatperioden. Det är jag övertygad om. När Agne Hansson ifrågasätter min uppgift om att Vänsterpartiet och Miljöpartiet aldrig varit med om att sänka biståndet vill jag bara fråga: Stämmer inte det?

Anf. 111 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Det stämmer, men jag tyckte att självhävdelsen var väl kraftig från Lars Ohlys sida. Ambitionen och viljan skulle framstå som väldigt positiv till en ökad biståndsinsats. Då ville jag peka på att han och Vänsterpartiet hade haft chansen att bilda allianser som kunde ha höjt biståndet.

Jag förstår att Lars Ohly har erfarenhet av förhandlingar. Han beskriver det så att Moderaterna skulle ha satt sig på tvären. Jag förstår att han har upplevt samma situation i nuvarande läge. Han har inte lyckats komma längre. Om vi hade förhandlat hade vi tillhört den stora gruppen som hade en klar majoritet. I det här fallet är det tvärtom så att den stora gruppen har talat om för den lilla gruppen att vi inte ska höja biståndsmålet mer, och då får man finna sig i det.

Fru talman! Jag vill också säga till Lars Ohly att jag har ambitionen att vara ödmjuk. Jag ser problemen i de här frågorna. Men jag ser inte att det finns någon anledning att haussa upp den här debatten om biståndsmålet så kraftigt som Lars Ohly vill göra alldenstund man också har skrivit i betänkandet att man måste villkora det med en positiv ekonomisk utveckling. Och med den ekonomiska politik som Lars Ohly står för är risken väldigt stor för att biståndet reallt kommer att minska i stället för att öka.

Anf. 112 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Eftersom Agne Hansson har sista ordet i det här replikskiftet kanske han kunde svara på de övriga frågorna också. Han har ju nu erkänt att det stämmer att det finns två partier i Sveriges riksdag som aldrig har varit med om att sänka biståndet, nämligen Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Men hur var det nu: Var Centerpartiet med om den största enskilda sänkningen av svenskt bistånd som någonsin i historien har antagits i denna kammare? Eller har jag fel för mig, om det beslut som Centerpartiet och Socialdemokraterna ensamma stod för 1995?

Och hur var det nu: Skulle Centerpartiet bilda regering tillsammans med Moderaterna? Och hade man då varit kompromisslös i biståndsfrågan, även om det hade inneburit att man hade fått forma majoritet med Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet i stället, ställt Moderaterna åt sidan och därmed spräckt en borgerlig regering?

Och hur var det nu: Är det inte så att den nuvarande majoriteten ökar biståndet med den klara inriktningen att vi ska uppnå enprocentsmålet?

Anf. 113 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tror att det framgår rätt tydligt att alla vet att det är en ökning av biståndet. Det är bara frågan om takten och storleken i ökningen, där vi föreslår en snabbare takt och en större ökning.

Centerpartiet var med och sänkte biståndet. Vi gjorde det för att ge det ett reellt innehåll och för att klara kronkursen, klara räntorna och öka kvaliteten och värdet på våra biståndsinsatser, och det är tack vare de möjligheterna som vi nu har ett ökat värde i våra bistånd. Det är det som Vänsterpartiet är med och försöker bryta sönder genom att öka utgiftsexplosionen så att vi inte kan behålla vår kronkurs och hålla låg inflation och låg ränta. Det är oerhört viktigt för värdet av vårt bistånd.

I övrigt har jag lite svårt att ge mig in på hypotetiska frågor om någonting som inte har varit aktuellt. Jag kan bara tala för Centerpartiet i den här frågan. Vi har gjort en budget. Den visar vi upp här med ambitioner. Vi har stämmobeslut på att detta biståndsmål, enprocentsmålet, ska nås till 2005, och det hade vi naturligtvis haft ambitionen att driva såväl i en regeringsförhandling som här i riksdagen.

Anf. 114 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! I utskottets betänkande om biståndet talas inte mycket om biståndets inriktning och innehåll. Till det återkommer vi ju när propositionen på utredningen om Globkom dyker upp till våren.

Miljöpartiet har ett bifallsyrkande på reservation 2, i vilken vi menar att Sida bör förestavas ett speciellt hänsynstagande i biståndssammanhang till HBT, det vill säga homo- och bisexuella samt transpersoner.

Siffrorna i det aktuella betänkandet har vi tillsammans med regeringen förhandlat fram, så runt dem har jag inga betänkligheter. Men det finns en svag punkt, en akilleshäla som måste synliggöras och lyftas fram.

Denna akilleshäla heter enprocentsmålet. Det står att det ska återställas om det statsfinansiella läget så tillåter.

Det målet har vi levt med som ledstjärna alltsedan riksdagsbeslutet 1968, det vill säga i 34 år. Det borde ha varit i kraft oavsett konjunkturen.

Hade vi inte beslutat att frångå detta beslut så hade under perioden 1993–2004 hela 46,2 miljarder mer betalats ut i bistånd. Siffran bygger på biståndsorganisationernas beräkningar. Med världsbankens beräkningsmetoder kan man i sin tur transformera det här till att 1,3 miljarder fler i världen skulle ha kunnat ta sig över gränsen för extrem fattigdom. De människorna har vi så att säga på vårt samvete.

I slutet av 90-talet kom Miljöpartiet i position att förhandla statsbudgeten med regeringen. Vi tryckte då hårt på biståndets volymmål och lyckades steg för steg pressa upp procentandelarna, trots att återhämtning av söndersanerade statsfinanser var det yttersta budgetmålet. Nu vilar vi lite för tryggt på 0,74 %, med beslut om 0,86 % år 2004.

Efter valet i höstas var Vänsterpartiet duktiga på att i överenskommelsen om samarbete mellan partierna skriva in biståndsmålet om 1 %, så jag hoppas, fru talman, att vi och Vänstern tillsammans ska kunna driva regeringen vidare framför oss redan till våren i budgetarbetet, då med klara och distinkta uppskrivningar. Det statsfinansiella läget bör då enligt vår mening verkligen kunna rymma denna skärv.

Vi i Miljöpartiet vill helt enkelt se utbetalningarna rulla på en högre nivå med början redan 2005. Ett år senare, 2006, vore sista chansen att uppfylla överenskommelse och vallöften, men skulle innebära hela 1,75 miljarder mindre i bistånd. Det värsta scenariot vore ett beslut denna mandatperiod men med verkställighet först kanske 2009. Jag törs, fru talman, inte tänka på vilka belopp som då går förlorade för en behövande omvärld. Att vänta längre vore således grymt och att förråda saken, men till exempel ett eventuellt EMU-inträde kommer säkerligen att åberopas av vissa som förevändning för att inte fatta några avgörande ekonomiska beslut.

Vi i Miljöpartiet utgår således ifrån att även Socialdemokraterna av anständighets skull kommer att finnas med oss och Vänstern på en sådan uppskrivning redan i vår, och vi kommer att driva detta hårt. Den förhoppningen när jag dels för att Socialdemokraternas partikongress har tagit det beslutet utan något förbehåll om vad det statsfinansiella läget tillåter, dels för att statsministern personligen har tagit i hand i samband med en valutfrågning på Öland i somras på att uppskrivningen ska ske till 2006, och framför allt för att vi alla tillsammans med världskollektivet genom vårt stolta förbund FN har förbundet oss att med all kraft halvera världens fattigdom i millenniemålsdeklarationen.

Fru talman! Enprocentsmålet ska vi i Miljöpartiet se till att fullt ut återställa innan vi skiljs från denna riksdags mandatperiod.

Anf. 115 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Det vi debatterar här i kväll i stället för att vara på Nobel-festen – om man vill se det så – är det anslag som vi ska ha för biståndet nästa år och det stöd som vi gett till Öst- och Centraleuropa för nästa år. Jag säger det med anledning av att vi senare under mandatperioden, förmodligen ganska nära i tiden, kommer att ha en debatt om utredningen Globkom, som ju är en förkortning av den samlade svenska politiken för global utveckling. Då får vi chans att gå på djupet i våra ambitioner ekonomiskt, men framför allt när det gäller innehållet och inriktningen för biståndet. I den meningen är debatten kanske något rumphuggen nu. Man vill gärna vänta ut den här utredningen och se vad den kommer att innehålla. Man vill vara förutsättningslös inför den och inte ha några låsningar nu. Den stora genomlysningen ligger framför oss.

Med det sagt vill jag – så att jag inte glömmer det – genast yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på de reservationer som finns.

Biståndet har sin botten i att man kombinerar solidaritet med ett egenintresse.

Det var ganska intressant att läsa om 1962 års beslut, då biståndet kom till efter en utredning som för övrigt Olof Palme ledde. Då motiverades biståndet med just solidaritet, fred, säkerhet och handelsutbyte. De senare frågorna passar ganska bra in på egenintresset.

Det vi i dag ofta talar om som två delar av biståndet tänkte man på redan för exakt 40 år sedan. Fortare har inte utvecklingen gått. Det var genomtänkt redan från början.

Biståndet är verkligen en ideologisk fråga där man måste tänka igenom vilken samhällssyn och människosyn man har, vilken värdegemenskap vi kan se mellan nationer och folk och naturligtvis också se till nyttan för vårt eget behov. Det senare har blivit allt tydligare i det vi har upplevt i världen under senare år i form av spänningar och terrorism. Det är lätt att se att våra insatser för fattiga folk har ett samband med de händelserna, även om det inte är det enda sambandet.

Fattigdomsperspektivet har hela tiden varit i fokus. 1962 var huvudmålet – lyssna nu – att höja de fattiga folkens levnadsnivå. Det är faktiskt det mål vi har i dag också. Inte ens målformuleringen har behövt ändras på 40 år. Man kan tycka att den är gammal, men faktum är att den har stått sig väldigt bra.

Nu går vi in i utredningen Globkom. Där föreslås att vi ska vidareutveckla målformuleringen och individualisera den. Utredningen ser som mål en förbättring av den fattiga människans levnadsvillkor. Det återstår att se om det blir den målformuleringen, men det lär bli något åt det hållet.

Dessutom har vi ett bredare anslag när vi talar om fattigdom. Vi talar inte bara om materiell brist som man väl gjorde 1962. Nu har vi blivit medvetna om att den som inte har makt är en fattig människa. Den som inte har möjligheter är en fattig människa. Den som inte känner sig trygg eller har säkerhet är också en fattig människa. Kanske kan man hitta något mer på det temat.

Jag ska inte här räkna upp de sex delmålen. De kommer med all säkerhet att ersättas av andra, mer sammanhållna perspektiv. Vi kommer säkerligen att betona att biståndet är en katalysator som hänger ihop med en mer sammanhållen politik för utveckling i hela världen. Då talar vi

inte bara om utveckling för u-länder utan för alla länder. Det är något spännande som väntar oss.

Vi kommer också med all säkerhet att acceptera att det perspektiv vi ska lägga på utveckling är de fattigas perspektiv, eller synperspektiv, som man säger, om det nu blir den formuleringen. Det handlar om att se utvecklingen ur den fattiges synpunkt. Det är ungefär som att vi här hemma talar om att vi ska se utvecklingen ur den handikappades synpunkt när vi exempelvis ska bygga bostäder.

I anslutning till Globkom har vi också millenniemålen. Det viktigaste där är visionen om att utrota fattigdomen och inom ramen för det begreppet halvera antalet extremt fattiga mellan 1990 och 2015. Ett annat delmål är FN:s rekommenderade insats om 0,7 % av bruttonationalinkomsten, som återkommer här.

Vi får vänta ut propositionen och sedan ge oss in i diskussioner om innehållet mer i detalj. Utöver det som har hänt med Globkom vill jag peka på att vi har gått igenom en hel del olika världskonferenser under 90-talet. Vi kanske talar mest om de allra senaste: Konferensen i Doha handlade om handelns betydelse också för utvecklingsländernas utveckling. Konferensen i Monterrey handlade om finansieringsfrågorna men också kraven på u-länderna att möta upp. Om i-länderna kommer med medel för att stötta utvecklingen måste också u-länderna möta upp med egna resurser, med ekonomisk politik, genom att kämpa mot korruption och för hållbar utveckling och så vidare. Vi har mötet i Johannesburg som slog an tonen om hållbar utveckling. Det är inte bara fråga om miljö utan också om de andra två benen, nämligen en hållbar social utveckling och en hållbar ekonomisk utveckling.

Det startade med Riokonferensen 1992. De konferenser jag har nämnt tillsammans med de tidigare konferenserna under 90-talet slår an ett helhetsperspektiv, både på biståndet och på utvecklingsländerna i deras sammanhang och därmed den globala utvecklingen i stort. Då kan man också tala om att vi kan ge varandra mycket i den processen. Det blir en form av partnerskap.

Enprocentsmålet slogs fast 1962. År 1968 beslutade man om en tidsplan för när man skulle uppnå målet. Målet var satt till 1974/75. Man nådde målet ett år senare, 1975/76.

Ni har redan debatterat krisen på 90-talet. Vi kom då ned till den av FN rekommenderade nivån 0,7 %. Nu är vi på väg upp igen. Det slås fast i betänkandet att vi bör nå målet igen under mandatperioden.

Det har ju varit lite diskussion om den bisats som finns formulerad i betänkandet om det statsfinansiella läget. Låt mig säga att det inte finns någonting i budgeten eller som är antaget av utskotten där man inte skulle kunna lägga till den bisatsen. Det kan vi göra i alla våra beslut. Så exceptionell är den inte.

På ett sätt kan man säga att det är en onödig bisats. För alla beslut som vi fattar här måste vi naturligtvis ta hänsyn till att vi verkligen har pengar. Vi kan inte förutse all utveckling. Men det är vår avsikt att under mandatperioden nå enprocentsmålet. I den meningen förstår jag inte Birgitta Ohlsson. Hon säger att vi inte skulle vilja dit. Men vi har aldrig övergivit enprocentsmålet, inte ens under krisåren. Det har alltid funnits kvar som vårt mål, och nu är vi snart där. Det är möjligt att realisera det.

Jag ska inte ta upp alla belopp och procenttal, för tiden rinner i väg fort. Vi går från 0,72 % i början av år 2000 och ska närma oss 0,87 % år 2004. Det heter 0,86 % plus 200 miljoner men det är bara att krångla till det hela. Det rör sig om närmare 0,87 % av bruttonationalinkomsten. Det är en ökning med 7 miljarder kronor. Vi talar om ofantliga summor. Om jag har räknat rätt i huvudet återstår mellan 3 och 4 miljarder som vi behöver klämma fram för att nå enprocentsmålet. Det är mycket pengar, men det är väl trots allt fullt möjligt.

Vi har också satt upp som en ambition att 0,25 % av bruttonationalinkomsten inom ramen för enprocentsmålet ska gå till MU-länderna, alltså de minst utvecklade länderna. Om jag minns rätt satte man i Monterrey upp målet 0,15 %. Där ligger vi alltså också över. Det ger oss möjlighet att prioritera Afrika.

Vår ekonomiska satsning ger oss möjlighet att satsa kraftigt på olika FN-organ, de internationella finansieringsinstitutionerna, skuldlättnader, hiv/aids, EU-biståndet och även det bilaterala biståndet. Vi är beredda att göra satsningar på det bilaterala biståndet i alla världsdelar, framför allt i Afrika men också i de andra.

Därutöver behandlar vi i betänkandet Östeuropasatsningen som inte så många har tagit upp. Vi har berört den ganska lite. Jag ska inte heller gå djupare in på den, för tiden medger inte det. Där går vi från 750 miljoner kronor upp till 800 miljoner 2004. Ovanpå det har vi den så kallade Östersjömiljarden.

Som många har sagt är innehållet viktigare än kvantiteten. I propositionen anges många av de mål som vi som majoritet vill sträva mot när det gäller biståndet. Jag hinner bara nämna dem rubrikmässigt.

Vi har begreppet *good governance*, god samhällsstyrning. Vi har satsningen på demokrati och MR, som vi anser vara oerhört viktig. I anslutning till det ska jag genast ta upp reservationen om de homo-, bi- och transsexuella som fyra olika partier står bakom. Det gäller de så kallade HBT-personerna. Vi vill inkludera det i det samlade MR-begreppet. Vi har definitivt inte något emot det.

Om man har varit med i riksdagen några år, som jag, vet man hur det går till när man ska rösta på reservationer. Det är inte så att vi är emot att börja jobba mer med det om vi inte röstar på er reservation. Så är det definitivt inte. Det finns ingenting i texten som man skulle kunna tolka på det sättet. Det enda vi säger är att det kanske inte är nödvändigt att skriva in det i regleringsbrevet till Sida att man ska gå till väga på ett visst sätt. Det är en inkluderad del i det samlade MR-begreppet och naturligtvis en väldigt viktig del.

Självklart ska vi se till att lägga ned mer möda på den här frågan. Det är en trängd grupp. Jag är väl medveten om de enorma problem som kommer att möta oss så fort vi rör oss utanför den nordiska kretsen. När vi kommer till u-länderna kommer vi att få stora problem. Men det är en angelägen fråga, ingen tvekan om det.

Det finns en hel del andra viktiga saker som tas upp i propositionen, till exempel jämställdhetsperspektivet och skuldlättnader. Moderaterna talar om en total avskrivning och det gör Folkpartiet också. Men man backar ganska snabbt och säger att vi nog ändå inte kan genomföra det, för vi måste uppfylla en mängd villkor.

Det är precis det vi säger från majoritetens sida också, nämligen att en villkorslös avskrivning av skulder är en oklok avskrivning. Man kan diskutera om det ska göras en total avskrivning. Det viktiga är dock att länderna kommer ned till en hållbar skuldnivå. Sedan kan man diskutera var den ligger, och där kan man möjligen vara kritisk mot det så kallade HIPC-initiativet, som har en för hög hållbar skuldnivå. Men en kraftig nedskrivning är naturligtvis nödvändig.

I propositionen tas upp ytterligare några områden. Det gäller det regionala samarbetet, man pekar på NEPAD-initiativet i Afrika som är ett nytt afrikanskt samarbetsinitiativ. Man tar upp tillväxtfrågor och handeldens betydelse, infrastrukturfrågorna, utbildningen, hälsa och hiv/aids. Eftersom min talartid egentligen redan är slut hinner jag inte närmare gå in på dessa. Jag ska i stället avsluta med att säga något om ytterligare några reservationer.

Moderaterna återkommer i år, liksom tidigare år, med en markering att de inte vill satsa lika mycket som de andra partierna på biståndet. I förhållande till regeringens förslag lägger de sig på ungefär 2 miljarder lägre. Det betyder att de gör en ganska kraftig nedskärning av bidragen till FN-systemet, till de internationella finansieringsinstitutionerna – vilket är ganska anmärkningsvärt för att komma från Moderaterna – och en del andra multilaterala verksamheter. De tar bort två tredjedelar av stödet till Asien, trots att man har all anledning att fortsätta med biståndet i Asien med tanke på miljöfrågorna och hiv/aids. Jag skulle kunna nämna fler exempel.

I Latinamerika tar de också bort två tredjedelar av stödet, så där blir det inte mycket kvar. Man ska vara medveten om att detta blir konsekvenserna av en så pass kraftig neddragning som den som Moderaterna gör.

Folkpartiet har ett särskilt yttrande. De pekar på urvalskriterierna för Sida. Där kan jag säga att det har gjorts en översyn av urvalskriterierna för enskilda organisationer som kan bli ramorganisationer, och som en följd av den översynen kommer det att bli möjligt att släppa fram nya ramorganisationer – i alla fall så långt jag är informerad.

Jag vill också peka på att vi satsar ganska mycket på enskilda organisationer. Dels satsar vi lite mer pengar direkt till dem nu, och vi har också ett institut som öppnas i Härnösand. Det är också så att den samlade insatsen till enskilda organisationer är väldigt stor. I Sverige närmar den sig 2 miljarder eftersom de ju får bidrag också från demokratistödet och det humanitära stödet. Dessutom har vi den internationella satsningen på enskilda organisationer, vilket gör att stödet ligger på över 3 miljarder av de samlade insatserna.

Kristdemokraterna har ett särskilt yttrande. Jag vill bara peka på en sak. Det gäller en internationell konferens där man efterfrågar en diskussion om den transnationella brottsligheten på Balkan. Där vill jag säga att en sådan konferens, som tog upp just dessa frågor hölls den 24 november i London. Där gjordes också ett uttalande. På den punkten har deras önskan alltså blivit villfärd.

På grund av att jag överskridit min talartid med nästan 50 %, och talmannen borde ha avbrutit mig för länge sedan, tänker jag sluta här.

Anf. 116 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Det är riktigt att det nu händer mycket i diskussionen om inriktningen och utformningen av biståndet, och det är väldigt bra. Jag ska heller inte gå på djupet med anledning av Globkomutredningen, utan där får vi chansen att återkomma.

Det är intressant att notera att Berndt Ekholm säger att vi i dag kan använda i stort sett samma mål som för 40 år sedan. Det visar att vi inte har kommit särskilt långt ännu – tyvärr. Och om vi inte lyckas lösa en av de svåra frågor som jag tog upp, nämligen hiv/aids, då är vi inte på väg åt rätt håll. Då kommer vi i stället att vända åt andra hållet, och det är mycket allvarligt.

Jag håller naturligtvis med om att det är viktigt att villkora biståndet med demokrati, mänskliga fri- och rättigheter, jämställdhet, ekonomisk tillväxt och utveckling och hållbar utveckling ur miljösynpunkt.

Egentligen begärde jag ordet av två anledningar. Den ena gäller den dåliga samordningen inom FN. Tänker regeringen jobba för att öka samordningen och därmed effektiviteten?

Den andra gäller målet om en procent. Hur var det egentligen med målet om en procent, och var det så att ni förhindrade Lars Ohly att öka det ytterligare? Jag säger detta med tanke på att den mening som tillkom i utskottets betänkande inte har så stor betydelse, om jag förstod Ekholm rätt, och att vi kan ha en sådan kringgårdande skrivning i vilket beslut som helst.

Anf. 117 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! När det gäller detta med att vi har samma mål som för 40 år sedan är det naturligtvis intressant att konstatera att framför allt vi socialdemokrater var ganska framsynta om vilket träget arbete som krävdes. Jag vet inte hur de andra partierna deltog 1962 så där får jag reservera mig. Vi har lyckats behålla ett mål under så många år.

Samtidigt har Agne Hansson naturligtvis rätt i att det är beklämmande att vi ännu efter 40 år tycker att målet har precis samma aktualitet. Det ger en känsla av att vi inte har kommit så långt. Jag måste väl vara ärlig och säga att det ligger mycket i det, samtidigt som Moderaterna här har talat för att vi har gjort en hel del insatser. Jag vill inte säga emot dem, även om de kanske tog i lite.

Vi måste samtidigt konstatera att ovanligt mycket återstår att göra, och det går ovanligt trögt framför allt i Afrika. Det känns ändå som om vi nu är inne i ett mer analytiskt skede där vi försöker ta tag i det hela och se på vilket sätt vi kan ändra oss och bli bättre. Vi lyfter nu in helhetsperspektivet när det gäller hela utvecklingen, inte bara biståndet.

Beträffande samordningen i FN är det väl bara att svara ja, det finns hela tiden anledning att jobba vidare med det. Vi har organisationen OCHA, som arbetar med samordningen, men det är ställt utom allt tvivel att det behöver vidareutvecklas.

Sedan gällde det frågan om att nå enprocentsmålet, som vi satte upp. Det samarbete som finns mellan de tre partierna gör att vi nu hamnar på 0,86 % plus 200 miljoner. Det är jättebra, och jag vill ge dem *credit* för det.

Vår gemensamma avsikt är att vi under mandatperioden ska nå enprocentsmålet. Det är inget konstigt med det. Vi är överens i riksdagen,

Internationellt bistånd

Anf. 118 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Det sista som Berndt Ekholm sade i sin replik som svar till mig var att vi ska nå målet under mandatperioden. Det är alltså en positionsförändring i förhållande till regeringen. I propositionen skriver regeringen att den ska fatta beslut om målet under mandatperioden, om jag förstår det hela rätt. Det är förstås positivt. Men det är skillnad mellan att fatta ett beslut om att nå ett enprocentsmål under mandatperioden och att faktiskt nå målet 1 % under mandatperioden.

Jag vill också säga att jag tror mig veta att vi var framsynta 1962 när vi tog beslutet. Jag var själv med i ungdomsförbundet då och drev egen biståndsverksamhet i Afrika. Mot den bakgrunden är det beklämmande att se att vi inte har kommit längre. Det är möjligt att vi har varit för stelbenta i att utveckla tankarna kring biståndet. Det är ju inte bara fråga om pengar utan också om inriktning och sätt på vilket vi gör det. Vi får försöka bli bättre på detta i fortsättningen då vi har tagit beslutet om Globkom.

Anf. 119 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! Jag har bara anledning att svara på detta med enprocentsmålet. Det har funnits många olika formuleringar här under resans gång om hur vi uttrycker oss just när det gäller enprocentsmålet. Det som betänkandet grundar sig på är den budgetöverenskommelse som är gjord mellan s, v och mp. Och den budgetöverenskommelsen har slutat med att vi ska nå målet under mandatperioden.

Sedan finns det hängslen eller livrem eller vad man vill kalla det. I en bisats sägs: ”Om det statsfinansiella läget så tillåter”. Den formuleringen kan stå där om den vill. Samtidigt skulle vi kunna belasta hela propositionen med en sådan skrivning, om man lade till den på varje punkt där någon insats föreslagits.

Jag vet inte varför det står på just detta område. Förmodligen vill man göra en markering eftersom det rör sig om oerhört mycket pengar. Men det finns andra satsningar i budgeten som rör sig om miljardbelopp som lika väl skulle kunna ha den bisatsen då detta gäller generellt.

Agne Hansson får tro mig på orden att det är vår avsikt att arbeta för det. Vår förhoppning är att vi också ska kunna förverkliga det.

Anf. 120 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Fru talman! Först vill jag säga att jag avslutade mitt anförande med att nämna den konferens som hade ägt rum i London och sade att Kristdemokraterna välkomnade det.

Jag har en fråga till Berndt Ekholm om just de sex delmål som har legat till grund för biståndet och organisationers möjligheter att söka bidrag. Det som jag har mött från olika organisationer är det bekymmer man upplever med att regeringen nedprioriterar just området hälsa.

Där skulle jag vilja höra vad Berndt Ekholm har att säga. Jag har märkt att enskilda organisationer ofta gör sina ansökningar utifrån de delmål som regeringen ger.

Anf. 121 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! Ett enkelt svar skulle kunna vara att det inte finns något delmål för hälsa. Jag tror inte att det är ett särskilt seriöst svar. Men det är faktiskt så att det inte gör det. Delmålen är resurstillväxt, ekonomisk och social utjämning, ekonomiskt och politiskt oberoende, demokratisk samhällsutveckling, hushållning med naturresurser och miljö samt jämställdhet.

Jag känner inte riktigt igen mig i beskrivningen. Det talas i propositionen också om att vi behöver fortsatt prioritera hälsosituationen på grund av hiv/aids och de andra sjukdomarna. Vi är i en sådan situation att vi har så oerhört mycket kvar att göra på det området att det är inte rimligt att skjuta undan det biståndet. Jag kommer inte ihåg exakt på vilken sida jag läste det, men så är det.

Sida har genomfört en stor kampanj på hälsosektorn under detta år och har gjort en stor prioritering av det. Om organisationerna har mött svårigheter på området borde det botten i att de i konkurrens med andra projekt inte har stått sig och haft tillräckligt bra förslag. Att det skulle vara en nedprioritering av hälsa känner inte jag igen.

Anf. 122 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Fru talman! Det har framkommit från bland annat olika biståndsprojekt i Afrika att man upplever att regeringen nedprioriterar just hälsa och sjukvårdsinsatser. Vi vet att i en del länder i dag upptas 60 % av sjuk-sängarna av människor med hiv/aids. Det behövs ett särskilt stöd till människor med övriga sjukdomar.

Det har också framkommit att man nu vill låta utvecklingsländerna överta sjukhus och sjukvård i en alltför snabb takt. Det är från deras sida sett också ett sätt som Sverige nedprioriterar hälsan. Är det någonting som Berndt Ekholm kanske känner igen?

Anf. 123 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! Nej, jag har inte där jag har rest mött åsikter att det är en direkt nedprioritering av de områdena till exempel till förmån för området hiv/aids, som i och för sig också är en hälsofråga, eller något annat område. Det har jag faktiskt inte mött.

Eftersom jag sitter i Sidas styrelse kan det passa bra att jag tar med mig Rosita Runegrundns åsikt och på lämpligt sätt kontrollerar den. Det är vad jag kan svara Rosita Runegrund.

Anf. 124 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Om Berndt Ekholm här i kammaren kan gå i god för att vi kommer att uppnå enprocentsmålet under mandatperioden är jag mer än glad om det kommer att uppfyllas. Men ofta under s-regeringars tid har det målet kompromissats bort.

De enda två gånger i svensk historia då vi har uppnått enprocentsmålet har varit under borgerliga regeringar. Det var under folkpartiregeringen under slutet av 1970-talet och nu senast 1991–1994.

Jag vill återgå till frågan om homosexuellas rättigheter på ett internationellt plan. Till skillnad från Kristdemokraterna är Berndt Ekholms parti Socialdemokraterna något mer profilerat i dessa tolerans- och öppenhets-

frågor. Bland annat har statsråden Mona Sahlin och Anna Lindh haft väldigt hög profil i internationella sammanhang.

Därför vill jag återigen fråga Berndt Ekholm varför ni inte har ställt er bakom den motion som handlar om att skapa en internationell konvention inom FN:s ramar för att homosexuella, bisexuella och transpersoner inte ska trakasseras.

I dag finns inget internationellt regelverk som tar hand om just de oerhörda brott mot mänskliga rättigheterna som sker mot dessa individer. Människor mördas i många länder och utsätts för piskrapp och tortyr bara för att de råkar älska en person av samma kön.

Jag undrar nu vad socialdemokraterna ska ha för profil på det området och varför ni inte har kunnat ställa er bakom detta. Det är inte någon fråga som kostar några större pengar, som Lars Ohly sade tidigare. Det handlar om en principfråga.

Anf. 125 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! I de texter som vi har i vårt betänkade, och som jag antar att Birgitta Ohlsson också står bakom och har läst, finns ingenting om några insatser i form av internationella konventioner eller liknande. Det handlar om att man vill skriva in i Sidas regleringsbrev att Sida i det bilaterala arbetet ska uppmärksamma frågan och driva den. Det är vad som står i sammanfattningen i betänkandet.

Vi kan diskutera den andra frågan. Om vi först tar frågan om regleringsbrev är det en teknisk fråga hur man ska skriva ned ett budskap. Jag har inte ens tagit reda på huruvida riksdagen kan föreskriva någonting i en handling som regeringen har beslutsrätt över. Jag är inte säker på att man kan göra det, men kan kanske uttrycka en åsikt.

Vad vi säger är att vi vill lämna formen för att trycka på till regeringen. Vi säger att vi tar för givet att regeringen är beredd att driva frågan. Det är faktiskt vad som står i betänkandet. Vi tycker inte att det är nödvändigt att man formulerar sig att detta ska ske just i formen regleringsbrev.

Jag sitter som jag tidigare sade i Sidas styrelse. Jag ska ta med mig detta och kontrollera det närmare i Sida. Jag tror säkert att ni har rätt i att vi behöver göra mer på detta område. Jag tvivlar inte ett ögonblick på det och att det behöver uppmärksammas mer.

Vår möjlighet är säkerligen att uppmärksamma det inom ramen för det bilaterala arbetet. När det gäller internationella konventioner och det området är dörren inte stängt men knappast öppen. Det är utomordentligt svårt.

Detta är inte någon ny fråga. Vi har talat om just internationella konventioner tidigare i utskottet. Det är mycket svårt att ta sig fram den vägen på grund av att motståndet är så stort. Det är konsensusbeslut. Vi ska alla vara överens om vi ska kunna fatta beslut i dessa frågor i internationella konventioner.

Sverige försöker att ta upp dessa frågor på det sätt som gör det möjligt att komma längre framåt. Men jag har inte några stora förhoppningar om snabba resultat just när det gäller internationella konventioner. Där emot är jag betydligt mer optimistisk att Sida skulle kunna arbeta med detta i det bilaterala arbetet. Där har vi större möjligheter att driva på själva.

Anf. 126 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att många partier i Sveriges riksdag delar uppfattningen att vi ska ha en väldigt hög profil i internationella sammanhang för att lyfta fram alla brott mot mänskliga rättigheter som sker oavsett om de sker på grund av kön, sexuell läggning, könsidentitet, hudfärg eller vad det nu kan röra sig om. Men då måste man också vara tydlig.

När man i Sidas direktiv, mål och planer lyfter fram förtryck mot andra grupper, kvinnor och andra, är det ganska märkligt att en grupp som utsätts för ett massivt förtryck i världen inte finns med. Det tycker jag är väldigt märkligt. Sverige bör där profilera sig starkare också i det egna biståndet.

På samma sätt som vi ska ställa hårda krav på kvinnors rättigheter vid könsstympning, kampen för fri abort och annat måste vi också kunna ställa krav på mottagarländerna när det gäller homosexuellas rättigheter och möjligheter att bli accepterade som de är.

Det är med stor glädje jag hoppas att Berndt Ekholm kan ta med sig detta till Sida och inte minst till den svenska regeringen.

Anf. 127 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att det är så konstigt att inte Birgitta Ohlsson i någon text har hittat att man uttryckligen talat om HBT-gruppen, om hon har granskat alla texter. Det är inte så väldigt mycket att bråka om. Det är en bra sak som vi behöver slåss för. Om det ska stå i Sidas regleringsbrev eller inte är en ganska sekundär fråga.

Det viktiga är att vi behöver driva dessa frågor framför allt bilateralt i de länder där vi över huvud taget kan komma fram. Det är inte så många. Vi ska naturligtvis lyfta dem i de internationella sammanhangen på ett klokt sätt. Vi ska inte göra det demonstrativt, för då går man i väggen. Vi ska i stället försöka att lirka oss fram så att vi når resultat.

En resultatinkriktad internationell diplomati är vad vi behöver på detta område. Men vi är helt eniga om vikten av att skydda dessa personer. Vi kan inte utestänga någon grupp och inte heller denna. Nu har den blivit väldigt fokuserad i den svenska debatten, och det är mycket bra. Det har man kanske inte gjort lika mycket i andra länder.

Det är ingen tvekan om att det är en viktig grupp och att vi självklart ska värna om dess rättigheter.

Anf. 128 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag vill först klarlägga att jag naturligtvis står bakom Berndt Ekholms anförande och repliker för utskottets majoritet när det gäller betänkandet *Internationellt bistånd*. Jag vill bidra med några reflexioner och ställningstaganden som jag tycker det är viktigt att i slutet av terminen få delge kammaren.

I går kanske en del av er var med när priset Right Livelihood, som också kallas för det alternativa Nobelpriset, delades ut här i riksdagen. Att det bland de värdiga pristagarna också fanns burundier förpliktigar mig att här i dag ta upp vad vi på en punkt konkret kan göra för att stödja fredsprocessen och bättre följa upp det svenska biståndet i Burundi. Jag väntar på ett positivt besked om att Sverige ska återbesätta kontoret i Bujumbura. Sida har aviserat ett beslut när det gäller en utsänd och att ärendet skulle kunna avgöras här före jul.

Det första illa underbyggda och dåligt förankrade beslutet att dra in tjänsten har jag kritiserat tidigare, både internt och från denna talarstol. Jag kommer att upprepa det igen tills tjänsten är återbesatt. Beslutet kan rättas till, och det bör göras utan något onödigt dröjsmål. I dag bevakas Burundi från Nairobi. Jag vill betona att jag naturligtvis haft en dialog i frågorna med ambassaden där.

Jag tror att många delar min uppfattning att det fattas en pusselbit i det regionala arbetet. Vi har ett bra fungerande kontor i Rwanda. Vi har en bra ambassad i Nairobi. Det fungerar bra i Uganda. Men den här pusselbiten behövs i en region där konflikterna och de olika politiska situationerna går in i varandra och det spelar stor roll vad man gör i det ena landet för att utvecklingen ska gå framåt eller bakåt i nästa land. Därför behövs tjänsten. Det tycker jag är en rimlig begäran från denna talarstol.

Fru talman! Flera här har talat om aids. Jag vill också poängtera att aids skapar fattigdom. Fattigdom i sin tur bidrar naturligtvis också till att öka antalet personer som drabbas av hiv/aids. Det är uppenbart att vi i kampen mot fattigdom måste lyfta fram sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Frågor om sexualitet, barnafödande, hiv/aids och hälsa har en central plats i biståndet, men det finns mycket mer att göra. Det handlar mycket om att bygga upp kunskap hos den personal som vi har till vårt förfogande och att bygga upp kunskap i de berörda länderna. Frågorna bedöms ju ofta som känsliga och riskerar bara av detta skäl att försummas i samtal mellan politiker, tjänstemän och biståndsarbetare. Dessa frågor är också nära sammankopplade med kvinnors respektive mäns villkor. Patriarkala strukturer motarbetar jämställdhetsarbetet världen runt. Det gör att det blir svårare att framgångsrikt driva på kampen mot hiv/aids.

Jag har i höst besökt Tanzania med kolleger från riksdagen. Jag har också besökt Zambia där jag deltog i en konferens arrangerad av Awepa. I Lusaka deltog parlamentariker från Malawi, Zambia och Zimbabwe och jag från Sverige. Jag kan ge några reflexioner kring några frågor som har kommit upp här tidigare i dag. Vi har talat om NEPAD. Det som slog mig när jag var i Lusaka var att vi här i kammaren nog vet mycket mer om NEPAD än vad parlamentarikerna i de berörda länderna vet. Det är oerhört viktigt att vi hjälps åt och för en diskussion kring NEPAD när vi träffar parlamentariker. Nu verkar det mer som om presidenter för en diskussion med företrädare för västvärlden medan NEPAD ännu inte är förankrat i de olika länderna, förutom kanske i Sydafrika där det görs ett aktivt arbete.

När man talar om hiv/aids vill jag trycka på hur viktigt det är att börja tala öppet om frågorna. Man har ofta över huvud taget inte brutit tystnaden, vilket man måste göra för att kunna mobilisera finanser för att bekämpa hiv/aids. Vi hade väldigt svårt att nå varandra i diskussionen. Jag tror att det är viktigt att vi har några månader kvar tills vi ska behandla det betänkande som kommer utifrån Globkom. Vi måste fundera på vilka strukturer vi ska ha för det parlamentariska samarbetet så vi inte pratar förbi varandra som jag kände lite i Lusaka. Vi ska kanske ha en mer samlad syn på den parlamentariska plattformen och vad vi ibland kan göra med mycket enkla medel för att bidra till att skapa en ökad livsmedelssäkerhet och för att arbeta mot hiv/aids.

Jag ska också säga något annat utifrån mina besök i Afrika. Jag tycker att svenskt bistånd varken ska gå direkt eller indirekt till samarbete med parlamentet i Zimbabwe. Vi vet att talmannen i Zimbabwe är föremål för EU:s sanktioner. Vi vet också att alltmer kommer i dagen när det gäller hans eget deltagande och ansvar för det som en gång hände i Matabeleland.

När jag säger att jag inte vill att vi ska ha bistånd som går till parlamentet menar jag naturligtvis inte att vi ska exkludera några diskussioner med enskilda parlamentariker. Tvärtom tror jag att det nu är viktigare än någonsin att ha en dialog med Zimbabwes parlamentariker. Men jag tror att vi behöver se över de former som samarbetet har. Så länge talmannen Emmerson Mnagagwa står på EU:s sanktionslista och inte gjorts ansvarig för det som han har ett ansvar för och som hände i Matabeleland känns det väldigt svårt för mig att stödja ett biståndssamarbete med parlamentet.

Jag ska också säga något positivt. I Tanzania besökte kollegerna och jag ett projekt som RFSU bedriver med sin systerorganisation i Tanzania. Det vänder sig framför allt till unga män och syftar till att påverka attityder för att få ett gemensamt ansvarstagande. Projektet arbetar med en helhetssyn. Hälsopersonal, lärare, beslutsfattare, kyrkliga ledare och föräldrar är med i projektet. Projektet har finansierats med medel från Bill Gates Foundation, och det kommer att avslutas om inte någon ny finansiering kan hittas. Det gav ett bra intryck på oss under besöket. De unga fick en möjlighet att få den kunskap som de behöver för att kunna skydda sig mot hiv/aids. Vårt besök var kort, men nu finns en utvärdering som mer än väl bekräftar våra positiva intryck. Det är viktigt att ha de goda exemplen klara för sig när man ska arbeta med bistånd på detta område.

Fru talman! Jag vill ta upp en annan sak som också har berörts i kammaren. Det är könsstympning. Vi har talat om könsstympning flera gånger. Sverige har i dag en väldigt tydlig lagstiftning. Det finns många länder som också har en tydlig lagstiftning men som på grund av en lång historisk tradition med könsstympning inte har kommit lika långt när det gäller att bekämpa dess förekomst.

Vi talar ofta om barnens situation, om de unga kvinnornas situation och om den vuxna kvinna som kanske utsätts för ett socialt tryck för att genomgå könsstympning. Men det finns en grupp kvinnor som vi inte har inkluderat i arbetet och som vi tyvärr måste börja diskutera om vi ska ha en heltäckande politik på området och på bästa sätt kunna jobba förebyggande. Vi tar inte med de döda kvinnorna. Det förekommer att man könsstympar döda kvinnor – jag skulle kalla det likskändning. Om man som kvinna har kunnat undgå övergreppet under hela sin livstid kommer man kanske inte undan den dag man har gått bort. Vi måste börja våga tala om denna fråga, om att kunna skydda den avlidna kvinnans kropp.

I Tanzania besökte vi ett sjukhus dit unga kvinnor kommer som skadats allvarligt av komplicerade förlossningar. Förlossningarna är komplicerade på grund av att flickorna är för unga och för späda för att föda barn. De får fistlar som leder till skador som i sin tur leder till att flickorna överges eller får ett oerhört svårt liv. På sjukhuset i Dar es Salaam kan de opereras och få möjlighet till ett någorlunda normalt liv igen. Ett liknande sjukhus finns i Addis Abeba. Många läkare från olika länder i

Afrika har besökt sjukhuset i Addis Abeba och lärts upp där. En annan fråga som vi tidigare tagit upp i kammaren är *dry sex* och kopplingen till den ökade smittriskan när det gäller hiv/aids.

Varför tar jag upp könsstympning, *dry sex* och hiv/aids? Jo, därför att de ofta är symtom på ett väldigt ojämnt samhälle. Det är resultatet av att man inte kommit längre när det gäller att förändra villkoren för kvinnor. Det visar på att vi måste ha männen med oss i arbetet. En av de kvinnliga parlamentarikerna som jag mötte i Lusaka sade: Vi kvinnor är i dag medvetna om hur viktigt det är med jämställdheten för att bekämpa hiv/aids, könsstympning och andra övergrepp som drabbar kvinnor, men männen kommer inte på konferenserna. De kommer inte och blir sällan inbjudna till de diskussioner som handlar om jämställdhet. Det tror jag vi kan se, fast i mycket mindre skala, i många olika länder.

Ett annat område som jag tror man måste fokusera på är att ge kvinnojourerna större möjlighet att jobba tillsammans med kvinnojourer i våra samarbetsländer. Med detta hjälper man enskilda kvinnor, men man bygger samtidigt i de berörda länderna, på samma sätt som vi har gjort här i Sverige, upp en kunskap om mäns våld mot kvinnor. Vad är det som gör att en kvinna kan lämna en man som misshandlar henne? Vilka mekanismer och förutsättningar behövs för att kvinnorna ska kunna leva självständigt och försörja sig och, oftast, sina barn?

Samtidigt som det finns stor uppslutning bakom det faktum att kvinnors villkor måste stärkas om fattigdomen ska kunna utrotas är fortfarande okunskapen om kvinnors villkor stor i olika samhällen. Jag tror att vi kommer att återkomma till många av de här frågorna här i kammaren efter jul när vi ska tala om Globkoms arbete.

Fru talman! Jag ska bara säga några korta meningar till. Jag vill gärna nämna ett land, nämligen Botswana.

Sveriges bilaterala samarbete med Botswana avvecklades 1998. Botswana ansåg då att man själv skulle kunna klara att finansiera sin utveckling med egna medel. Det har jag inga invändningar emot. Jag tycker att det var väldigt positivt att Botswana hade den positiva utvecklingen. Men samtidigt är Botswana ett av de länder som hårdast drabbats av hiv/aids och som också jobbar hårt för att vända utvecklingen. Med tanke på den fruktansvärda situationen vill jag alltså ändå understryka vikten av att Botswana även fortsättningsvis inkluderas i vårt bistånd när det gäller den del som handlar om hiv/aids. Och här finns en struktur. Även om vi inte har biståndsarbetare kvar på vår ambassad i Botswana har vi ändå en struktur genom det regionala kontor som nu har flyttat till Lusaka i Zambia från Harare och som just ska fokusera på och jobba med hiv/aidsfrågorna.

Fru talman! Jag tror att vi måste fundera ytterligare på vilka strategier vi ska jobba efter för att kunna se till att de skrivningar vi antog i Kairodeklarationen ytterligare kan stärkas. I dag är jag tvärtom rädd att det vi antog i Kairo + 10 kommer att rivas upp. USA:s president George Bush har aviserat att han avser att göra det. Han har också stöd av en del muslimska länder, påven och en del andra med konservativa inställningar. Detta skrämmer mig. Redan har dessa uttalanden lett till att man blockerar ett viktigt arbete inom FN. Här tror jag att det är väldigt viktigt att regeringen känner att man har hela kammaren samlad bakom sig och

Anf. 129 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Fru talman! Carina tog upp att man i riksdagen är mer informerad om NEPAD än vad de afrikanska parlamenten är. Då kan jag för protokollets skull nämna att AWEPA förra fredagen anordnade en konferens i Köpenhamn där just detta framkom, nämligen att parlamentsledamöter från olika afrikanska länder inte hade en aning om detta med NEPAD. Det är en överenskommelse, en vision som de afrikanska ledarna har antagit, och precis som Carina säger får vi vara försiktiga så att inte den rika världen så att säga övertar NEPAD.

Jag skulle vilja höra med Carina, när det gäller den demokratiutveckling som ska ske, om hon stöder att vi har de här dialogerna, att svenska parlamentariker har dialogkontakter med de afrikanska parlamentarikerna och att vi kan utöka det samarbetet.

Anf. 130 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag tror att Rosita har gjort samma konstaterande som jag: När NEPAD kommer upp till diskussion och afrikanska parlamentariker är närvarande är det genom den typ av biståndsinsatser som AWEPA eller andra organisationer bedriver. Det visar också på vikten av att ha den typen av dialog för att tillsammans kunna diskutera sådana här viktiga frågor. Det är naturligtvis viktigt.

Men jag har också känt att det finns en tendens till någonting som vi ska vara väldigt vaksamma på. Zimbabwes president Mugabes ambition är nog att skapa split mellan västvärlden och en del afrikanska länder för att stärka sin egen ställning. Lite av detta har han i dag fått stöd för i en del länder. Här tycker jag att vi ska vara både försiktiga och observanta och ta detta till intäkt för att ha både fördjupade och tätare dialogkontakter. Jag är lite orolig över tendenserna – de kanske ännu inte är så starka, men de finns där – att man lägger skulden så pass mycket utanför det egna ansvarstagandet i det egna landet i frågor som vi ändå gemensamt kan hantera lokalt. Det här är någonting som vi måste vara observanta på.

Anf. 131 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Fru talman! Jag håller med Carina om att vi ska vara observanta på detta. På den konferens i Köpenhamn som jag nämnde var budskapet till de afrikanska parlamentarikerna: Väck frågorna i era egna parlament! Ställ era regeringar till svars för vad som händer när det gäller korruption och demokratiutveckling! Men det är ändå intressant att Carina stöder detta med att vi kan utveckla dialogen parlamentariker–parlamentariker.

Anf. 132 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att konstatera när man känner att dialogen kanske inte riktigt har fungerat eller att det finns en väldigt skild syn på hur man ska använda sitt parlamentariska mandat. Även om vi har olika förutsättningar menar jag att vi kan göra väldigt mycket på ett väldigt enkelt sätt. Hur hittar vi en dialog? Hur stöder vi ett annat parlaments arbets sätt så att man kan göra mycket mer av sitt parlamentariska

uppdrag? Det kan gälla att bekämpa hiv/aids och att vara tydlig där, att koppla *good governance* till livsmedelssäkerhet eller att sätta sig ned och skriva ihop lite synpunkter kring NEPAD. Det är möjligt att dessa konkreta insatser försvinner i det internationella ”konferensandet”. Jag tror att vi ska fundera på hur vi ska kunna utveckla det parlamentariska samarbetet och vilka strukturer och former som kommer att vara de mest konstruktiva framöver.

Anf. 133 EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! I ungefär 15 år har jag arbetat med, eller rättare sagt med stor passion vikt en stor del av mitt vakna liv åt, någonting som är så litet att man inte ens kan se det med blotta ögat. Det är ett virus ungefär av storleken 100 nanometer, det vill säga 10^{-9} meter. Det är så litet att man inte ens kan se det i ett vanligt mikroskop. Ändå är detta virus så intelligent att ingen människa ännu har lyckats överlista det, det vill säga skapa ett vaccin.

Som ni förstår är jag hivforskare. Som sådan har jag med stort intresse följt biståndsdebatten, även utanför riksdagen, under många år. Därför känns det extra betydelsefullt för mig att som riksdagsledamot få arbeta med just de här frågorna från en annan synvinkel än den jag tidigare haft.

Den allra viktigaste aspekten, som jag ser det med mitt tidigare bagage, är att det är väldigt hög tid att börja se på biståndsfrågorna med nya ögon. Många av er har varit inne på det här i dag. Många har också talat om att vi har bedrivit ett traditionellt bistånd i mer än 30–40 år. Jag tror att det nu är väldigt viktigt att våga börja diskutera också kvalitet och inte bara kvantitet. Det handlar alltså inte bara om enprocentsmålet och hur mycket vi ger av vår BNP. Det är naturligtvis också viktigt, men det vore intressant om vi också kunde ta tag mer i kvalitetsfrågan. Det är någonting jag hoppas att vi kommer att göra i vår, framför allt när vi ska diskutera Globkomutredningen.

Vad vi verkligen behöver är nämligen mer nytänkande när det gäller utformningen av vårt bistånd. Vi behöver mer gemensamt agerande med andra länder för att få en bättre effekt där ett plus ett blir mer än två, alltså synergitänkande i högre grad. De allra största problemen i dag finns i Afrika, där en tiondel av jordens befolkning bor söder om Sahara. Det gäller att verkligen fokusera på denna kontinent, där ett stort antal länder brottas med både fattigdom och hiv. Det är här situationen är allra mest allvarlig och akut, även om jag är fullständigt medveten om att andra delar av världen också har stora problem.

I dag har vi över 40 miljoner hivsmittade i världen, och ungefär 75 % av dessa befinner sig i Afrika. Många miljoner har redan dött i aids, och flera miljoner barn under 15 år är föräldralösa på grund av hiv. Den här listan kan vi göra hur lång som helst. Flera av er har också gett exempel i dag.

Men nu är läget så allvarligt att man i flera afrikanska länder, framför allt i mindre samhällen och byar, ser en infrastruktur som antingen håller på att falla sönder eller redan har fallit sönder. Då tänker jag på att till exempel två lärare av tre redan har dött i aids, och många barn som förutom att vara föräldralösa är då också lärlösa, det vill säga de får inte någon utbildning. Det innebär en framtid som är helt utsiktslös.

Jordbrukarna brukar inte längre sin mark – inte på grund av torka utan på grund av att de är så sjuka av immunbristsyndrom att ingen kraft finns kvar att plöja marken. Det gör i slutändan att bristen på mat ökar.

Läkaren som sköter den lokala sjukvården finns inte heller kvar. Han kan varken stödja jordbrukaren, läraren eller ens vaccinera de barn som bor i byn mot andra sjukdomar som de kan drabbas av. När jag tänker på andra sjukdomar finns det faktiskt en hel del bra vaccin i dag. Men det här gäller inte för att vaccin inte finns utan för att läkaren själv också är sjuk och inte kan utföra sina sysslor.

Förutom hiv som orsak till en för tidig död finns det närmare tre miljoner människor i världen, varav två miljoner barn, som dör av sjukdomar som det faktiskt finns vaccin mot i dag. Som exempel dör 700 000 per år i mässling i Afrika. Alla vet att det finns ett effektivt vaccin.

Ännu fler riskerar att dö i onödan om inte rika länder hjälper utländerna att till att börja med göra vaccinerna mer tillgängliga. Jag skulle vilja vara ännu mer drastisk och säga att i Afrika är läget så allvarligt att snart kommer en hel kontinent att gå under om vi inte gör mer.

I januari 2000 var hiv och global säkerhet för första gången med på FN:s säkerhetsråds agenda. Det är på den nivån som hiv måste fortsätta att diskuteras och där det behöver börja göras något ordentligt. För en kort tid sedan hade vi en konferens med efterföljande debatt angående hiv och global säkerhet här i riksdagen. Det var inte en enda sekund för tidigt. Vi i de rika länderna måste hjälpas åt tillsammans och våga diskutera verkligheten som den är när vi talar bistånd.

Många gånger när jag har talat med människor på olika platser i världen och har berättat att jag arbetar med hivforskning säger de: ”Jaså, du menar aids som drabbar narkomaner och homosexuella. Nej, det är ingen risk för mig för jag tillhör inte de grupperna.” Då brukar jag svara: ”Vi tillhör alla samma grupp, Homo sapiens. Vi är alla människor, och vem som helst kan bli hivsmittad – oavsett om man är heterosexuell, homosexuell eller droganvändare.”

I Sydafrika har vi andra skräckexempel. En del sydafrikaner tror att bästa sättet att bota sig mot hiv är att ha samlag med en oskuld – gärna ett barn.

Oavsett vad man säger handlar det i nästan alla fall om att man inte har tillräcklig faktakunskap. Därför är det ganska uppenbart att vi behöver bidra med mer kunskap om hiv, informera om hiv, i större grad bedriva preventionsarbete. Här i Sverige har vi både varit och är fortfarande ett föregångsland när det gäller de sakerna. På ett mycket tidigt stadium insåg vi vikten av att bedriva en bra prevention, och därigenom har vi kunnat hålla vår hivspridning på en internationellt sett väldigt låg nivå. Den kunskapsöverföringen kan vi bidra med.

Vi behöver i högre grad än i dag bidra med sjukvård och medicin i de fattigaste länderna. Observera att jag säger ”i” och inte bara ”till”. Min fasta övertygelse är att allt detta behöver göras på ett annat sätt, genom hjälp till självhjälp, för att få synergieffekten. För att nå millenniemålet att halvera världens fattigdom måste man ta till vara på kunskaper, framgångsexempel, egna förmågan och motivationen, som många fattiga själva faktiskt har. Vi behöver även här en tro på den egna individens kraft och vilja att kunna själv. Det kräver att vi också finns där och bidrar aktivt med hjälp till självhjälp, på plats i Afrika. Vi behöver se till att

informationen ökar, att vi skapar delaktighet, se till att socialt ansvarstagande existerar och att humanitära civila organisationer över huvud taget finns i Afrika.

Samtidigt gäller det för oss att inse att alla människor är unika och att vi kan anpassa vårt budskap så att det träffar så rätt som möjligt, oavsett kulturella skillnader. Det är ingen lätt uppgift. Vi måste också komma ihåg att visa en stor respekt för afrikanskt synsätt, att det kan vara anorlunda utan att det är fel i våra ögon.

Moderaternas förslag att stödja organisationer som arbetar för att minska hiv, stödja hivprevention och göra mer specifika satsningar och bygga upp till exempel laboratorier med kompetens lokalt på plats är ett viktigt steg i den riktningen. Jag kan hålla med om att det är i det stora hela ett litet steg, men det är ändå en tydlig markering att börja tänka mer nytt.

Eftersom jag är sista talare har jag inte fått replikera på någon i dag. Därför tänkte jag kort kommentera några saker.

Den första gäller reservation 2 angående HBT, homosexuella, bisexuella och transpersoner. Jag håller fullständigt med Berndt Ekholm – jag kunde inte ha sagt det bättre själv, det är precis vad det handlar om – att det här ska ingå i mänskliga rättigheter.

Jag måste få kommentera vad Birgitta Ohlsson från Folkpartiet sade. Nu är hon inte kvar i kammaren längre utan jag får följa till protokollet. Birgitta Ohlsson kritiserade Moderaternas biståndspolitik. Vi är här för att debattera varandras förslag, men jag tycker att man åtminstone ska hålla sig till saklig grund. Oavsett om vi moderater har beslutat att avsätta mindre summor än övriga partier måste man titta på innehållet. Vi fokuserar på Afrika, vi fokuserar på hivprevention, vi fokuserar på UNAIDS, de som stöder hivprevention, vilket är tvärtemot vad Birgitta Ohlsson sade. Jag tycker att man ska studera sina motståndares förslag innan man debatterar dem.

Jag vill skicka med en sak till. Alla talar om hiv/aids. Skilj på de båda. Hiv – *Human Immunodeficiency Virus* – är viruset, och aids är syndromet som man drabbas av när man är smittad av hiv. Man kan inte stoppa aids, men man kan stoppa hiv. Man kan stoppa att bli smittad av hiv genom vaccin, genom prevention. Har man väl fått hiv kan man bara bromsa aids med hjälp av de bromsmediciner vi känner till i dag.

Allra sist vill jag att alla tar med sig någonting hem att fundera på. Det finns en viktig sak som vi som parlamentariker kan göra på en gång, nu i kväll, oavsett budget eller ej. Det kostar bara lite personligt engagemang. Vi kan börja med att tänka på att vi alla kan vara budbärare för globalt socialt vaccin mot hiv. Hur gör vi det? Jo, vi går ut och vågar tala om sanningen, det vill säga att alla kan smittas och hur man skyddar sig mot hiv. Ju fler parlamentariker som gör detta och ju högre politisk nivå hivdebatten kan nå, desto snabbare kommer övriga världen att vakna till någonting som man i många fall väljer att blunda för i dag – inte minst i Afrika, där i många fall medvetandet om hiv är mikroskopiskt litet.

Anf. 134 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! Jag har bett att kort få ta till orda i slutet av debatten för att vifta fram barnrättsfrågorna. Vikten av att satsa bistånd för världens

barn har nämnts från talarstolen i dag, i olika utsträckning och med olika betoning, men säkert alla med samma uppriktiga ambition.

Jag anser att biståndssatsningar på just barn och barnrättsfrågor är oerhört avgörande för om vi ska lyckas med biståndssatsningarna framgent.

Varje dag dör 30 000 barn i världen, de flesta på grund av sjukdomar, som ganska enkelt går att bota. En stor del av världens barn lever i fattigdom, och även i de rika länderna ökar nu klyftorna mellan barn och barn. Det är ganska anmärkningsvärt när vi tittar på vilka problem vi ser i den fattiga världen, där barn håller på att gå under i fattigdom och svält. Samtidigt har vi i den rika världen också problem med våra barn, men det är bara det att här är problemet övervikt och fetma. Inte sällan stressar vi våra barn, eller också blir barnen stressade av sina föräldrars stress. Detta har börjat sätta sina tydliga spår i barnens hälsostatistik.

Ett av fyra barn i världen lever i absolut fattigdom, vilket betyder att de lever på mindre än 9 kr om dagen. 150 miljoner barn är undernärda, och mer än 120 miljoner barn saknar möjligheten att gå i skolan, de flesta av dem flickor.

En rapport från Rädda Barnens amerikanska systerorganisation har lanserat rapporten *State of the World's Mothers*, som visar hur barn och deras mödrar drabbas av krig och konflikter.

Av världens flyktingar är 28 miljoner kvinnor och barn. För 100 år sedan var 5 % av krigens offer civila. I andra världskriget var det 65 %. I dagsläget är andelen civila offer i krig och konflikt 90 %. Av dem är hälften barn. Det är kanske någonting att reflektera över inför det som alla förväntar kommer att bli ett krig i Irak.

Jag sade att jag anser att biståndssatsningar på barn är oerhört avgörande. Jag tycker mig ha sett när jag de senaste åren har rest till olika platser runt om i världen hur barnens utsatthet blivit allt tydligare. När jag reser i Zimbabwe och Zambia ser jag i dag hur – min företrädare här i talarstolen får förlåta mig – hiv/aids-katastrofen har antagit ett barns ansikte. Det är helt tydligt att vi nu ser samhällen växa fram där en hel generation mer eller mindre har gått under, samhällen som i dag består av gamla människor och barn.

I dag dignar många av länderna i Afrika söder om Sahara under utlandsskulder. Man betalar faktiskt mer i ränta på sina skulder till den rika världen än man har råd att satsa på kontinentens 300 miljoner barn. Man betalar mer i ränta än man har råd att satsa på hälsa, skola och utveckling.

I Öst- och Centraleuropa är det många länder där barn och ungdomar i dag växer upp med sämre förutsättningar än under den sista tiden i sovjetväldet. Jag längtar inte på något sätt tillbaka, men jag vill betona värdet och vikten av att vi framgent verkligen satsar resurser på barn och ungdomar i de här länderna. Jag tror att det är vägen till framgång för många av de här länderna att just ungdomarna och barnen får goda uppväxtvillkor.

Anf. 135 BIRGITTA AHLQVIST (s):

Fru talman! Eftersom ingen har pratat om biståndet till samarbetet med Central- och Östeuropa vill jag säga några ord om det.

Förra året i juni beslutade vi här i riksdagen om ett nytt program för samarbetet med Central- och Östeuropa för perioden 2002–2003. Riktlinjerna för det här samarbetet är tre.

För det första ska vi främja EU-anpassningen i kandidatländerna och Rysslands, Vitrysslands och Ukrainas integration i Europa.

För det andra ska vi se till att främja relationerna med Sverige.

För det tredje ska jämställdhetsperspektivet prägla samarbetet.

När vi beslutade om det här nya programmet fastslog vi också att från och med 2004 ska programmen övergå i permanenta anslag. Vi ansåg att vid medlemskapet i EU bör utvecklingssamarbetet med kandidatländerna fasas ut och kraften i stället inriktas på Ryssland, Vitryssland och Ukraina.

Man kan säga att från och med 2004 startar en ny fas i samarbetet med Central- och Östeuropa. Vi får en ny politisk karta och ett nytt permanent anslag till öst.

Efterfrågan på stöd från länder på andra sidan EU-gränsen kommer säkert att bli större och välfärdsklyftan likaså, eftersom reformarbetet i Ryssland och Ukraina inte gått lika fort som i kandidatländerna. I Vitryssland har det i stort sett stått stilla.

Därför kommer det att behövas mera resurser till dessa stater efter 2004, vilket vi också föreslår, som Berndt Ekholm tidigare nämnde i sitt inlägg. Summan blir då 800 miljoner.

Förutom ökade resurser måste även andra förändringar till. När det gäller att kunna utöka hjälpen mot öst handlar det alltså inte bara om pengar, utan också om organisation, struktur – och där återstår en hel del att göra – och naturligtvis annat nytänkande. Vi måste våga pröva nya organisationsmodeller, och det är viktigt att arbetet ligger så nära de människor och det samhälle som berörs.

Ett exempel är det jag har kämpat mycket för uppe i Norrbotten, Barontssekretariatet, som skulle kunna bidra till att öka integrationsprocessen i norra Europa och främja det gränsöverskridande arbetet. Behovet av samordning och information är mycket stort. Det här institutet skulle även kunna inrymma Sidas personal. På samma sätt skulle Östersjöinstitutet kunna inneha personal för den södra regionen.

Vi måste alltså vidareutveckla dialogen och samarbetet med regionerna och kommunerna, och även frivilligorganisationer, som andra har varit inne på här i kväll.

Jag yrkar bifall till utrikesutskottets förslag.

Anf. 136 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag skulle bara vilja ta upp det som Birgitta Ahlqvist sade om att ingen hade pratat om Öst- och Centraleuropa. Jag tog upp det i mitt anförande, även när det gällde utgångspunkten jämställdhet och uppvärdering av kvinnors situation.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Birgitta Ahlqvist: Är hon beredd att kämpa för att även gränsbevakning och kamp mot den organiserade brottsligheten bör få status som ett eget huvudområde i samarbetet med östländerna?

Anf. 137 BIRGITTA AHLQVIST (s):

Fru talman! De här två sakerna som Rosita Runegrund tar upp är väldigt viktiga att jobba för. Vi har stora problem med detta uppe i Norrbotten. Om det ska vara speciellt område eller ej kan jag inte svara på här, men att arbeta för de frågorna är naturligtvis oerhört viktigt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 december.)

Prot. 2002/03:33
10 december

15 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Utbildningsutskottets betänkanden
2002/03:UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning
2002/03:UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

16 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 10 december

2002/03:92 av *Per Landgren* (kd) till försvarsminister Leni Björklund
Helikopterverksamhet på Säve

2002/03:93 av *Åsa Torstensson* (c) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Kommunsammanslagning

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 december.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 10 december

2002/03:272 av *Ann-Marie Fagerström* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Svart arbetskraft

2002/03:273 av *Carina Hägg* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Rättsavtal med USA

2002/03:274 av *Karin Thorborg* (v) till näringsminister Leif Pagrotsky
Storterminal vid Arlanda

2002/03:275 av *Anita Brodén* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Preskriptionstid för brottet sexuellt utnyttjande av underårig

2002/03:276 av *Åsa Torstensson* (c) till statsminister Göran Persson
Uppdrag i näringslivet för före detta statsråd

Prot. 2002/03:33
10 december

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 17 december.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 9 §
anf. 25 (delvis),
av talmannen därefter till och med 13 § anf. 72 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.23 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Val till valprövningsnämnden	1
2 § Justering av protokoll	2
3 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde	2
4 § Fråga om hänvisning av motion	2
Anf. 1 FÖRSTE VICE TALMANNEN	2
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	3
6 § Förnyad bordläggning.....	3
7 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 5 december	3
BoU3 Naturresursfrågor och vattenrätt	3
8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 9 december	6
FöU1 Försvar och beredskap mot sårbarhet – budget för år 2003.....	6
FiU8 Det europeiska valutasamarbetet.....	7
9 § Invandrare och flyktingar	8
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2002/03:SfU2	8
Anf. 2 STEN TOLGFORS (m)	8
Anf. 3 ERIK ULLENHAG (fp).....	11
Anf. 4 SVEN BRUS (kd)	13
Anf. 5 ULLA HOFFMANN (v).....	16
Anf. 6 STEN TOLGFORS (m) replik	18
Anf. 7 ULLA HOFFMANN (v) replik	18
Anf. 8 STEN TOLGFORS (m) replik	19
Anf. 9 ULLA HOFFMANN (v) replik	20
Anf. 10 BIRGITTA CARLSSON (c).....	20
Anf. 11 MONA JÖNSSON (mp)	23
Anf. 12 ERIK ULLENHAG (fp) replik	25
Anf. 13 MONA JÖNSSON (mp) replik	25
Anf. 14 ERIK ULLENHAG (fp) replik	25
Anf. 15 MONA JÖNSSON (mp) replik	25
Anf. 16 ANITA JÖNSSON (s)	26
Anf. 17 ERIK ULLENHAG (fp).....	29
Anf. 18 ANITA JÖNSSON (s) replik	30
Anf. 19 ERIK ULLENHAG (fp) replik	30
Anf. 20 ANITA JÖNSSON (s) replik	31
Anf. 21 STEN TOLGFORS (m)	31
Anf. 22 ANITA JÖNSSON (s) replik	32
Anf. 23 STEN TOLGFORS (m) replik	32
Anf. 24 ANITA JÖNSSON (s) replik	33
Anf. 25 SVEN BRUS (kd).....	33
Anf. 26 ANITA JÖNSSON (s) replik	34
Anf. 27 SVEN BRUS (kd) replik.....	34
Anf. 28 ANITA JÖNSSON (s) replik	34
Anf. 29 BIRGITTA CARLSSON (c).....	35
Anf. 30 ANITA JÖNSSON (s)	35

Anf. 31 BIRGITTA CARLSSON (c).....	35
Anf. 32 ANITA JÖNSSON (s).....	36
(Beslut skulle fattas den 11 december.).....	36
10 § Uppehållstillstånd med tillfälligt skydd vid massflykt.....	36
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2002/03:SfU4	36
Anf. 33 ERIK ULLENHAG (fp).....	36
Anf. 34 SVEN BRUS (kd)	38
Anf. 35 KALLE LARSSON (v).....	40
Anf. 36 ERIK ULLENHAG (fp) replik.....	41
Anf. 37 KALLE LARSSON (v) replik.....	42
Anf. 38 ERIK ULLENHAG (fp) replik.....	42
Anf. 39 KALLE LARSSON (v) replik.....	43
Anf. 40 BIRGITTA CARLSSON (c).....	43
Anf. 41 MONA JÖNSSON (mp)	44
Anf. 42 GÖTE WAHLSTRÖM (s)	45
Anf. 43 BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	47
Anf. 44 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	48
Anf. 45 BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	48
Anf. 46 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	48
Anf. 47 ERIK ULLENHAG (fp) replik.....	49
Anf. 48 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	50
Anf. 49 ERIK ULLENHAG (fp) replik.....	50
Anf. 50 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	50
Anf. 51 KALLE LARSSON (v) replik.....	51
Anf. 52 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	51
Anf. 53 KALLE LARSSON (v) replik.....	52
Anf. 54 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	52
Anf. 55 KARIN ENSTRÖM (m)	53
Anf. 56 ERIK ULLENHAG (fp) replik.....	54
Anf. 57 KARIN ENSTRÖM (m) replik	54
Anf. 58 ERIK ULLENHAG (fp) replik.....	54
Anf. 59 KARIN ENSTRÖM (m) replik	55
Anf. 60 Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	55
Anf. 61 ERIK ULLENHAG (fp).....	57
Anf. 62 Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik.....	58
Anf. 63 ERIK ULLENHAG (fp) replik.....	58
Anf. 64 Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik.....	59
Anf. 65 KALLE LARSSON (v).....	59
Anf. 66 Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	60
Anf. 67 KALLE LARSSON (v).....	60
Anf. 68 Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	60
(Beslut skulle fattas den 11 december.).....	61
11 § Vissa socialförsäkringsfrågor m.m.	61
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2002/03:SfU5	61
Anf. 69 ANNA LILLIEHÖÖK (m).....	61
Anf. 70 LENNART KLOCKARE (s)	62
(Beslut skulle fattas den 11 december.).....	62
12 § Senareläggning av premiepensionens efterlevandeskydd före pensionstid	62

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2002/03:SfU6	62
(Beslut skulle fattas den 11 december.).....	62
13 § Internationell samverkan.....	62
Utrikesutskottets betänkande 2002/03:UU1	62
Anf. 71 GÖRAN LINDBLAD (m)	62
Anf. 72 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	64
Anf. 73 AGNE HANSSON (c)	65
Anf. 74 LOTTA N HEDSTRÖM (mp)	66
Anf. 75 GÖRAN LINDBLAD (m) replik	68
Anf. 76 LOTTA N HEDSTRÖM (mp) replik.....	68
Anf. 77 GÖRAN LINDBLAD (m) replik	69
Anf. 78 LOTTA N HEDSTRÖM (mp) replik.....	69
Anf. 79 URBAN AHLIN (s).....	69
Anf. 80 GÖRAN LINDBLAD (m) replik	72
Anf. 81 URBAN AHLIN (s) replik.....	72
Anf. 82 GÖRAN LINDBLAD (m) replik	73
Anf. 83 URBAN AHLIN (s) replik.....	73
Anf. 84 LOTTA N HEDSTRÖM (mp) replik.....	73
Anf. 85 URBAN AHLIN (s) replik.....	74
Anf. 86 LOTTA N HEDSTRÖM (mp) replik.....	74
Anf. 87 URBAN AHLIN (s) replik.....	74
Anf. 88 AGNE HANSSON (c) replik.....	75
Anf. 89 URBAN AHLIN (s) replik.....	75
Anf. 90 AGNE HANSSON (c) replik.....	76
Anf. 91 URBAN AHLIN (s) replik.....	76
Anf. 92 LARS OHLY (v).....	76
Anf. 93 URBAN AHLIN (s).....	77
Anf. 94 LARS OHLY (v).....	78
Anf. 95 URBAN AHLIN (s).....	78
Anf. 96 LARS OHLY (v).....	79
(Beslut skulle fattas den 11 december.).....	79
14 § Internationellt bistånd.....	79
Utrikesutskottets betänkande 2002/03:UU2.....	79
Anf. 97 GÖRAN LENNMARKER (m)	79
Anf. 98 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	82
Anf. 99 GÖRAN LENNMARKER (m) replik.....	85
Anf. 100 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	86
Anf. 101 GÖRAN LENNMARKER (m) replik	86
Anf. 102 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	87
(forts.).....	87
Ajournering.....	87
Återupptagna förhandlingar	88
14 § (forts.) Internationellt bistånd (forts. UU2)	88
Anf. 103 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	88
Anf. 104 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	91
Anf. 105 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	91
Anf. 106 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	91
Anf. 107 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	91
Anf. 108 LARS OHLY (v).....	91

Anf. 109	AGNE HANSSON (c)	93
Anf. 110	LARS OHLY (v) replik	96
Anf. 111	AGNE HANSSON (c) replik	96
Anf. 112	LARS OHLY (v) replik	97
Anf. 113	AGNE HANSSON (c) replik	97
Anf. 114	INGEGERD SAARINEN (mp)	97
Anf. 115	BERNDT EKHOLM (s)	98
Anf. 116	AGNE HANSSON (c) replik	102
Anf. 117	BERNDT EKHOLM (s) replik	103
Anf. 118	AGNE HANSSON (c) replik	103
Anf. 119	BERNDT EKHOLM (s) replik	104
Anf. 120	ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	104
Anf. 121	BERNDT EKHOLM (s) replik	104
Anf. 122	ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	105
Anf. 123	BERNDT EKHOLM (s) replik	105
Anf. 124	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	105
Anf. 125	BERNDT EKHOLM (s) replik	106
Anf. 126	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	106
Anf. 127	BERNDT EKHOLM (s) replik	107
Anf. 128	CARINA HÄGG (s)	107
Anf. 129	ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	110
Anf. 130	CARINA HÄGG (s) replik	111
Anf. 131	ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	111
Anf. 132	CARINA HÄGG (s) replik	111
Anf. 133	EWA BJÖRLING (m)	112
Anf. 134	KENT HÄRSTEDT (s)	114
Anf. 135	BIRGITTA AHLQVIST (s)	115
Anf. 136	ROSITA RUNEGRUND (kd)	116
Anf. 137	BIRGITTA AHLQVIST (s)	116
	(Beslut skulle fattas den 11 december.)	116
15 §	Bordläggning	117
16 §	Anmälan om interpellationer	117
17 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	117
18 §	Kammaren åtskildes kl. 19.59	118

Prot. 2002/03:33
10 december

Elanders Gotab, Stockholm 2003